



รัฐสภาสาร

ปีที่ 39 ฉบับที่ 9 เดือน กันยายน 2534

ISSN 0125-0957

พลังอำนาจแห่งชาติกับสภาวะทางการเมืองฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน

ดร. ณรงค์ นพคุณ

การพัฒนาประเทศสิงคโปร์

จักรกฤษณ์ กาญจนศุภชัย

บรูไน นครแห่งสันติ

สุขุม สมประสงค์

มาเลเซีย : ประเทศที่ใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด

สุชาติ เลียงแสงทอง

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย : ประชาธิปไตยแบบนำวิถี

ปรีชา แก่นสา

ASEAN : PROBLEMS AND PROSPECT

Boonlert Wongpibul

การขยายความร่วมมือของอาเซียน

อัศรเมศวร์ ทองนวด

องค์การรัฐสภาอาเซียน

พิเชษฐ กิตติสิน



LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand



รัฐสภา

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย
- เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภาและอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

นายไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล
ผู้อำนวยการ

นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์
นางอุษาม พันธุ์คำ
รองผู้อำนวยการ

นางพรทิมล อิศกุลโกวิท
บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

นางวนิดา มาคะวิสุทธิ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอรินญา กิรติพงษ์ไพบูลย์
ผู้จัดการ

นางสาวสมจิตร ศรีธรรม
สมุหบัญชี

การส่งเรื่องของรัฐสภา

ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภา
ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
โทร. 2826181-99 คอ 238

สำนักงานหนังสือพิมพ์ รัฐสภา

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
ถนนอุทองโน คูสิต กรุงเทพฯ
โทร. 2826181-99 คอ 229

บอกรับเป็นสมาชิก

ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โดยส่งเช็คไปรษณีย์หรือธนบัตร
สั่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์ คูสิต กทม. 10300
กำหนดออกเดือนละหนึ่งฉบับ อัตราค่าบำรุง ปีละ หนึ่งร้อยแปดสิบบาท



LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand



รัฐสภาสาร

ปีที่ 39 ฉบับที่ 9 เดือน กันยายน 2534
ISSN 0125-0957



LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

ในช่วงปีนี้ ได้มีเหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดการตื่นตะลึงของชาวโลกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสงครามในคูเวต หรือการรัฐประหารในโซเวียตซึ่งเป็นผลสะท้อนให้เห็นชัดว่า ประเทศต่างๆ ในโลกนี้ต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การยื่นข้ออ้างโคเคเคียวหรือ การยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีระบบปิดจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจ ของประเทศนั้นเป็นอย่างมาก หลาย ๆ ประเทศในยุโรป ตะวันออกได้เปลี่ยนนโยบายเป็นทุนนิยมแบบประชาธิปไตยมากขึ้น แม้แต่ในประเทศเพื่อนบ้านอันได้แก่ เขมรก็เป็นเรื่องที่ชาวโลกพากันยินดีที่เขมรจะได้ยุติสงคราม เผ่าพันธุ์อันธึกเข็มนานนับปี จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน เป็นอย่างมาก

นับวัน ความร่วมมือในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับภูมิภาคก็ทวีความสำคัญมากขึ้นและเป็นสิ่งที่จำเป็นในอันที่จะร่วมกันต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ในโลกที่ทวีกำลังมากขึ้น โดยเฉพาะในแต่ระภูมิภาคของโลกล้วนแล้วแต่มีทรัพยากรอันสำคัญและควมขัดข้องกันในด้านต่างๆจากนานาประเทศ อันเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน จึงจำเป็นที่จะต้องร่วมกันหมึกกำลังเพื่อผลประโยชน์ของภูมิภาคของประเทศ โดยการจัดตั้งเป็นองค์กรขึ้น ในปัจจุบันนอกจากจะมีองค์กรในด้านบริหารการค้าแล้ว ก็ยังมีองค์กรทางด้านรัฐสภา โดยการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ในระหว่างสมาชิกรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาไทยได้เป็นสมาชิกอยู่ 3 องค์กร คือ สหภาพรัฐสภา รัฐสภาเอเชีย และองค์กรรัฐสภาอาเซียน

รัฐสภาสารฉบับนี้จึงได้เสนอ เรื่องเกี่ยวกับ เอเชียและรัฐสภาอาเซียน ซึ่งมีเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก เพราะองค์กรนี้กำลังเป็นที่สนใจต่ออนานาประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของโลก และกำลังจะมีบทบาทก้าวไกลในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจของโลกไม่น้อย

บรรณาธิการ





สารบัญ

17 ต.ค. 2536

พลังอำนาจแห่งชาติกับสภาวะทางการเมืองฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน.....1

โดย ดร. รณรงค์ นพคุณ

ผู้เขียนได้จำแนกองค์ประกอบของพลังอำนาจแห่งชาติของฟิลิปปินส์ไว้ 3 มุม คือ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง โดยเฉพาะปัญหาการเมืองของประเทศฟิลิปปินส์ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของปัญหาไว้ 3 ประเด็น คือ การปฏิวัติโค่นล้ม การใช้ประชาธิปไตยหุ่มเฟือย และความล้มเหลวของรัฐบาลฟิลิปปินส์

การพัฒนาประเทศสิงคโปร์10

โดย จักรกฤษณ์ กาญจนสุนัย

ผู้เขียนมุ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศสิงคโปร์ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร และโดยปัจจัยใดบ้าง ทั้ง ๆ ที่ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศเล็ก ๆ ที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ อยู่เลย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มากมาย

บรูไน นครแห่งอัมตะ17

โดย สุขุม สมประสงค์

ผู้เขียนได้เล่าถึงประวัติศาสตร์ของชาติบรูไนไปจนถึงการเข้าเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนสถานะและนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งความสัมพันธ์กับประเทศไทย

มาเลเซีย : ประเทศที่ใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด24

โดย สุชาติ เอียงแสงทอง

บทความนี้ผู้เขียนมุ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทวิภาคีไทย-มาเลเซีย ว่ามีปัญหาคือสำคัญประการใดบ้างและปัญหาที่ว่านั้น ทั้ง 2 ประเทศ มีกลไกหรือความร่วมมือในการแก้ปัญหาทวิภาคีนั้นอย่างไรบ้าง

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย : ประชาธิปไตยแบบนำวิถี34

โดย ปรีชา แก่นตา

ผู้เขียนได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ประเทศอินโดนีเซีย เอกภาพในความหลากหลาย สถานะทางเศรษฐกิจระบบการปกครองและความมั่นคงของรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ตลอดจนนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซีย



ASEAN : PROBLEMS AND PROSPECTS 46

โดย Boonlert Wongpibul

บทความนี้ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งองค์กรและความร่วมมือของบรรดาประเทศสมาชิกในด้านต่าง ๆ และได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในรอบ 24 ปี ที่ผ่านมาของความร่วมมือ และผู้เขียนได้พูดถึงความน่าจะเป็นของความร่วมมือของบรรดาประเทศสมาชิกที่จะมีขึ้นในอนาคต เพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร

การขยายความร่วมมือของอาเซียน 53

โดย อัครเมศวร์ ทองนวล

บทความนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงความเป็นมาของสมาคมอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้ก่อขึ้นมาจากเจตจำนงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวความคิดคล้ายคลึงกัน เพื่อการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและผู้เขียนได้สรุปให้เห็นสั้น ๆ ว่าแต่ละประเทศมีเจตนาารมณ์ที่แตกต่างกันอย่างไรบ้าง

องค์การรัฐสภาอาเซียน 74

โดย พิษณุ กิติสิน

ผู้เขียนได้เกริ่นถึงระบบรัฐสภาของประเทศสมาชิก และกล่าวถึงความเป็นมา เจตนาารมณ์ และวัตถุประสงค์ ผลงานขององค์การรัฐสภาอาเซียน ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอุปสรรคกับการพัฒนาประเทศภาคีสมาชิกรวมทั้งเหตุปัจจัยที่ทำให้การจัดการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 12 ที่ประเทศไทยถึงวาระเป็นเจ้าภาพได้ถูกเลื่อนออกไป



พลังอำนาจแห่งชาติกับสถานะทางกวี เมืองฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน

โดย ดร. รณรงค์ นพคุณ*

สาระสำคัญของบทความนี้ ก็คงจะผูกพันอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า “พลังอำนาจแห่งชาติ” ของฟิลิปปินส์ซึ่งเข้าใจว่าเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของผู้สนใจทั่วไปแต่ด้วยกรอบบทความอันจำกัด ผู้เขียนจะพยายามสกัดสาระออกมา หวังว่าภายในบทความสั้น ๆ นี้ ท่านพอจะได้เห็นภาพของฟิลิปปินส์อย่างเป็นระบบ

ในสายตาของผู้เขียนฟิลิปปินส์ควรจะถูกระบุว่าเป็น medium-sized country คืออยู่ในระดับกลาง ๆ ทั้งในแง่พื้นที่ ประชากรและศักยภาพทางเศรษฐกิจ ความจริงพวกท่านก็ทราบดีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงจะขอเขียนสั้น ๆ บางแง่มุมที่บางครั้งพวกเราอาจมองข้ามไป

ตามขนาดของพื้นที่ ฟิลิปปินส์จัดว่าเล็กเป็นอันดับห้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รองจากสิงคโปร์ บรูไน กัมพูชาและลาว คือประกอบด้วยเกาะ 7,100 เกาะ มีพื้นที่บนบกราว 300,000 ตร.กม. เทียบกับไทยก็เท่ากับประมาณสามในห้าของไทย แต่ยิ่งไปกว่านั้น ก็คือภูมิประเทศของฟิลิปปินส์เป็นภูเขาเสียเป็นส่วนใหญ่ เหลือพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกและตั้งถิ่นฐานได้เพียง 41 % เท่านั้น

ประชากรของฟิลิปปินส์ประมาณว่าในปี 1990 นี้ 61.5 ล้านคน ซึ่งนับว่ามากเป็นอันดับสามของภูมิภาครองจากอินโดฯและเวียดนาม แต่ที่ควรจะต้องกล่าวด้วยก็คือ population growth ของฟิลิปปินส์ ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงที่สุดในภูมิภาค คือ 2.8 % ต่อปี เทียบกับบรูไน 2.7, เวียดนาม 2.6, อินโด 2.0, ไทย 1.7 ฯลฯ คาดว่าอีก 10 ปีข้างหน้า ฟิลิปปินส์จะมีประชากรราว 80-85 ล้านคน (ปัจจุบันฟิลิปปินส์มีประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปีถึง 41 %)

* รองอธิบดีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ



ศักยภาพทางเศรษฐกิจ (ซึ่งจะได้กล่าวเพิ่มเติมข้างหน้า) ก็อยู่ในระดับกลาง ๆ ขนาดของ GNP (Gross National Products) เท่ากับ 39.19 พันล้านเหรียญ (ปี 1988) เทียบกับอินโด (80.71) ไทย (56.1) มาเลเซีย (24.54) สิงคโปร์ (24.5) รายได้ต่อหัว 667.36 เหรียญ (ปี 1989) เทียบกับไทย (1,038) สิงคโปร์ (8,162) มาเลเซีย (1,876) อินโด (403.7) มูลค่าการส่งออก 5,720 ล้านดอลลาร์ (ปี 1988) เทียบกับไทย (15,842 ล้านดอลลาร์) เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ 0.79 พันล้าน เทียบกับไทย 10.27 พันล้าน

จากจุดนี้ผู้เขียนจะขอก้าวถอยไปอีกนิดหนึ่ง คือ จะจำแนกองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติออกเป็น 3 แง่มุมตามวิธีการที่ท่านคุ้นเคยอยู่แล้ว คือในด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสถานะทางเศรษฐกิจ และสุดท้ายในด้านการเมือง

ด้านสังคมจิตวิทยา

ประเด็นแรกที่ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงก็คือ สภาพความไม่สมดุลของการกระจายความมั่งคั่ง ความเจริญของฟิลิปปินส์จำกัดอยู่เพียงความเมืองใหญ่ ๆ ในขณะที่ในหลายพื้นที่โดยเฉพาะในเขต “ไว้อ้อย” ของฟิลิปปินส์อันได้แก่ เกาะเนกรอส ซามาร์ (ทางตอนกลางของประเทศ) และในห้าจังหวัดทางตอนเหนือ เป็นเขตยากจนรุนแรง (ทำนองเดียวกับภาคอีสานของไทยในอดีต) และกลายเป็นพื้นที่อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์

ประเด็นที่สองคือเรื่องช่องว่างทางชนชั้น ซึ่งก็จัดว่าอยู่ในเกณฑ์รุนแรง รัฐบาลแถลงว่ามีประชาชนที่ดำรงชีพต่ำกว่า poverty line 48 % (แต่สถาบันทางวิชาการประเมินว่า ตัวเลขอาจสูงถึง 60 %) เคยมีการศึกษาพบว่า ประชาชนราว 20 % ควบคุม gross national income ไว้ถึงประมาณ 52% และในกรุงมะนิลา เมืองหลวงซึ่งแบ่งการปกครองเป็น 24 เขตด้วยกัน มีประชากรตามสถิติของทางการประมาณ 6 ล้านคน แต่ตัวเลขไม่เป็นทางการที่คนชนบทหลังไหลเข้ามาสู่เมืองหลวงมีมากถึง 8 ล้านคน ฉะนั้น มะนิลาจึงมีแหล่งสลัมอยู่เป็นจำนวนมาก มีเด็กจรจัดที่วิ่งอยู่ตามท้องถนน “street children” รวม 75,000 คน อนึ่ง อัตราการว่างงานในกรุงมะนิลาเมื่อปี 1989 มากถึง 16.1 %

ปัญหาเรื่องการครอบครองที่ดิน เป็นประเด็นอันหนึ่งที่ทำให้เกิดความริ้วฉานในสังคมฟิลิปปินส์และเคยกลายเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดขบวนการชาวนาติคอาวูซ หรือที่รู้จักกันในนาม Huk Balahap ขึ้นมาแล้ว (ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงประมาณทศวรรษที่ 1960) รัฐบาลฟิลิปปินส์ตั้งแต่ยุคประธานาธิบดี Magsaysay ได้ดำเนินโครงการปฏิรูปที่ดิน แต่ถึงทศวรรษที่ผ่านมา โครงการนี้ก็ดูเหมือนจะไม่มีความสำเร็จ เนื่องจากบรรดาเจ้าของที่ดินต่างคัดค้านโครงการนี้ ปัจจุบันรัฐบาลอะคีโนก็ได้ทำโครงการปฏิรูปที่ดินสมบูรณ์แบบ แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ



LIART

ความรู้สึกแบบ localism เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะสังเกตเห็นได้จากคนฟิลิปปินส์ความรู้สึกนี้ผูกติดอยู่กับภาษาต่าง ๆ ใช้กันอยู่ (ซึ่งมีถึง 43 languages และ 87 dialects) localism ทำให้ความพยายามในการสร้างเอกลักษณ์ของชาติเป็นไปได้ยาก

รัฐบาลฟิลิปปินส์ถือเป็นนโยบายมาช้านานที่จะให้คนฟิลิปปินส์พูดภาษาเดียวกันโดยได้กำหนดให้ภาษา Filipino เป็นภาษาประจำชาติ (โดยเนื้อแท้ คือภาษาตากาล็อก ซึ่งเป็นภาษาของคนในกรุงมะนิลาและจังหวัดใกล้เคียง) แต่ตลอดสี่ทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายนี้ก็ยังไม่คืบหน้ามากนัก จนกระทั่งบัดนี้ รัฐสภาฟิลิปปินส์ก็ยังคงโต้แย้งในเรื่องนี้กันอยู่

สิ่งหนึ่งที่คนฟิลิปปินส์มีอยู่ร่วมกันอันหนึ่งก็คือ คริสต์ศาสนา (นิกายโรมันแคทอลิก) ซึ่งขณะนี้ดูเหมือนจะเป็นสถาบันหลักของชาติ ประชาชน 86 % เป็นผู้เลื่อมใสในนิกายนี้ และคริสตจักรของฟิลิปปินส์ ก็นับว่าทรงอิทธิพลมากทั้งในทางสังคมและการเมืองเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะฟิลิปปินส์อยู่ภายใต้การปกครองแบบสเปน ซึ่งนำศาสนาโรมันคาทอลิกมาเผยแพร่ตั้งแต่ปี ค.ศ.1517 แต่ต่อมาอยู่ภายใต้การปกครองของสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1898 ซึ่งวัฒนธรรมของทั้ง 2 ชาตินี้แตกต่างกันอย่างมาก ทำให้วัฒนธรรมของฟิลิปปินส์ขัดแย้งกันในตัว และคนฟิลิปปินส์แทบจะไม่มีอะไรเป็นของตัวเอง อุปมาเหมือนหนึ่งว่าฟิลิปปินส์อยู่ในคอนแวนต์ 400 ปี แล้วเปลี่ยนมาอยู่ในสังคมฮอลแลนด์ 60 ปี

สถานะทางเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์

ในสายตาของผู้เขียน ฟิลิปปินส์มิใช่สังคมเกษตรกรรมแบบไทยหรือประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ฟิลิปปินส์มีแรงงานในสาขาเกษตรเพียง 9.94 % ของแรงงานทั้งหมด (ซึ่งมีอยู่ 25.2 ล้านคน) พื้นฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจฟิลิปปินส์อยู่กับการค้า การบริการและภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมของฟิลิปปินส์ก็มิได้ก้าวหน้าเท่าที่ควร อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นแบบทดแทนการนำเข้า ความจริงรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้เริ่มนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมมาก่อนประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค แต่ระบบการผูกขาดและการให้สิทธิพิเศษ ทำให้ภาคอุตสาหกรรมของประเทศนี้ไม่ยอมพัฒนา หวังแต่จะอาศัยการคุ้มครองจากรัฐบาลซึ่งก็ได้ให้สิทธิอันนี้มาสามสิบปีแล้ว

กล่าวกันว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาแบบนี้ ก็มุลเหตุอันหนึ่งของความไม่พัฒนาและความเสื่อมทรุดของฟิลิปปินส์เอง

สัญญาณความเสื่อมทรุดทางเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ เริ่มเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี 1983 (ปีที่วุฒิสมาชิก Ninoy Aquino ถูกยิงเสียชีวิต) สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะความวุ่นวายทางการเมืองภายในของฟิลิปปินส์เองที่เกิดขึ้นภายหลังจากนั้น และหลายประเทศได้ให้ความช่วยเหลือ



LIART

แต่มูลเหตุสำคัญก็คือ รัฐบาลฟิลิปปินส์คาดการณ์และวางแผนการพัฒนาประเทศผิดพลาด โดยเฉพาะในเรื่องการก่อกำแพงประเทศที่สูงจนเกินกำลัง ในปี 1983 หนี้ต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นเป็น 26 พันล้านเหรียญ และฟิลิปปินส์ก็ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา กล่าวกันว่าฟิลิปปินส์ได้ก้าวถึงจุดล้มละลายแล้ว เศรษฐกิจของประเทศประสบความถดถอยตั้งแต่ปี 1983 เป็นต้นมา จนสิ้นสุดยุคนายมาร์คอสที่ฟิลิปปินส์กลายเป็น "The Sick Man of Asia"

ภาวะเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ ได้ฟื้นตัวอีกครั้งนับตั้งแต่เมื่อประธานาธิบดีอะคีโนเข้าดำรงตำแหน่งเมื่อปี 1986 รัฐบาลของประธานาธิบดีอะคีโนได้รับความสนับสนุนช่วยเหลืออย่างคึกคักจากบรรดามิตรประเทศ เศรษฐกิจได้ค่อยๆ ขยายตัวความล่าช้าจากปี 1986 ที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว (มีการขยายตัวในอัตรา 1.8 %) มาเป็นปี 1987 (การขยายตัว 4.8 %) ปี 1988 (8.6%) คดลงเล็กน้อยในปี 1989 (ในอัตรา 5.8 เปอร์เซ็นต์) นักวิเคราะห์ประเมินว่า ในปี 1990 การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะอยู่ในระดับเค็ม คือ ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์

การฟื้นฟูเศรษฐกิจที่อยู่ในสภาพเกือบจะล้มละลายอยู่แล้วให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ เป็นงานยาก แม้เวลาได้ผ่านไป 4 ปี จากของความเสื่อมทรุดก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ ถนนหนทางระบบไฟฟ้า ฯลฯ รัฐบาลเองก็ทำงานได้จำกัด เนื่องจาก 40 % ของงบประมาณต้องถูกนำไปชำระหนี้คอกเบี้ยและหนี้ต่างประเทศ และยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ความวุ่นวายทางการเมืองซึ่งทำให้ภาพพจน์และบรรยากาศการลงทุนได้รับความเสียหายมาก

ปัญหาเรื่องการเมืองของฟิลิปปินส์

เราคงได้ทราบข่าวสารเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในฟิลิปปินส์ดีอยู่แล้ว เพราะมีรายงานข่าวการพยายามก่อรัฐประหาร การก่อวินาศกรรม การเดินขบวน ฯลฯ เกิดขึ้นอยู่เสมอ ๆ ในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ประธานาธิบดีอะคีโนขึ้นดำรงตำแหน่ง เมื่อปี 1986 เป็นต้นมาก็ได้มีการพยายามก่อรัฐประหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาลแล้ว 6 ครั้ง

ในสายตาของผู้เขียนเห็นว่าสภาพการณ์อันนี้เป็นสิ่งปกติในประเทศที่เพิ่งผ่านพ้นระบอบเผด็จการและก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยใหม่ ๆ อาจจะไม่แตกต่างกับเมืองไทยหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักเรียกได้ว่าเป็นยุคของการสัถักประชาธิปไตย

ในที่นี่ ผู้เขียนจะขอวิเคราะห์ถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังความวุ่นวายดังกล่าว

ประเด็นแรก การปฏิบัติโคลนล้ม “ระบอบของนายมาร์คอส” ได้ทำให้มีผู้สูญเสียผลประโยชน์เป็นจำนวนมาก ทั้งในวงการธุรกิจ ราชการและวงการทหาร โดยเฉพาะวงการทหาร ซึ่งได้กลายเป็น “ภัยคุกคาม” ต่อความอยู่รอดของประธานาธิบดีอะคีโนที่สำคัญยิ่ง และเป็นตัวการสำคัญในการก่อความไม่สงบภายในประเทศขึ้นเนื่อง ๆ

ในยุคสมัยของประธานาธิบดีอะคีโน ทหารมีฐานะทางการเมืองตกต่ำลง (ผิดกับยุคนายมาร์คอส) การปราบปรามการก่อการร้ายของทหารก็กระทำได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากรัฐบาลมีความระมัดระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชน ยิ่งกว่านั้นก็คือ หลายครั้งทหารเห็นว่า วิธีการของรัฐบาลสร้างความได้เปรียบให้แก่ฝ่ายก่อการร้าย อาทิเช่น ทหารหรือตำรวจที่ปราบผู้ก่อการร้ายอาจจะโดนขึ้นศาลฐานฆ่าคนตายหรือละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น หรือการที่ฝ่ายทหารจะให้มีบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อสะดวกในการตรวจสอบผู้ก่อการร้าย แต่ถูกค้านโดยอ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน เป็นต้น

ผู้เขียนขออ้างคำพูดของอดีต ผอ.สขช.ของฟิลิปปินส์ว่า ทหารฟิลิปปินส์ที่หนุนรัฐบาลจริงมีน้อยมาก หากเกิดรัฐประหารครั้งใหม่ ทหาร 70 % จะเอนเอียงไปในทางต่อต้านรัฐบาล ที่เหลือส่วนใหญ่ก็เป็นพวกคอยรอคำสั่งและจะเข้าข้างที่ชนะ

ประเด็นที่สอง คือ สภาพการใช้ประชาธิปไตย “แบบฟุ่มเฟือย” หรือการสลัดประชาธิปไตย ท่านอาจนึกเปรียบเทียบกับเมืองไทยหลัง 14 ตุลาคม 2516 ได้ว่าเป็นอย่างไร ทุกวันนี้ในฟิลิปปินส์ ทุกฝ่ายมีเสรีภาพเต็มที่ หนังสือพิมพ์รายวันมีราว 30 ฉบับเขียนข่าวกันตามชอบใจวิทยุโทรทัศน์มีสิทธิวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลได้และที่อาจแปลกก็คือ วิทยุโทรทัศน์สามารถออกอากาศทัศนะของหัวหน้าฝ่ายกบฏหรือหัวหน้าผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือมุสลิมแบ่งแยกดินแดนได้ การชุมนุมเดินขบวนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและมีการใช้กันอย่างเต็มที่สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้เรื่องต่าง ๆ ในฟิลิปปินส์ politicized ได้ง่าย ๆ และเรื่องเล็กน้อยๆ กลายเป็นประเด็นขัดแย้งกันได้

ประเด็นที่สาม ก็คือความล้มเหลวของรัฐบาลในการจัดการกับสิ่งที่ผู้เขียนถือว่าเป็นปัญหาพื้นฐานของสังคมและการเมืองฟิลิปปินส์ เรื่องนี้ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในตอนที่สุดถึงเรื่องสังคมจิตวิทยา แต่ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวถึงด้วยคือระบบการผูกขาดทางธุรกิจโดยเครือญาติประธานาธิบดีและบริวาร ซึ่งกลายเป็นประเด็นทางการเมืองที่ทำทนายรัฐบาลอยู่ในขณะนี้ มีการวิจารณ์ถึงว่า ที่สุดของที่สุดแล้ว ประธานาธิบดีอะคีโนก็ไม่ต่างกับนายมาร์คอสคือไม่ได้จริงจังกับการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ สิ่งเหล่านี้ทำให้บรรดาพวกปัญญาชนที่เคยสนับสนุนเธอผิดหวังและเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ขบวนการคอมมิวนิสต์ยังมีข้ออ้างที่ชอบธรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของตน

ในทั้งสามประเด็นที่ผู้เขียนกล่าวถึง ผู้เขียนเห็นว่า ประเด็นที่สามมีความสำคัญที่สุด คือฐานชของรัฐบาลในระยะยาว สี่ปีที่ผ่านมา เห็นได้ว่า คนที่ผิดหวังในตัวประธานาธิบดีอะคีโนมี มากขึ้น ๆ ความล้าคืบ (อาจจะเป็นธรรมชาติของผู้ที่ประชาชนจะรู้สึกเบื่อหน่ายหากอยู่ไปนาน ๆ) ผลการสำรวจความนิยมของประชาชนต่อตัวเธอนั้นลดลงมาตลอด และหลายคนเห็นว่า นอกจาก การรื้อฟื้นประชาธิปไตยแล้ว เธอไม่ได้มีผลงานที่เป็นชิ้นเป็นอันตลอดสี่ปี การเสื่อมความนิยม ของเธอมีเองที่ทำให้บรรดาศักดิ์ทางการเมืองของเธอใช้ประโยชน์และพยายามจะสร้างสถานการณ์ ค้าง ๆ ขึ้น

อย่างไรก็ตาม ฐานะของรัฐบาลซึ่งมีประธานาธิบดีอะคีโนเป็นผู้นำก็มีแนวโน้มที่จะ กระด้างขึ้นบ้าง นับตั้งแต่ที่ได้มีการแต่งตั้งให้นาย Oscar Orbos เข้าร่วมงานโดยดำรงตำแหน่ง เลขานุการฝ่ายบริหารซึ่งก่อนที่จะเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวนี้ นาย Oscar Orbos ได้ประสบผล สำเร็จมาตัวอย่างมากในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขาเคยได้รับการจัดอันดับให้เป็น 1 ใน 6 ของ ส.ส.ที่เด่นและในปี ค.ศ. 1989 หลังจากที่เขาดำรงตำแหน่ง ส.ส. เพียง 2 ปี เขาก็ได้รับ รางวัล TOYM (Ten Outstanding Young Men Award) ซึ่งเป็นรางวัลสำหรับสิบ ส.ส.ดีเด่นสาขา บริการประชาชน เมื่อนาย Orbos เข้ารับตำแหน่งแล้วเขาได้ริเริ่มโครงการใหม่ ๆ หลายอย่าง ซึ่ง ประสบผลสำเร็จและเพิ่มคะแนนนิยมในตัวเขามากขึ้น เช่น การแก้ไขปัญหาทางด้านสาธารณสุขภาค ค้าง ๆ เขาได้จัดตั้ง DOTC Action Centre ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาราจรโดยอาศัยความช่วยเหลือจาก ภาคเอกชน รัฐบาล อาสาสมัคร ในการทำงานประสานกันและรายงานสภาพการจราจรโดยทั่วไป ให้ประชาชนทราบ มีการนำรถทหารมาช่วยเสริมเพื่อให้บริการทางด้านขนส่งแก่ประชาชนรวด เร็วขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังเลิกงานหรือโรงเรียนเลิก นอกจากนั้นก็มีการรื้อร้านแผงลอยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคกีดขวางทางจราจร ซึ่งการปฏิบัติงานดังกล่าวทำให้การจราจรในกรุงมะนิลาที่คิด ชั้คมานาน คล่องตัวขึ้นมาก นอกจากนั้นในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย นาย Orbos ก็ได้มี การเจรจาขอความร่วมมือจากประธานของ Philippine Long Distance Telephone Company เพื่อ ลดราคาค่าบริการ ผลที่ได้รับคือชาวฟิลิปปินส์สามารถโทรศัพท์คุยกับญาติที่มีสัญญาการทำงาน ในตะวันออกกลางได้ฟรี 3 นาทีซึ่งเป็นที่พอใจของชาวฟิลิปปินส์ที่มีญาติอยู่ตะวันออกกลางเป็น อันมาก

นโยบายที่สำคัญของนาย Orbos อีกประการหนึ่งก็คือ การขจัดความล่าช้าในระบบ ราชการโดยใช้เหตุ (red tape) เขาพยายามที่จะลดขั้นตอนหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้ระบบ มีความคล่องตัวมากขึ้น เช่น ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง และสื่อสารที่ประกอบ ไปด้วยองค์กรต่าง ๆ เกือบร้อย ถึง 10 องค์กร แต่อยู่ภายใต้ศูนย์กลางแห่งเดียว ซึ่งทำให้การ ปฏิบัติงานล่าช้า นาย Orbos ก็ได้จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจ (task force) ขึ้นมาเพื่อพิจารณาและแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ โดยจะประชุมกันในช่วงเย็นหรือหลังเลิกงาน ซึ่งเป็นการลดขั้นตอนต่าง ๆ ให้



รวดเร็วจน นอกจากนั้น นาย Orbos มีความเชื่อมั่นว่าในการแก้ไขปัญหาคูณเงินบางอย่าง จำเป็นที่จะต้องมีการโอนอำนาจบางส่วนจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น เขาจึงพยายามหาทางกระจายอำนาจจากส่วนกลางออกไปยังท้องถิ่นบ้าง

การทำงานของนาย Orbos เป็นที่ชื่นชมของคนในหลายวงการ ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า ประชาชนข้าราชการ วิธีการทำงานของเขาคือ พยายามออกไปพบปะกับผู้คนเพื่อเรียนรู้และช่วยหาทางแก้ไข ชีวิตในแต่ละวันของเขาค่อนข้างยุ่งเหยิง นอกจากจะคร่ำเคร่งกับงานใน office แล้ว เขาก็ยังต้องออกไปคุยกับชาวบ้าน พ่อค้า นักธุรกิจ สื่อมวลชน นาย Orbos มีความเชื่อมั่นว่าการนั่งพิจารณาและแก้ไขปัญหาค่าง ๆ แต่เพียงในห้องทำงานไม่สามารถช่วยอะไรได้ การออกไปพบกับผู้คนทำให้เรียนรู้มากขึ้น เป้าหมายหลักที่เขาได้รับมอบหมายจากประธานาธิบดี คือ “การทำให้ฝ่ายบริหารใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น และการปรับปรุงระบบราชการให้ดีขึ้น” นาย Orbos พยายามเรียกร้องให้ทุก ๆ ฝ่ายร่วมมือกันในการแก้ไขปัญห เขาเชื่อมั่นว่าหากประชาชนทุกคนยอมเสียสละร่วมมือกันก็จะสามารถแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

นาย Orbos ได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นคลื่นลูกใหม่ เป็นผู้จุดประกายและแสงสว่างให้กับรัฐบาลนางอะคีโน บางคนถึงกับสัญญาว่า “ประธานาธิบดีน้อย” เชื่อกันว่าหากนาย Orbos ยังคงรักษาความกระตือรือร้นในการทำงานและสามารถรักษาคุณภาพของการปฏิบัติงานที่ดีได้อย่างสม่ำเสมอต่อไป ในอนาคตก็จะมีโอกาสดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่สืบแทนนางอะคีโนอย่างแน่นอน

ปัญหาวิกฤตการณ์เฉพาะหน้า

ภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร รัฐบาลได้เร่งแก้ไขวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้และสามารถคลี่คลายปัญหาได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ (1) พยายามจะให้ระบบการจ่ายไฟฟ้ากลับคืนสู่ภาคปกติ แต่ยังไม่สำเร็จ ภาวะฝนแล้งได้สร้างความเสียหายให้แก่การเกษตรมากและระดับน้ำในเขื่อนที่สำคัญหลายแห่งยังลดระดับลงจนถึงจุดที่อาจจะต้องหยุดการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งจะเป็อันตรายอย่างใหญ่หลวงต่อเศรษฐกิจของประเทศฟิลิปปินส์ (2) รัฐบาลอนุญาตให้มีการนำเข้รถยนต์โดยสารจากต่างประเทศและบรรจุแผนการนำเข้รถยนต์และชิ้นส่วนเป็นเรื่องเร่งด่วน รถโดยสารที่ให้บริการสาธารณะมีจำนวนน้อยลงกว่าเมื่อ 4 ปีที่แล้ว

ข้อสังเกต

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์กบฏครั้งที่แล้วเป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างทางการวอชิงตันและคณะบริหารของประธานาธิบดีอะคีโน ดูเหมือนจะไม่อบอุ่นราบรื่นเท่าที่ควร จะเป็นดังคำพังเพยที่ว่า “Honey Moon is Over”



ในด้านหนี้สินระหว่างประเทศ ฟิลิปปินส์เป็นหนี้ต่างประเทศเป็นมูลค่ารวมกันถึง 26 พันล้านเหรียญสหรัฐ ปัจจุบัน 40% ของงบประมาณต้องมาส่งดอกเบี้ยหนี้สินต่างประเทศ จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

ในด้านอาหารต่อความมั่นคงของประเทศจากภัยคุกคามภายนอก

หากเราจะพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยของประธานาธิบดีอะคีโน ระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนเมื่อปี 1987 ที่ว่า ฟิลิปปินส์ไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอินโดจีนซึ่งเป็นหัวใจของปัญหาด้านความมั่นคงของภูมิภาคตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดทางด้านยุทธศาสตร์ของผู้นำฟิลิปปินส์เป็นอย่างดี

เพราะด้วยลักษณะที่ตั้งของประเทศ ซึ่งเป็นหมู่เกาะและห่างไกลจากแผ่นดินใหญ่ทำให้ฟิลิปปินส์ไม่ต้องห่วงกังวลจากภัยคุกคามจากภายนอกมากนัก ผู้นำฟิลิปปินส์ดูเหมือนจะยอมรับว่า ภัยคุกคามความมั่นคงที่สำคัญที่สุด มีขึ้นจากภายในประเทศฟิลิปปินส์เอง โดยเฉพาะขบวนการคอมมิวนิสต์และขบวนการมุสลิมแบ่งแยกดินแดน ซึ่งทำสงครามสู้รบกับรัฐบาลในพื้นที่มากกว่า 20 ปีแล้ว การจัดการทางทหาร จึงมุ่งที่จะรับศึกจากภายในประเทศมากกว่า

ตั้งแต่ตั้งประเทศมาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ฟิลิปปินส์ไม่เคยเข้าสงครามใหญ่เลย จึงความสามารถของกองทัพฟิลิปปินส์จึงจำกัดเพียงการป้องกันประเทศด้วยวิธีตั้งรับและหน่วงเวลา เพื่อรอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศเท่านั้น

ภัยพิบัติจากธรรมชาติ

เนื่องจากหมู่เกาะฟิลิปปินส์ซึ่งอยู่กลางมหาสมุทรแปซิฟิก และตั้งอยู่ตรงเส้นทางพัดผ่านของลมพายุไต้ฝุ่น ฉะนั้น ในทุกปีจะมีพายุไต้ฝุ่นพัดเข้าทำลายบ้านเรือนเรือกสวน ไร่นา และชีวิตผู้คนในหมู่เกาะฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาะซามาร์และเกาะลูซอนเป็นประจำปีละประมาณ 10-15 ลูก ซึ่งเป็นการทำลายและขัดขวางความเจริญและการพัฒนาประเทศของฟิลิปปินส์ไปไม่น้อย นอกจากนั้น เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2533 ก็ได้เกิดแผ่นดินไหวขึ้นครั้งใหญ่ในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งวัดความสั่นสะเทือนที่จุดศูนย์กลางได้ถึง 7.7 ตามมาตราริกเตอร์ ซึ่งนับว่าเป็นการไหวที่รุนแรงมากที่สุดครั้งหนึ่งในโลก ผลจากการแผ่นดินไหวครั้งนี้ได้กระทบกระเทือนทุกพื้นที่ทั่วทั้งเกาะลูซอน ทำให้บ้านเมืองเสียหายและพังทลายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองที่อยู่ในเขตศูนย์กลางแผ่นดินไหวเช่นเมือง Cabanatuan, San Fernando, Baguio, Dagupan, Cagayan, La Union, Pangasinan, Nueve Ecuja, Ilocos Sur, และ Tarlac เป็นต้น แผ่นดินไหวครั้งนี้ทำให้ศึกรามอาคารบ้านช่องล้มพังทะลายลงเป็นจำนวนมากรวมทั้งได้มีเหตุการณ์แผ่นดินไหวถล่ม (Land Slide) ลงมาถล่มถนนที่เลียบตามไหล่เขาทำให้ประชาชนที่สัญจรเสียชีวิต



LIART

ชีวิตอีกประมาณ 500-600 คน มีผู้เสียชีวิตกว่า 1,600 คน บาดเจ็บกว่า 3,281 คน สูญหาย 1,037 คน ครอบครัวที่ได้รับความเสียหายประมาณ 20,146 ครอบครัว และประชาชนเคือคร็อนขาดแคลนที่อยู่อาศัยประมาณ 100,376 คน คิดเป็นค่าเสียหายกว่า 16 พันล้านเปโซ ทำให้รัฐบาลฟิลิปปินส์และต่างประเทศต้องรีบให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นอย่างเร่งด่วนแก่ประชาชนทั้งในด้านยาข้าวปลาอาหาร เค็นท์ อุปกรณ์ทำน้ำสะอาด เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและการลำเลียงขนคน ออกจากเมืองที่เกิดเหตุประสบภัยพิบัติ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้บั่นทอนและก่อให้เกิดการชะงักงันต่อการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์เป็นอันมาก

ผู้เขียนไม่สามารถตอบได้ว่ารัฐบาลอะคีโน จะอยู่รอดไปจนถึงครบวาระในราวกลางปี 1992 หรือไม่ เพราะสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เป็นเรื่องที่น่าห่วงกังวลมาก เธอไม่ได้รับความนิยเหมือนก่อน และรัฐบาลของเธอเองก็ไม่ได้แสดงความสามารถให้ประจักษ์ในการจัดการกับปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองและความยุ่งยากทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เงื่อนไขสำหรับการก่อรัฐประหารยังคงดำรงอยู่ และสิ่งที่สำคัญก็คือว่า การก่อรัฐประหารในฟิลิปปินส์จะต้องสัมพันธ์กับท่าทีของสหรัฐฯ คราวเท่าที่สหรัฐฯ ยังคงพอใจในผลประโยชน์ที่ได้รับจากประธานาธิบดีอะคีโน ก็อาจจะยากที่จะเกิดรัฐประหารขึ้น เพราะสหรัฐฯ คงจะไม่ยอม ซึ่งเรื่องนี้ก็คงจะต้องติดตามดูกันต่อไป



การพัฒนาประเทศสิงคโปร์

โดย จักรกฤษณ์ กาญจนสุนทร*

เมื่อก้าวถึงประเทศที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจสูงสุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คงจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะกล่าวถึงสิงคโปร์ ประเทศเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ทางใต้สุดของแหลมมลายู

นับว่าเป็นเรื่องแปลกเมื่อก้าวว่า สิงคโปร์เกาะเล็ก ๆ ที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ อยู่เลย แต่กลับเป็นประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงสุดในรอบทศวรรษที่ผ่านมา เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มากมาย และสิงคโปร์ยังมีฐานะของดุลการชำระเงินและทุนสำรองระหว่างประเทศที่มั่นคง ตลอดจนมีอัตราเงินเฟ้อต่ำอีกด้วย

ผู้เขียนใคร่ขอนำผู้อ่านไปทำความรู้จักกับประเทศเล็ก ๆ ที่กล่าวถึงนี้ โดยตระหนักดีว่าคงไม่สามารถค้นคว้าข้อมูลได้ละเอียดพอ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา แต่ผู้เขียนจะพยายามหยิบยกเกร็ดต่าง ๆ ขึ้นมาชี้ให้เห็นว่าประเทศสิงคโปร์ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ได้อย่างไรและโดยอาศัยปัจจัยใดบ้าง

สิงคโปร์เดิมเป็นเกาะร้าง ไม่มีผู้คนและสิ่งปลูกสร้างอยู่เลย ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่ามีกษัตริย์ราชวงศ์ศรีวิชัยแห่งเกาะสุมาตราพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่าศรีไตรภูวนาด ได้เสด็จทอดพระเนตรเกาะร้างแห่งนี้ และทรงเห็นสัตว์ป่าที่มีรูปร่างแปลกประหลาดที่คนสมัยโบราณเรียกว่าสิงห์ พระองค์จึงทรงขนานนามเกาะแห่งนี้ว่า “สิงห์ปุระ” หรือ “สิงห์บุรี” ซึ่งแปลว่านครสิงห์โต

ต่อมานักธุรกิจชาวอังกฤษชื่อ สแตมฟอร์ด แรฟเฟิลส์ ได้คัดทอนชื่อดังกล่าวนี้ขึ้นตามสำเนียงอังกฤษว่า “สิงคโปร์” ซึ่งต่อมาอังกฤษก็ได้ทำสัญญาขอเช่าเกาะสิงคโปร์เพื่อเปิดบริษัทอีสต์อินเดียให้ดูแลผลประโยชน์ของอังกฤษในภูมิภาคนี้

ในยุคล่าอาณานิคม สิงคโปร์ได้ตกเป็นของอังกฤษอย่างสมบูรณ์ อังกฤษให้ความสำคัญกับเกาะแห่งนี้มากเนื่องจากเป็นจุดยุทธศาสตร์ของเส้นทางเดินเรือระหว่างเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

* กรมอนริชชัณ กระทรวงการต่างประเทศ



LIART

การพัฒนาเกาะสิงคโปร์ในระยะเริ่มแรกมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะให้เกาะแห่งนี้เป็นเมืองท่าสำหรับการทำมาค้าขายและซ่อมเรือ อังกฤษได้ช่วยเหลือให้ชาวจีนจากผืนแผ่นดินใหญ่อพยพเข้ามาอยู่ที่เกาะสิงคโปร์เพื่อช่วยในการพัฒนาสิงคโปร์ให้เป็นเมืองท่า ซึ่งก็นับว่าได้ผล เพราะชาวจีนมีหัวในด้านการทำมาค้าขายและขยันขันแข็งจึงได้ช่วยในการพัฒนาเกาะแห่งนี้ให้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง กลุ่มชาวจีนที่มีการศึกษาได้รวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาพรรคหนึ่ง มีชื่อว่า "People's Action Party" หรือ PAP ซึ่งจดทะเบียนก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2497 พรรค PAP ส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง และได้จัดตั้งคณะรัฐบาลมีนายลี กวน ยิว เลขาธิการพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งจุดนี้นับว่าเป็นการเริ่มต้นศักราชใหม่ของสิงคโปร์ที่จะแยกตัวออกจากการปกครองของอังกฤษอย่างจริงจัง.

นายลี ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของสิงคโปร์เมื่อปี พ.ศ. 2502 และออกกฎหมาย Independence Act เพื่อแยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซีย และสถาปนาประเทศเป็นสาธารณรัฐสิงคโปร์เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2508

อันที่จริงความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์กับมาเลเซียและอังกฤษในช่วงที่สิงคโปร์ได้รับเอกราชก็มิได้มีความบาดหมางกันแต่อย่างใด เนื่องจากสิงคโปร์ไม่อยู่ในสถานะที่จะต้องรองกับประเทศมหาอำนาจอย่างอังกฤษหรือประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียได้เลย ในทางตรงข้าม สิงคโปร์ต้องพึ่งพามาเลเซียทั้งในด้านความมั่นคงและในทางเศรษฐกิจ อาทิ ต้องอาศัยมาเลเซียในการต่อต้านและถ่วงดุลย์กับการแทรกซึมของจีนคอมมิวนิสต์ และต้องอาศัยน้ำจืดจากมาเลเซียมาใช้บริโภคภายในประเทศ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่านโยบายการค้าต่างประเทศของสิงคโปร์มีความจำเป็นที่จะต้องยึดหยุ่น ผ่อนปรนและแสวงมิตรมาตั้งแต่เริ่มต้น

สำหรับประวัติส่วนตัวของนายลี กวน ยิว ถึงแม้ว่าบรรพบุรุษจะเป็นชาวจีนที่ข้ามมาจากมณฑลกวางตุ้ง แต่นายลีก็เป็นนักเรียนอังกฤษเต็มตัว คือจบจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และพรรค PAP ของเขาก็ได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่จากชาวสิงคโปร์ที่เป็นนักเรียนอังกฤษ จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่เขาจะดำรงความสัมพันธ์อันดีกับอังกฤษเอาไว้ในเมื่ออังกฤษยังมีประโยชน์ต่อความมั่นคงของสิงคโปร์ นายลีได้ตัดสินใจนำสิงคโปร์เข้าไปร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มประเทศเครือจักรภพ และเข้าร่วมในข้อตกลงร่วมป้องกัน 5 ชาติ ในเวลาต่อมา

สิงคโปร์เป็นเกาะเล็ก ๆ มีพื้นที่ทั้งหมดเพียง 836 ตารางกิโลเมตร และจนถึงปัจจุบันก็ยังมีประชากรเพียง 2.7 ล้านคน หรือประมาณ 1% ของประชากรทั้งหมดของอาเซียน สิงคโปร์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านความแปลกแยกทางด้านเชื้อชาติ และวัฒนธรรม กล่าวคือ ประชากรร้อยละ 75.9 เป็นชาวจีน ส่วนที่เหลือเป็นชาวมลายู อินเดีย และอื่น ๆ โดยชาวมลายูเป็นกลุ่มชนที่ถูกให้ความไว้วางใจน้อยที่สุดในกิจการที่เกี่ยวกับการปกครองประเทศ เนื่องจากสิงคโปร์ถูกกระหนาบโดยรัฐมุสลิมทั้งด้านเหนือและด้านใต้



สภาพพื้นฐานเหล่านี้นับว่าเป็นปัญหาที่ท้าทายต่อความสามารถของผู้บริหารประเทศ เป็นอย่างมากแค่ตลอดระยะเวลา 30 ปี ที่นายลี กวน ฮิว ปกครองประเทศ เขาได้พิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถพลิกประเทศเล็ก ๆ นี้ ให้กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจขึ้นมาได้

นับตั้งแต่แยกตัวออกจากการปกครองของอังกฤษสิงคโปร์ได้เผชิญกับความไม่แน่นอนทางการเมืองและความยุ่งยากทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ปัญหาทางการเมือง

การที่สิงคโปร์ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ด้านการเดินเรือจึงทำให้สิงคโปร์ต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากมหาอำนาจคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะจากจีน จุดอ่อนประการสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์ต้องแหลมต่อการคุกคามจากจีนก็เพราะประชากรส่วนใหญ่ของสิงคโปร์เป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่

สำหรับปัญหาทางการเมืองภายในประเทศนั้น ถึงแม้จะมองในภาพรวมว่าสิงคโปร์มีเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง เนื่องจากพรรค PAP ได้ทำการปกครองประเทศมาอย่างต่อเนื่องกันกว่า 30 ปีก็ตาม ความมีเสถียรภาพทางการเมืองอย่างปราศจากผู้ท้าทายของผู้นำสิงคโปร์กลับส่งผลให้เกิดความไม่พอใจขึ้นในหมู่นักรุ่นใหม่ของสิงคโปร์

จากการสำรวจพบว่าคนสิงคโปร์ที่มีความรู้ความสามารถเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่พากันอพยพออกไปหางานทำยังต่างประเทศ เนื่องจากไม่พอใจต่อสภาพการปกครองที่ค่อนข้างจะเป็นเผด็จการทางรัฐสภา และผลการสำรวจเมื่อเดือนมิถุนายน 2532 ยังพบว่าประชากรร้อยละ 51.5 ของสิงคโปร์มีอายุต่ำกว่า 30 ปี บุคคลเหล่านี้ไม่มีส่วนรู้เห็นถึงความสามารถของผู้นำประเทศเท่าที่ควรโดยเฉพาะในช่วงที่แยกตัวออกจากอังกฤษใหม่ ๆ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่ากระแสแห่งความไม่พอใจทางการเมืองของคนรุ่นใหม่อาจจะปะทุขึ้นมาในวันใดวันหนึ่งเมื่อถึงจุดของมัน

ปัญหาทางเศรษฐกิจ

เมื่อแยกตัวออกจากการปกครองของอังกฤษใหม่ ๆ สิงคโปร์ต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างมาก เนื่องจากไม่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบภายในประเทศ

การที่สิงคโปร์ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากมาเลเซียทำให้ระบบเศรษฐกิจของสิงคโปร์ต้องผูกพันอยู่กับมาเลเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และทำให้มาเลเซียเข้ามาเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของสิงคโปร์ทั้ง ๆ ที่สภาพทางสังคมจิตวิทยาของประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างมาก

ในสมัยที่สหรัฐฯ ทุ่มความสนใจมายังเอเชียอาคเนย์ โดยเข้ามามีบทบาทช่วยเวียดนามใต้รบกับเวียดนามเหนือ สิงคโปร์ก็ได้ฉวยประโยชน์โดยการส่งสินค้าไปยังเวียดนามใต้



LIART

ผ่านความสนับสนุนของสหรัฐฯ ซึ่งได้ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศใกล้ชิดกันขึ้นมาอย่างรวดเร็ว และต่อมาอีกไม่นานเศรษฐกิจของสิงคโปร์ก็หันมาผูกพันอยู่กับสหรัฐฯ แทนที่จะผูกพันอยู่กับมาเลเซีย กระทั่งในปี พ.ศ.2523 สหรัฐฯ ได้กลายมาเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของสิงคโปร์ โดยสินค้าออกประมาณ 40 % ของสิงคโปร์ถูกส่งไปจำหน่ายยังสหรัฐฯ

การที่เศรษฐกิจของสิงคโปร์ผูกพันอยู่กับสหรัฐฯ อย่างมาก เช่นนี้จึงทำให้ภาวะเศรษฐกิจของสิงคโปร์ต้องผูกพันขึ้นลงตามภาวะเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ซึ่งจะสังเกตได้ว่าช่วงใดที่เศรษฐกิจของสหรัฐฯ ชบเซาเศรษฐกิจของสิงคโปร์ก็จะชบเซาไปด้วย

นโยบายด้านการพัฒนาประเทศของสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นเกาะเล็ก ๆ มีเนื้อที่จำกัด ดังนั้น นโยบายการพัฒนาผังเมืองจึงนับว่ามีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของประเทศ นอกจากนี้การควบคุมจำนวนประชากรไว้ไม่ให้มีมากเกินไป ยังนับว่ามีความจำเป็นต่อการอยู่รอดของสิงคโปร์เป็นอย่างยิ่ง

ข้อจำกัดดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของสิงคโปร์ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยแรงงานคนจำนวนมาก ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความสามารถของผู้บริหารประเทศในการนำประเทศให้ก้าวขึ้นมาสู่ยุคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก

นายลี กวน ยิว ได้วางเป้าหมายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวของสิงคโปร์เอาไว้ ซึ่งผู้อ่านจะมองเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์และยุทธวิธีของนายลีมีความหละหลวมเพียงใด โดยผู้เขียนขอสรุปให้ทราบดังนี้

1. นายลีวางเป้าที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศสิงคโปร์ไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่อาศัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสูง และผลผลิตมีความเสี่ยงน้อยต่อการที่จะถูกกีดกันจากประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยสิงคโปร์จะถ่ายเทอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้แรงงานคนมากไปยังประเทศเพื่อนบ้าน
2. ต้องการปรับปรุงค่าจ้างแรงงานให้สูงขึ้น โดยมีเป้าหมาย 2 ประการ กล่าวคือ เพื่อบังคับให้ผู้ประกอบการหันไปประกอบอุตสาหกรรมสมัยใหม่แทนที่จะมุ่งสู่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เนื่องจากสิงคโปร์ขาดแคลนแรงงาน และประการที่สองเพื่อต้องการให้คนสิงคโปร์ได้รับค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น

นโยบายดังกล่าวนี้มีผลในการขจัดปัญหาการหลังไหลเข้ามาหางานทำของแรงงานต่างชาติที่มีราคาถูกและเป็นการช่วยยับยั้งไม่ให้แรงงานที่มีคุณภาพของสิงคโปร์หันออกไปหางานทำยังต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการบังคับในทางอ้อมให้รัฐวิสาหกิจเอกชนปรับตัวมาใช้วิธีการผลิตแบบใหม่มากกว่าการจ้างแรงงานขนาดใหญ่อีกด้วย



LI RT

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความได้เปรียบทางการบริหารนโยบายเนื่องจากพรรค PAP ปกครองสิงคโปร์มาอย่างต่อเนื่อง และถึงแม้ว่าขณะนี้ นายลี กวน ฮิว จะก้าวลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่เขาก็ยังมีบารมีทางการเมืองอยู่ โดยยังคงดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีอาวุโสในคณะรัฐบาลของสิงคโปร์ คำนึงถึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าสิงคโปร์สามารถบริหารโครงการต่างๆ ให้ต่อเนื่องกันมากกว่า 30 ปีได้อย่างไร

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของนโยบายด้านการบริหารงานก็คือ มาตรการในการคัดเลือกตัวนักบริหารให้ได้คนดีมีความรู้ ความสามารถขึ้นมาบริหารประเทศ ซึ่งนายลียึดถือปฏิบัติอยู่ตลอดมาโดยอาจจะเรียกว่าเป็นลัทธิ “meritocracy” ก็ได้ นายลีกล่าวว่า เสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจจะมีได้ จำเป็นที่จะต้องเห็นหาทายาททางการเมืองที่มีความรู้ความสามารถมาบริหารประเทศ และผู้บริหารจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อผู้ร่วมงานและต่อประเทศ และจะต้องไม่บ่อนทำลายซึ่งกันและกัน

นโยบายด้านต่างประเทศของสิงคโปร์

ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่า นโยบายการต่างประเทศของสิงคโปร์มีลักษณะที่ยืดหยุ่นและสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์ในแต่ละขณะ ซึ่งจะสังเกตได้จากคำกล่าวของนายลี เมื่อปี พ.ศ. 2518 สรุปได้ว่า สิงคโปร์ยึดถือนโยบายเป็นกลางและถือว่านโยบายด้านการค้าเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ และเพื่อประโยชน์ในเรื่องนี้สิงคโปร์จะดำรงความสัมพันธ์และทำการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประเทศตะวันตกหรือกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์

นโยบายดังกล่าวทำให้สิงคโปร์สามารถฉกฉวยประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองได้อย่างคล่องตัว แม้ว่าในบางครั้งจะถูกจับตามองอย่างค่อนข้างจะกังขาจากประเทศเพื่อนบ้านหลาย ๆ ประเทศก็ตาม

ในด้านความสัมพันธ์ภายในกรอบของกลุ่มอาเซียนนั้น แม้ว่าสิงคโปร์จะมีระดับการพัฒนาสูงกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ และในระยะแรกของการก่อตั้งอาเซียน สิงคโปร์จะให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจมากกว่าการพัฒนาภายในอาเซียนก็ตาม แต่ในปัจจุบันสิงคโปร์ตระหนักดีว่าอาเซียนมีประโยชน์กับสิงคโปร์มาก และนับว่าเป็นความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่สิงคโปร์ต้องสูญเสียไปจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน กล่าวคือ



ประการแรก ทำให้สิงคโปร์ได้รับการยอมรับจากสังคมโลกว่าเป็นรัฐอิสระ มีอธิปไตย และเป็นรัฐเอกราชเช่นเดียวกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ

ประการที่สอง สิงคโปร์ได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนด้วยกัน โดยเฉพาะกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย เพราะอาเซียนมีกลไกที่เปิดช่องทางสำหรับการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน

ประการที่สาม สิงคโปร์ได้โอกาสในการขยายกรรมวิธีและผลผลิตทางเศรษฐกิจที่ไม่ต้องการไปยังประเทศเพื่อนบ้านและ

ประการสุดท้าย ถึงแม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่าความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนมีจุดจำกัดในตัวของมันเอง แต่ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงภายในภูมิภาคได้กลับเป็นตัวเสริมเข้ามาแทนที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และสิงคโปร์นับว่าได้รับประโยชน์ไม่น้อยอย่างที่ โดยเฉพาะการถ่วงดุลย์กับจีนคอมมิวนิสต์

เมื่อกล่าวมาถึงตอนนี้ ผู้อ่านคงจะมองภาพได้ว่าเศรษฐกิจของสิงคโปร์เป็นเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาการค้าขายและลงทุนกับต่างประเทศเกือบจะร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งก็เป็นเรื่องจริงเพราะถึงกับมีคำกล่าวที่ว่าวันใดที่สิงคโปร์ถูกตัดการติดต่อกับโลกภายนอก วันนั้นเศรษฐกิจของสิงคโปร์จะพังทลาย

ข้อมูลในระยะหลัง ๆ ชี้ชัดว่าสิงคโปร์มีมูลค่าการค้าขายกับต่างประเทศมากถึง 3 เท่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งหมายความว่า สิงคโปร์ได้สวมบทบาทของการเป็นพ่อค้าคนกลางอย่างเต็มตัว คือ ซื่อมาขายไปได้อย่างดีเยี่ยม และอาชีพนี้ทำกำไรให้กับสิงคโปร์ได้อย่างมหาศาล ดังจะเห็นได้ว่าสิงคโปร์ไม่มีแหล่งน้ำมันดิบในประเทศ แต่กลับเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปรายใหญ่ของโลก สิงคโปร์ไม่มีแหล่งแร่เหล็กแต่กลับมีธุรกิจบริการด้านการพาณิชย์และอุตสาหกรรมต่อเรือใหญ่เป็นที่ 3 ของโลก รองจากท่าเรือรอตเตอร์ดัมด้วย

ธุรกิจอีกประเภทหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับสิงคโปร์สูงมาก ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว โดยสามารถเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังสิงคโปร์ได้กับจำนวนประชากรของสิงคโปร์ อาทิ ในปี 2532 สิงคโปร์รับนักท่องเที่ยวถึง 4.830 ล้านคน ในขณะที่มีประชากรเพียง 2.885 ล้านคนเท่านั้น หรือเทียบอัตราส่วนระหว่างประชากรสิงคโปร์กับนักท่องเที่ยวได้เท่ากับ 1 ต่อ 1.8 คน ซึ่งนับว่าเป็นอัตราส่วนที่สูงมาก และนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังสิงคโปร์ก็คือ การที่ประเทศมีความมั่นคงทางการเมืองเศรษฐกิจ และทางสังคม ประกอบกับภาครัฐบาลมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม



LI RT

เท่าที่ผู้เขียนได้กล่าวมาทั้งหมดนี้คงจะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพการพัฒนาของสิงคโปร์ได้บ้างซึ่งเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในสิงคโปร์ก็นับว่าเป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยหรือแม้แต่ในประเทศอาเซียนอื่น ๆ ถ้าความรู้สึกจิตสำนึกและการทำงานของผู้บริหารประเทศ และข้าราชการทั้งหลายยังไม่มีความจริงจังและจริงจังมากพอ

ท้ายนี้ก็อดจะกล่าวไม่ได้ว่า เมื่อไรประเทศไทยจะมีการวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศกันอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ เหมือนสิงคโปร์เสียที ไม่ใช่พอก้าวขึ้นมาเป็นใหญ่ก็คอยแต่จะทำงานหาเสียงกันอยู่รำไป

เอกสารอ้างอิง

1. วิจิตรวงศ์ ณ ป้อมเพชร, เทียวสิงคโปร์เมืองธุรกิจ, กรุงเทพฯ ฯ พิตยาการ พ.ศ. 2524
2. Contemporary Southeast Asia, Institute of Southeast Asian Studies September, 1981
3. Far Eastern Economic Review (November, 1990)
4. Asiaweek (March 22, 1991)

บรูไน นครแห่งสันติ

โดย ชุชม ชมประสงค์ *

เมื่อพูดถึงประเทศบรูไนในหมู่คนไทยแล้วก็อาจจะมีปฏิริยาความคิด ความเห็นแตกต่างกันออกไปตามแต่ว่าผู้นั้นจะอยู่ในสถานะที่จะได้รับข่าวสารข้อมูลของประเทศนั้นมากน้อยแค่ไหนอย่างไร

ถ้าไปตามแม่ค้าขายกล้วยแขกอาจจะบอกว่าเป็นประเทศบ่อน้ำมัน คนไทยไปทำงานเยอะ

ถ้าไปตามนักเรียนนักศึกษา ก็อาจจะได้คำตอบที่เป็นทางวิชาการปลื้กย่อยลงไปเช่นว่าเป็นประเทศตั้งอยู่บนชายฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะบอร์เนียว ทางตอนเหนือของรัฐซาราวักของมาเลเซีย มีพื้นที่ทั้งหมด 5,785 ตารางกิโลเมตร อะไรอย่างนี้ เป็นต้น

ถ้าไปตามพวกนักท่องเที่ยวที่เคยได้แวะเวียนไปเยือนประเทศนั้นมาแล้ว ก็อาจจะกล่าวถึงความประทับใจในความสวยงามของพระราชวังทองคำของสุลต่าน ซึ่งเป็นสมเด็จพระราชาธิบดีของประเทศบรูไน

ถ้าไปคุยกับพวกนักเศรษฐศาสตร์ หรือนักการปิโตรเลียมเขาก็จะว่าถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำมันและแก๊สธรรมชาติ ซึ่งมีบริษัทฝรั่งไปขุดให้ ขายให้ แล้วก็แบ่งรายได้ผลประโยชน์ให้รัฐบาลบรูไนถึง 60 เปอร์เซ็นต์ ไม่ว่าจะเป็รายได้จากน้ำมันดิบ แก๊สธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งแก๊สเหลว (LNG) ซึ่งรัฐบาลฯ กลุ่มรอมแฮด คัทซ์เชลล์ และบริษัทมิคซูบิชิแห่งญี่ปุ่นร่วมลงทุนกันนั้น รัฐบาลบรูไนก็มีส่วนแบ่งหรือหุ้นอยู่ถึง 60 เปอร์เซ็นต์เช่นกัน

* กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

ว่ากันว่ารายได้จากน้ำมันดิบและแก๊สธรรมชาติมีมากกว่าร้อยละ 66 ของรายได้ทั้งหมดของรัฐและมีการผลิตน้ำมันดิบในอัตรา 160,000 บาร์เรลต่อวัน ซึ่งเป็นอัตราที่รัฐบาลกำหนดไว้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสำคัญอันนี้ไว้ไม่ให้หมดเร็วเกินไป

สำหรับประเทศที่รับซื้อน้ำมันดิบจากบรูไนเป็นสัดส่วนจำนวนมากที่สุดได้แก่ ญี่ปุ่น เพราะตามสถิติตัวเลขเมื่อปี ค.ศ.1988 ญี่ปุ่นซื้อถึง 31.4 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณการส่งออกทั้งหมดที่เหลือก็เป็นเกาหลีใต้ ไทย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน สหรัฐฯ และออสเตรเลีย ซึ่งซื้อกันคนละนิด ๆ หน่อย ๆ

แต่ถ้าหากจะให้คนทำงานกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศอย่างผมเขียนเล่าเรื่องเมืองบรูไนแล้วละก็ เห็นจะต้องเล่าถึงประวัติศาสตร์ของชาติบรูไน ความเป็นมาเรื่อยมาจนมาเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือที่เรียกกันติดปากจากคำย่อภาษาอังกฤษว่า ASEAN ตลอดจนสถานะและนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์กับประเทศไทยของเรา แต่เนื้อที่สำหรับบทความนี้คงจะไม่พอกับเนื้อหาที่เป็นรายละเอียดมากนัก เพราะฉะนั้นผมก็คงจะเขียนไปตามสมควรไม่ให้เอนเอียงเกินไป

เมืองบรูไนที่นั่นอันที่จริงก็อยู่ใกล้เมืองไทยแค่นี้เอง คือ ถ้าเอาแผนที่มาวางดูก็จะเห็นว่าอยู่ระหว่าง ไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยตั้งอยู่บนเกาะบอร์เนียวอย่างที่เกริ่นไว้ตอนต้น

ชื่อจริง ๆ ของประเทศบรูไน คือ บรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) ซึ่งแปลว่า บรูไนนครแห่งสันติ

ประวัติความเป็นมานั้นว่ากันว่าสืบย้อนหลังไปได้ถึงกว่าพันปี ก็นับว่าเก่าแก่เอาการอยู่

มีการกล่าวถึง บรูไนในบันทึกของจีนสมัยราชวงศ์ซ้อง ราชวงศ์หยวน และราชวงศ์หมิง

บันทึกตอนหนึ่งกล่าวว่า ขุนพลเจิ้ง เหว แห่งราชสำนักของราชวงศ์หมิง เคยได้รับการต้อนรับจากอาณาจักรบรูไนเมื่อท่านแล่นเรือมาขึ้นฝั่งแถวนี้!

ในคอนนั้นกล่าวกันว่า บรูไนได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธและศาสนาฮินดูจากอาณาจักรศรีวิชัย และอาณาจักรมัชปาหิต ตามลำดับ แต่พอถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 สุลต่าน



มุฮัมหมัด ทรงรับนับถือศาสนาอิสลามและทรงให้อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ ในรัชสมัยนี้เอง กษัตริย์ของบรูไนทรงแผ่ขยายพระราชอาณาเขตครอบคลุมไปจนทั่วเกาะบอร์เนียว เกาะซูลู และชายฝั่งบางส่วนของประเทศฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน

คำว่า “บอร์เนียว” นั้น ก็เป็นคำที่ฝรั่งสมัยก่อนออกเสียงคำว่าบรูไนผิดเพี้ยนไปนั่นเอง

ตกมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ซึ่งชาติตะวันตกเริ่มออกล่าอาณานิคมมาแถบนี้ พระราชอาณาจักรบรูไนต้องพ่ายแพ้ต่ออริราชศัตรู ซึ่งมีแสนยานุภาพทางทหารอันเข้มแข็งใหญ่โตจากโลกตะวันตก และถูกแบ่งแยกเอาไปครอบครองกันเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยเรื่อยมา จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1888 ราชอาณาจักรบรูไนก็ต้องยินยอมทำสัญญาให้อังกฤษเข้าอารักขา ดำเนินกิจการต่างประเทศและการทหาร ขณะที่สุลต่านทรงดูแลราชการภายในด้วยพระองค์เอง

พอมาถึงปี ค.ศ.1908 ได้มีการทำความตกลงเพิ่มอำนาจให้อังกฤษเข้าไปดูแลกิจการภายในของบรูไนได้มากยิ่งขึ้น ยกเว้นกิจการศาสนาและประเพณี

ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา กองทัพญี่ปุ่นยึดครองบรูไนอยู่เป็นเวลา 3 ปีเศษ เมื่อสงครามยุติบรูไนก็กลับไปเป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษอีก

อยู่ต่อมาวันสี่กั๊กในปี ค.ศ.1969 สุลต่านเซอร์โฮมาร์ ไชฟูคดิน พระราชาธิราชของสุลต่านองค์ปัจจุบันทรงประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกเพื่อเตรียมการปกครองตนเอง

ในช่วงเวลานั้น ตนกู อับดุล ราะหมาน แห่งมาลายูทรงกำลังวางโครงการที่จะจัดตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียขึ้น โดยรวมเอาสิงคโปร์และบอร์เนียวเหนือ (ซาราวัก ซาบะห์ และบรูไน) เข้าไว้ด้วย รัฐบาลพรรคกรรมกรของอังกฤษเองก็สนับสนุนให้บรูไนเข้าร่วม เพื่อจะได้เป็นเอกราชภายใต้สหพันธรัฐฯ และหันออกอังกฤษ กล่าวกันว่า สุลต่านโฮมาร์ทรงพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวด้วยความสนพระราชหฤทัย แต่ก็มีได้ทรงตัดสินใจพระทัยไปในทางใด

ในปี ค.ศ.1962 บรูไนมีการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับแรกนั้น ผลปรากฏว่าพรรคประชาชนบรูไน (PRB : Partai Rakyat Brunei หรือ Brunei People's Party) ซึ่งมีนาย A.M. Azahari ชนะการเลือกตั้ง 54 จาก 55 ที่นั่งในสภา และสุลต่านทรงแต่งตั้งผู้แทนเข้าร่วมประชุมด้วยอีก 16 คน

พรรค PRB นั้นเป็นพรรคที่มีแนวนโยบายต่อต้านอังกฤษอย่างรุนแรง ต่อต้านการเข้าร่วมสหพันธรัฐมาเลเซีย เรียกร้องเอกราชโดยสมบูรณ์ บางกลุ่มในพรรคเรียกร้องให้ล้มล้างพระราชวงศ์ และบางกลุ่มต้องการให้บรูไนเข้าร่วมกับอินโดนีเซีย สุลต่านโอมาร์ทรงเล็งเห็นความวุ่นวายร้ายแรงจึงทรงประกาศระงับใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว พรรค PRB ก็ตั้งรัฐบาลไม่ได้

สี่เดือนต่อมา พรรค PRB ก็ก่อการกบฏ โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลชุกการ์โนแห่งอินโดนีเซีย

ขณะนั้นท่านประธานาธิบดีชุกการ์โนท่านกำลังประกาศนโยบาย Konfrontasi หรือนโยบายเผชิญหน้ากับมาลาญต่อต้านการจัดตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย ท่านชุกการ์โนบอกว่าพรรค PRB นั้นต่อสู้เพื่อเอกราช ต่อต้านการถูกบีบบังคับให้เข้าร่วมสหพันธ์ฯ เพราะฉะนั้นอินโดนีเซียต้องเข้าช่วย

อย่างไรก็ตามรัฐบาลของสุลต่านก็ปราบกบฏได้อย่างรวดเร็วโดยอาศัยกำลังทหารกูรข่าของอังกฤษที่ส่งมาจากสิงคโปร์

สุลต่านโอมาร์ทรงประกาศกฎหมายภาวะฉุกเฉิน ซึ่งยังมีผลบังคับใช้อยู่จนทุกวันนี้ ในขณะที่เขวากันก็ทรงยุบรัฐสภาและจับกุมพวกกบฏและผู้สนับสนุนพรรค PRB เป็นจำนวนมาก หัวหน้าพรรคและสมาชิกชั้นนำอื่น ๆ นั้นต้องลี้ภัยไปต่างประเทศ

ต่อมาปี ค.ศ.1963 บรูไนก็ตกลงในหลักการที่จะเข้าร่วมกับสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยมีเงื่อนไขมากมายซึ่งรัฐบาลมาลาญแจ้งว่าปฏิบัติตามไม่ได้ บรูไนจึงไม่เข้าร่วมสหพันธ์ฯ

ปี 1967 สุลต่านโอมาร์ทรงสละราชสมบัติพระราชทานแก่พระราชโอรสองค์โต เจ้าชายฮัสซันนัลโบลเกียห์ ซึ่งมีพระชนมายุเพียง 22 พรรษา ก็ด้วยทรงคาดหวังว่าอังกฤษจะไม่รีบด่วนทิ้งบรูไนไป เนื่องจากกษัตริย์พระองค์ใหม่ยังทรงพระเยาว์

ก็ปรากฏว่าได้ผลจริง ๆ

อังกฤษยังคงเป็นผู้อารักขาบรูไนต่อมา



จนกระทั่งปี ค.ศ.1976 ผู้แทนมาเลเซียได้เสนอญัตติเรื่องบรูไนเข้าสู่สมัชชาสหประชาชาติและสมัชชาฯ ได้มีมติด้วยคะแนนเสียง 119 ต่อ 0 งดออกเสียง 12 ประเทศยืนยันในสิทธิของประชาชนบรูไนที่จะได้รับเอกราชและกำหนดใจตนเอง

ปี 1979 ผู้แทนอังกฤษและบรูไนได้ลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือซึ่งประกาศถึงอิสรภาพและเอกราชของบรูไน

โดยกำหนดว่าให้สนธิสัญญานี้มีผลบังคับใช้หลังจากวันที่ 31 ธันวาคม 1978 ไปอีก 6 ปี

วันที่ 1 มกราคม 1984 บรูไนก็เป็นเอกราชมีชื่อเต็มว่า “Negara Brunei Darussalam”

วันที่ 7 มกราคมปีเดียวกัน บรูไนก็เข้าเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ทันที

แสดงถึงความไม่ชอบอยู่โดดเดี่ยวของบรูไนอย่างชัดเจน

ในทางด้านการทหารและการป้องกันประเทศนั้น ปัจจุบันบรูไนใช้เงินถึง 30 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณเพื่อการนี้

กองทัพบรูไนนั้นประกอบด้วย

1. กองทหารหลวงบรูไนมาเลย์ (Royal Brunei Malay Regiment)
2. กองทหารอังกฤษประจำบรูไน (British Army Brunei Garrison)
3. กองทหารกูร์ข่า (Gurka Reserve Unit)
4. กองทหารสิงคโปร์ (Singapore Armed Forces)

บรูไนมีความสัมพันธ์ทางทหารอย่างลึกซึ้งกับอังกฤษ นอกจากจะมีกำลังทหารกูร์ข่าของอังกฤษไว้ในประเทศแล้ว บรูไนก็ยังร่วมมือกับอังกฤษในการฝึกกำลังพล และซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากอังกฤษ



นอกจากอังกฤษ บรูไนมีความสัมพันธ์ทางทหารกับหลายประเทศ เช่น รัฐบาลโอมาน ขอมให้กองทัพบรูไนใช้พื้นที่ประเทศของตนในการฝึกซ้อมกับสิงคโปร์ บรูไนก็ขอมให้ทหาร สิงคโปร์มาตั้งค่ายฝึกภาคสนามในป่าของบรูไน นอกจากนี้ บรูไนอาจมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วม ความตกลงป้องกันร่วม 6 ประเทศ อันประกอบด้วย อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ แต่ก็ยังหวัหวังอะไรแน่นอนลงไปไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องนี้

สำหรับในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศนั้น บรูไนเน้นการมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีกับ นานาประเทศบนหลักการของการไม่แทรกแซงในกิจการภายในของประเทศอื่น การเคารพ เอกราชอธิปไตย ความเสมอภาคและบูรณภาพแห่งดินแดนของกันและกัน และการสร้างและ เสริมสร้างสันติภาพ ความปลอดภัย และความมั่นคงในภูมิภาค

บรูไนเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติลำดับที่ 159 เป็นสมาชิกเครือจักรภพอังกฤษ เป็นสมาชิก Organization of Islamic Conference และเป็นสมาชิก ASEAN

ประเทศสมาชิก ASEAN อื่น ๆ ก็ได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของบรูไน ที่เห็นได้ชัดก็คือมีแหล่งซื้อน้ำมันในราคามิตรภาพเพิ่มขึ้น

เศรษฐกิจของบรูไนมีพื้นฐานอยู่ที่อุตสาหกรรมน้ำมันและแก๊สธรรมชาติ ซึ่งเป็น แหล่งรายได้หลักของชาติ คิดเป็นประมาณร้อยละ 90 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP)

แต่บรูไนก็ผลิตอาหารไม่พอกิน ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศถึงร้อยละ 90 รัฐบาลจึงมี นโยบายเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะปลูกข้าวให้ได้ร้อยละ 30 ของความ ต้องการบริโภคภายในประเทศ

ปัจจุบันบรูไนซื้อข้าว ข้าวโพด และผลไม้ไทยไปบริโภคเป็นจำนวนมาก ส่วนไทยก็ ซื้อน้ำมันดิบและเศษเหล็กจากบรูไน

แต่การค้าระหว่างไทยกับบรูไนก็มีอุปสรรคที่สำคัญอยู่สองประการ คือ



1. มีการเดินเรือสินค้าระหว่างสองประเทศน้อยและไม่สม่ำเสมอ เพราะเหตุว่าเวลาไทยส่งผัก ผลไม้หรือแม้แต่ข้าวไปขายบรูไนใช้เรือชนิดหนึ่งซึ่งจะไปขนน้ำมันอันเป็นสินค้าหลักของบรูไนกลับมาก็ไม่ได้ เพราะน้ำมันนั้นเขาใช้ TANKER ขน ก็ต้องแล่นเรือเปล่ากลับ และส่วนใหญ่ปริมาณสินค้าไทยที่ส่งไปบรูไนก็น้อย จึงต้องใส่เรือเล็กแล้วแล่นอ้อมไปถ่ายใส่เรือใหญ่ที่สิงคโปร์ร่วมกับสินค้าจากที่อื่น ๆ แล้วจึงไปบรูไนทำให้สินค้าไทยมีราคาสูงขึ้นเพราะค่าขนส่งที่ใช้ระยะทางยาวขึ้น

2. คลาคนมีขนาดจำกัดเพราะบรูไนมีประชากรเพียงสองแสนกว่าคนเท่านั้นเอง

ในด้านการลงทุนนั้น ก็มีบ้างที่บรูไนมาลงทุนในไทย เช่น ทำธุรกิจจัดสรรที่ดินทำของเล่น เป็นต้น

ที่น่าสนใจก็คือการท่องเที่ยว ใคร ๆ ก็รู้ว่าคนบรูไนนั้นมีเงินมาก แต่ก่อนคนบรูไนนิยมไปเที่ยวสิงคโปร์และฟิลิปปินส์ แต่ในระยะเวลาหลัง ๆ มานี้คนบรูไนเริ่มหันมาเที่ยวเมืองไทย โดยมีจุดประสงค์เพื่อมาหาอาหารไทย ผลไม้ไทย อย่างทุเรียน รับประทานอ้อมแล้วก็ไปเล่นกอล์ฟ ซึ่งมีสนามดี ๆ มากมายแถมยังค่าเล่นถูกในเมืองไทย พอจะกลับก็แวะซื้อหาพลอยมณีมีค่า แก้วแหวน ตลอดจนผ้าผืนแพรพรรณซึ่งสวยงามนำสมัยและคุณภาพดีติดตัวไปด้วย

ก็ได้กล่าวถึงแง่มุมต่าง ๆ นานาของบรูไนมาพอสมควร สรุปได้ว่าบรูไนเป็นประเทศเก่าแก่ในดินแดนแถบนี้ประเทศหนึ่ง มีเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง และมีสัมพันธไมตรีอันดีกับประเทศไทย

หวังว่าบทความนี้คงจะมีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนชาวไทยและชาวบรูไนให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น



มาเลเซีย : ประเทศที่ใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด

โดย สุชาติ เลียงแสงทอง *

มาเลเซียถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งซึ่งใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด เนื่องจากมีชายแดนติดต่อกับประเทศไทยเป็นระยะทางยาวกว่า 600 กิโลเมตร จึงทำให้มาเลเซียมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยในทุกด้าน ๆ ประชาชนบริเวณชายแดนทั้ง 2 ประเทศ ก็มีความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนประวัติศาสตร์ไทยและมาเลเซียในเรื่องดินแดนก็มีความเกี่ยวพันกันด้วย นอกจากนี้ ผู้นำของมาเลเซีย เช่น Tunku Abdul Rahman และ Tun Abdul Razak ก็มีความใกล้ชิดกับผู้นำไทยและได้ให้ความสำคัญแก่มิตรภาพฉันท์เพื่อนบ้านอันดีกับประเทศไทยตลอดมา และด้วยเหตุที่ไทย-มาเลเซียมีความใกล้ชิดกันมากตามเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างกันมากขึ้นด้วยเป็นเงาตามตัว แต่อย่างไรก็ดี ประเทศไทย-มาเลเซียก็มีความร่วมมือที่ติดต่อกันในหลาย ๆ ระดับและในกรอบความร่วมมือที่ต่างกัน ซึ่งความร่วมมือเหล่านี้จะเป็นเวทีทำให้ทั้งสองประเทศสามารถร่วมมือกันในการแก้ปัญหาระหว่างกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของบทความเรื่องนี้มุ่งที่จะชี้ให้เห็นว่า ในความสัมพันธ์ทวิภาคีไทย-มาเลเซีย มีปัญหาใหญ่ที่สำคัญประการใดบ้าง และปัญหาเหล่านี้ทั้งสองประเทศมีกลไกหรือความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาทวิภาคีอย่างไรบ้าง

1. ปัญหาระหว่างไทยและมาเลเซีย

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาระหว่างกันก็คือ

- การให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์แห่งชาติของแต่ละประเทศเป็นหลัก ไม่คำนึงถึงการสูญเสียผลประโยชน์ของอีกประเทศหนึ่ง
- การมองผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

* กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

- ทักษะคติที่ประเทศหนึ่งมีต่ออีกประเทศหนึ่ง กล่าวคือ มาเลเซียมักจะมีทัศนคติในทางที่ไม่ค่อยดีคือไทย โดยเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใหญ่กว่า และมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่า เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดเรื่องใด ๆ จึงมองว่าประเทศไทยพยายามเอาเปรียบประเทศมาเลเซีย อยู่เสมอ นอกจากนี้ มาเลเซียบางครั้งก็มองว่าไทยค่าเงินความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นพี่ใหญ่ และมาเลเซียเป็นน้องเล็ก และไทยก็รังแกมาเลเซียอยู่เนือง ๆ แต่โดยสรุปแล้ว ปัญหาหลักระหว่างไทยและมาเลเซียอาจจำแนกออกได้ดังนี้

1.1 ปัญหาการประมง

เนื่องจากประเทศทั้งสองมีเขตแดนทางทะเลติดต่อกัน การทำการประมงของชาวประมงทั้งสองประเทศที่ผ่านมามีการล่วงล้ำน่านน้ำ ซึ่งเรื่องนี้ทั้งสองฝ่ายก็ได้พยายามแก้ปัญหา โดยการร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการประมง ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย ขึ้นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาการประมงที่เกิดขึ้น

สาเหตุประการสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการประมงในปัจจุบันก็คือ การที่มาเลเซียประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะเมื่อปี 2527 ซึ่งการประกาศนี้ได้ครอบคลุมน่านน้ำที่เคยเป็นแหล่งจับปลาของชาวประมงไทยด้วย ชาวประมงไทยจึงมักจะถูกจับในน่านน้ำดังกล่าว เพราะบางครั้งสำคัญผิดว่าเป็นน่านน้ำระหว่างประเทศ นอกจากนี้ มาเลเซียก็ได้ประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประมงเมื่อปี 2528 ซึ่งได้บัญญัติไว้ตอนหนึ่งว่าเรือที่จะผ่าน “น่านน้ำประมง” ของมาเลเซียจะต้องแจ้งให้ทางการมาเลเซียทราบล่วงหน้า ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติระหว่างประเทศ และเรือไทยมักจะไม่แจ้งล่วงหน้า จึงทำให้ถูกจับอยู่เสมอ

ทางการไทยก็ได้มีมติหนึ่งเคยเกี่ยวกับปัญหาประมง ได้มีการมอบหมายให้สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ของไทยในมาเลเซียดูแลช่วยเหลือลูกเรือประมงไทยที่ถูกดำเนินคดี และบ่อยครั้งฝ่ายไทยก็ได้หยิบยกเรื่องปัญหาการประมงไทย-มาเลเซียขึ้นหารือกับฝ่ายมาเลเซีย แต่ยังไม่มีความคืบหน้ามากเท่าที่ควร นอกจากนี้ รัฐบาลก็ได้พยายามหาทางออกโดยให้ภาคเอกชนเจรจาทำความตกลงเกี่ยวกับการทำการประมงร่วม (joint venture) พร้อมกับขอให้ทางการมาเลเซียใช้ความระมัดระวังในกรณีที่มีเรือประมงไทยล่วงล้ำเข้าไปในน่านน้ำมาเลเซีย

โดยสรุปแล้วปัญหาประมงระหว่างไทยและมาเลเซียมีสาเหตุสำคัญมาจากสาเหตุต่อไปนี้ คือ

- เรือประมงไทยจับปลาจากน่านน้ำสากล แต่ถูกฝ่ายมาเลเซียจับกุมเนื่องจากสำคัญผิด ว่าลักลอบจับปลาในน่านน้ำมาเลเซีย
- เรือประมงไทยเดินเรือผ่านน่านน้ำมาเลเซียโดยสุจริต เพื่อไปประเทศอินโดนีเซีย



LIART

ซึ่งมีความตกลงการทำประมงร่วม แต่ไม่ได้ทำการแจ้งทางการมาเลเซียล่วงหน้าตามกฎหมายภายในของมาเลเซียบัญญัติเอาไว้

- เรือประมงไทยเดินเรือผ่านน่านน้ำมาเลเซียโดยไม่สุจริต (มีวัตถุประสงค์ที่จะเดินทางเข้าไปจับปลาในเขตมาเลเซีย)

- เรือประมงไทยถูกจับในพื้นที่พัฒนาร่วม (joint Development Area) ซึ่งปัจจุบันทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถหาข้อยุติเกี่ยวกับสิทธิการประมงในพื้นที่พัฒนาร่วม (แต่ปัจจุบันกรณีนี้แทบจะไม่มีแล้ว)

- ปัญหาต่อเนื่องที่เกิดจากเรือประมงไทยถูกจับ เช่น การขึ้นศาล การสู้คดี การยึดเรือ ลูกเรือถูกจับ ถูกปรับ ถูกจำคุก และห้ามไทย ฯลฯ ซึ่งทำให้ทางการไทยและมาเลเซียจะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปัญหาประมงเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีพของประชากรของแต่ละประเทศ และเป็นเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาที่ค่อนข้างจะละเอียดอ่อน และถูกใช้ประโยชน์ทางการเมือง ทำให้การแก้ไขปัญหามีไปด้ด้วยความลำบากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่ทั้งสองฝ่ายจะใช้เวลาและความใจเย็นเข้าหากัน รวมทั้งพยายามแก้ไขควบคุมผู้ดำเนินการประมงของแต่ละฝ่ายให้การผูกพันกันด้วย ทางออกหนึ่งเพื่อลดความกดดันต่อรัฐบาลก็คือการใช้ที่ประชุมคณะอนุกรรมการประมงเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว

1.2 คนงานไทยในมาเลเซีย

ปัจจุบันมีคนไทยเข้าไปทำงานในมาเลเซียเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เข้าไปทำงานโดยไม่ถูกต้อง โดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน หรือมีแค่หมดอายุ ในที่สุดจะถูกตำรวจมาเลเซียจับส่งตัวกลับประเทศ (คนภาคใต้ที่ถือ border pass สามารถเข้าไปอยู่ได้ 6 เดือน แต่ต้องอยู่ภายใต้บริเวณ 25 กิโลเมตร จากเขตแดนเท่านั้น หากเกินไปจากที่กำหนดจะถูกจับได้)

ปัญหาแรงงานไทยในมาเลเซียยังไม่ทวิความรุนแรงจนถึงระดับที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย เหตุผลสำคัญก็คือมาเลเซียยังไม่ใช้มาตรการเด็ดขาดต่อคนไทยที่เข้าไปทำงานโดยผิดกฎหมาย เพราะในมาเลเซียเองก็ประสบกับปัญหาขาดแคลนแรงงาน ทางกรมการมาเลเซียจึง “เอาหูไปนาเอาตาไปไร่” เกี่ยวกับแรงงานไทยที่เข้าไปในมาเลเซีย แต่ในขณะเดียวกันปัญหาก็เกิดขึ้นฝ่ายไทย กล่าวคือ แรงงานไทยที่จะเดินทางเข้าไปในมาเลเซีย มักจะถูกขูดรีดและสูญเสียชีวิตได้ ด้วยเหตุนี้ฝ่ายไทยจึงได้ดำเนินการเจรจาเพื่อร่วมมือกับมาเลเซียในการส่งคนงานเข้าไปอย่างถูกต้องโดยมีใบอนุญาตทำงานระยะยาว เพราะใบอนุญาตทำงานที่ฝ่ายมาเลเซียให้อยู่ ในปัจจุบันนี้มีระยะยาว 6 เดือนนั้นสั้นเกินไป ทำให้ไม่สะดวกแก่ทั้งสองฝ่าย



LIART

ปัญหาแรงงานระหว่างไทยและมาเลเซียนั้นมีมูลเหตุสำคัญ ดังต่อไปนี้

- บุคคลสัญชาติไทยลักลอบเข้าไปทำงานในมาเลเซียโดยผิดกฎหมาย
- บุคคลสัญชาติไทยลักลอบเข้ามาเลเซียโดยไม่ได้รับอนุญาต (ไม่มีเอกสาร)
- บุคคลสัญชาติไทยเดินทางเข้าไปในมาเลเซียโดยใช้ border pass ซึ่งอาจเดินทางเกินเขตหรือเกินเวลาที่ทางการมาเลเซียอนุญาต

1.3 ชาวมาเลเซียเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีมากขึ้น รัฐบาลมาเลเซียจึงเพิ่มความเข้มงวดมากขึ้น เช่น ออกระเบียบพิธีการผ่านแดนที่เข้มงวดและเรียกเก็บภาษีร้อยละ 60 จากสินค้าที่นักท่องเที่ยวมาเลเซียนำเข้าประเทศของตน ซึ่งเรื่องนี้ ฝ่ายไทยได้ขอให้ฝ่ายมาเลเซียลดภาษีอัตราภาษีดังกล่าวลง เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเลเซียเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นอีก ในขณะเดียวกัน ฝ่ายมาเลเซียก็ขอให้ฝ่ายไทยลดหรือยกเลิกการเก็บภาษีเดินทางออกนอกประเทศทางบก 600 บาท โดยอ้างว่าเป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวจากไทยไปมาเลเซียน้อยลง ซึ่งฝ่ายไทยก็ได้ยกเลิกการเก็บภาษีดังกล่าวไปแล้ว แต่ทางฝ่ายมาเลเซียก็ยังไม่ยอมยกเลิกการเรียกเก็บภาษีร้อยละ 60 จากสินค้าที่นักท่องเที่ยวมาเลเซียนำเข้าประเทศมาเลเซีย

นอกจากมาตรการดังกล่าวข้างต้น ทางกรมการมาเลเซียยังได้เริ่มใช้มาตรการตรวจปัสสาวะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยตามจุดผ่านแดนต่าง ๆ โดยให้เหตุผลว่า เพื่อเป็นการตรวจตราป้องกันผู้ติดยาเสพติดชาวมาเลเซียเดินทางเข้าในประเทศไทย

นอกจากนั้น ในปี 2533 ซึ่งเป็นปีการท่องเที่ยวของมาเลเซีย ปรากฏว่ามาเลเซียไม่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับปีการท่องเที่ยวของไทย ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทางการมาเลเซียพยายามที่จะกีดกันนักท่องเที่ยวมาเลเซียมิให้มาท่องเที่ยวในประเทศไทย

1.4 ปัญหาโจรคอมมิวนิสต์มลายา (จคม.)

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งมลายาซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการใช้กำลังยึดอำนาจรัฐเพื่อนำระบบคอมมิวนิสต์มาใช้ในมาเลเซีย แต่เดิมได้ปฏิบัติการในเขตมาเลเซีย แต่ครั้งถูกทางการมาเลเซียกวาดล้างอย่างหนัก จึงได้เล็ดลอดการปราบปรามเข้ามาในบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย ตั้งแต่ปี 2503 และปฏิบัติการในลักษณะกองโจร ซึ่งมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของราษฎรไทยในบริเวณชายแดนทางการไทยจึงขนานนามสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มลายาที่ปฏิบัติการในเขตไทยว่า โจรคอมมิวนิสต์มลายา (จคม.) และได้ดำเนินการปราบปรามมาโดยตลอด ต่อมาในปี 2530 ทางการไทยได้เปลี่ยนยุทธวิธีหันมาใช้นโยบายตาม 88/2533 ประกาศนิตโฆกรรม และจัดที่กำกันให้แก่ จคม. ยังผลให้



LI RT

จคม.มอบตัวเป็นจำนวนมาก ทางกรมไทยและมาเลเซียได้ร่วมมือกันอย่างดีในการปราบปรามโจรคอมมิวนิสต์มลายาภายใต้กรอบของคณะกรรมการชายแดนทั่วไปและคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค ไทย - มาเลเซีย และความร่วมมือดังกล่าวก็ประสบผลสำเร็จเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2532 ซึ่งเป็นวันที่ทางการมาเลเซียและพรรคคอมมิวนิสต์มลายาลงนามในความตกลงที่จะยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยมีผู้แทนของฝ่ายไทยเป็นสักขีพยานในพิธีลงนามด้วย ปัจจุบัน อลิศ จคม. ก็ได้วางอาวุธแล้วส่วนหนึ่งก็ได้ร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย และบางส่วนก็ได้กลมกลืนไปกับสังคมนมาเลเซียแล้ว

ถึงแม้ว่าปัจจุบัน ปัญหาโจรคอมมิวนิสต์มลายาได้รับการแก้ไขในทิศทางที่ดีแล้ว แต่ทั้งสองฝ่ายก็ยังคงต้องคอยติดตามตรวจสอบ (monitor) ไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวปะทุขึ้นมาได้อีก

1.6 ปัญหาขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ขบวนการแบ่งแยกดินแดน หรือที่ไทยเรียกว่า ขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) ปฏิบัติการอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีคนไทยมุสลิมอาศัยอยู่ก่อนข้างหนาแน่น วัตถุประสงค์หลักของ ขจก.ก็คือการแบ่งแยกดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้จากการปกครองของไทยให้ไปเป็นอิสระหรือขึ้นอยู่กับมาเลเซีย เนื่องจาก ขจก.อ้างว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้เคยเป็นดินแดนของมลายูมาก่อนที่จะตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษและต่อมาอังกฤษได้ยกดินแดนดังกล่าวให้ไทย ด้วยเหตุนี้จึงต้องการแบ่งแยกดินแดนเพื่อจะได้ปกครองโดยคนมุสลิม

ในช่วง 3 - 4 ปีที่ผ่านมา ความเคลื่อนไหวก่อการร้ายตามแนวชายแดนไทย - มาเลเซีย ขจก. ลดน้อยลงมาก เนื่องจากการปราบปรามของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการใช้นโยบาย 66/2533 ทำให้กำลังของ ขจก.อ่อนแอลง ขจก. จึงพยายามผลักดันให้ปัญหาการต่อสู้ของคนเป็นปัญหาสากลมุ่งเน้นการติดต่อสัมพันธ์กับสื่อมวลชนในต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่การดำเนินงานของคน ฝ่ายไทยได้พยายามติดตามความเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดและประสานความเข้าใจอันดีกับฝ่ายมาเลเซียและประเทศกลุ่มมุสลิมในเรื่องนี้ด้วย

โดยที่เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนแก่ฝ่ายมาเลเซีย ฝ่ายไทยจึงดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เพราะปัญหานี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด อันจะพลอยให้กระทบกระเทือนถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศทั้งสองได้ ทางกรมมาเลเซียเองจะออกมาปราบปรามมุสลิมอย่างเปิดเผยก็คงจะไม่สมควรและเสียภาพพจน์ด้วย

ในปัจจุบัน มีความเป็นไปได้ที่ปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายจะทวีความรุนแรงขึ้นอีก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ รัฐกลันตัน ซึ่งเป็นรัฐที่มีพรมแดนติดต่อกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ตกไปอยู่ภายใต้การปกครองของพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งรวมถึงพรรค PAS ที่เป็นพรรคชา



LIART

มุสลิมหัวรุนแรงด้วย ก่อนการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนตุลาคม 2533 ผู้นำของพรรค PAS ได้ประกาศนโยบายที่จะให้ที่พิทักษ์แก่ขบวนการโจรก่อการร้ายที่เข้ามาในรัฐกลันตัน แต่จะไม่ให้การสนับสนุนทางด้านการอาวุธ เนื่องจากเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของไทย และประกาศด้วยว่าจะไม่เจรจาโดยตรงกับรัฐบาลไทยเกี่ยวกับปัญหาขบวนการโจรก่อการร้าย แต่จะให้รัฐบาลไทยเจรจาโดยตรงกับรัฐบาลกลาง หากเกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติการของขบวนการโจร ก่อการร้ายแล้ว อาจจะมีผลกระทบไปถึงความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซียในกรอบใหญ่ได้

1.6 ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ

ความแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยที่ถือทั้งสัญชาติไทยและมาเลเซีย ฝ่ายไทยต้องการแก้ปัญหาในเรื่องนี้เพื่อสกัดกั้นโจรธรรมดาและโจรแบ่งแยกดินแดนที่หลบหนีเข้าประเทศมาเลเซียเมื่อถูกทางการไทยกวาดล้าง และจะเดินทางกลับเข้าประเทศไทยเมื่อเหตุการณ์สงบ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการปราบปรามของฝ่ายไทย การดำเนินการกับบุคคลซึ่งมีทั้งสัญชาติไทยและสัญชาติมาเลเซีย นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือที่ดีจากฝ่ายมาเลเซีย

ฝ่ายไทยได้ขอความร่วมมือในการแก้ปัญหาบุคคลสองสัญชาติเสมอมา และได้มีการทำความตกลงที่จะร่วมมือแก้ไขปัญหานี้ โดยกำหนดให้แต่ละฝ่ายจัดทำหลักฐานส่งให้อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อป้องกันมิให้มีการออกหลักฐานการเป็นคนสัญชาติซ้อน เพื่อว่าเมื่อโจรสัญชาติไทยถูกกวาดล้างและหลบหนีเข้าไปในเขตมาเลเซีย ฝ่ายไทยอาจขอให้ส่งตัวคืนในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนได้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาอยู่บ้าง ทำให้ข้อตกลงระหว่างไทยและมาเลเซียไม่ประสบผลในการแก้ไขปัญหานี้เท่าที่ควร นอกจากขบวนการโจรก่อการร้ายแล้ว ก็ยังมีกลุ่มแรงงานไทยที่เข้าไปทำงานในมาเลเซีย ได้ใช้ประโยชน์ของการถือสองสัญชาติ

1.7 ปัญหาเขตแดน

การที่ไทยและมาเลเซียมีพรมแดนทั้งทางบกและทางน้ำที่ติดต่อกันเป็นระยะทางกว่า 600 กิโลเมตร ย่อมหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาเขตแดนระหว่างกันได้ยาก นอกจากนี้ ก็ยังมีปัญหาสืบเนื่องมาจากสนธิสัญญาสยาม-อังกฤษ (ปี 1908) และแผนที่แนบท้ายไม่ชัดเจน และการเปลี่ยนแปลงของภูมิประเทศ ปัญหาเขตแดนจึงมีขึ้นหลายจุดไม่ว่าจะเป็นทางบกที่บริเวณที่มีปัญหาที่ป่าดงเบซาร์ที่มักเรียกกันว่า “no man's land” บริเวณปากแม่น้ำโกลก-ลก บริเวณหลักเขต ที่ 69 และ 70 ฯลฯ แต่ปัญหาหลายจุดก็ได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดี เช่น การคาบเกี่ยวของเขตแดนทางทะเลของไทยและมาเลเซีย ซึ่งทั้งสองประเทศก็ได้ตกลงที่จะร่วมกันพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันจากพื้นที่คาบเกี่ยวดังกล่าวภายใต้หลักการ “พื้นที่พัฒนาร่วม” (Joint Development Area)



LIART



รัฐบาลไทยเห็นว่าเรื่องเขตแดนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และจะมีผลผูกพันไปอีกนาน จึงควรได้รับการตกลงกันด้วยดี ด้วยหลักที่ยุติธรรม เพื่อมิให้ก่อปัญหาต่อไปในอนาคต จึงควรจะให้เวลาในการพิสูจน์หลักฐานและพิสูจน์พื้นที่ให้ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย

โดยสรุป ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยและมาเลเซียมีสาเหตุมาจากประเด็นต่าง ๆ อาทิ

- ความไม่ชัดเจนของแผนที่ของแต่ละฝ่ายยึดถือ และถ้อยคำในสนธิสัญญาไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงกันในแผนที่และ protocol
- การเปลี่ยนแปลงของเส้นเขตแดนตามธรรมชาติ
- การเปลี่ยนแปลงของร่องน้ำตามธรรมชาติ
- การเปลี่ยนแปลงของหลักเขตแดนที่บ่งบอกเส้นเขตแดนไทย-มาเลเซีย
- การงัดข้อพิพาทเรื่องขึ้นมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือผลทางการเมือง

2. ความร่วมมือหรือกลไกในการแก้ไขปัญหาระหว่างไทยและมาเลเซีย

ประเทศไทยและมาเลเซียเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาโดยตลอด เพราะฉะนั้น ประเทศทั้งสองจึงมีความร่วมมือที่ดีต่อกันในหลาย ๆ ประเด็น และหลาย ๆ ระดับ และในกรอบที่ต่างกัน โดยมีกรอบใหญ่ ๆ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 คณะกรรมการชายแดนทั่วไป (General Border Committee)

คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย-มาเลเซียจัดตั้งตามข้อตกลงปี พ.ศ. 2508 โดยมีจุดมุ่งหมายในการต่อต้านและกวาดล้างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และสมาชิกขององค์กรที่มีความสัมพันธ์ตามแนวชายแดนไทยและมาเลเซีย และเพื่อความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ที่จะเป็ผลประโยชน์ร่วมกัน คณะกรรมการชายแดนทั่วไปมีองค์การที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนภูมิภาค คือ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคและคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่วนภูมิภาค โดยมีเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายไทยและฝ่ายมาเลเซียร่วมกันปฏิบัติหน้าที่

คณะกรรมการชายแดนทั่วไปจะทำการประชุมกันปีละ 1 ครั้ง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศเป็นประธานร่วม (แต่เดิมเคยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน)

สำหรับคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคนั้นจะประชุมกันปีละสองครั้งคือ ประมาณเดือนมีนาคมและกันยายนของทุก ๆ ปี ส่วนการประชุมคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่วนภูมิภาคนั้นจะไม่มีวาระการประชุมที่แน่นอน โดยจะประชุมกันเมื่อสองฝ่ายเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียกประชุม



ในส่วนที่เกี่ยวกับความร่วมมือในการปราบปรามและกวาดล้างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์นั้น อาจกล่าวได้ว่า ทั้งสองประเทศประสบความสำเร็จ โดยเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2532 ผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและผู้แทนรัฐบาลมาเลเซีย ได้ลงนามในความตกลงที่จะยุติการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยมี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้แทนรัฐบาลไทย เป็นพยานในพิธีลงนามในความตกลงดังกล่าว

นอกจากความร่วมมือในการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและขบวนการโจรก่อการร้ายแล้ว กองกำลังทางทหารของทั้งสองประเทศยังมีความร่วมมือกันในการลาดตระเวนร่วม การปฏิบัติการทางจิตวิทยาร่วม การหาข่าวร่วมกัน และมีการฝึกซ้อมทางทหารกันอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความพร้อมและความเข้าใจในการปฏิบัติการ หากมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น

ไทยและมาเลเซียยังมีความร่วมมือภายในกรอบของคณะกรรมการร่วมชายแดนทั่วไป ในการพัฒนาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมบริเวณชายแดนด้วย เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแนวชายแดน ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่วนภูมิภาค (ฝ่ายไทยมีแม่ทัพภาคที่ 4 เป็นประธาน และฝ่ายมาเลเซียมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน) โครงการที่สำคัญและดำเนินการเสร็จลุล่วงไปแล้ว ประกอบด้วยโครงการแพขนานยนต์ระหว่างอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และเป็งกาลัย กูโบว์ รัฐกลันตัน และการเปิดใช้ประภาคารที่ตากใบเพื่อประโยชน์ในการเดินเรือในแม่น้ำโก-ลก โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่คือ การร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาของการเปลี่ยนแปลงการไหลของน้ำในแม่น้ำโก-ลก

2.2 คณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย (Thailand - Malaysia Joint Commission)

คณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย จัดตั้งขึ้นภายใต้ความตกลงจัดตั้งคณะกรรมการร่วม เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2530 จนกระทั่งปัจจุบันคณะกรรมการร่วมฯ ได้ประชุมกันมาแล้ว 4 ครั้ง โดยครั้งแรกได้ประชุมกันที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ระหว่างวันที่ 3-4 กุมภาพันธ์ 2531 ครั้งที่สองที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 16-17 พฤษภาคม 2532 ครั้งที่สามที่เมืองปีนัง ระหว่างวันที่ 29-30 มิถุนายน 2533 ครั้งที่ 4 ที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โครงสร้างของคณะกรรมการร่วมฯ นั้นจะประกอบด้วยคณะกรรมการและอนุกรรมการในด้านต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่เดิมและที่จัดตั้งใหม่ตามความจำเป็น อาทิ คณะกรรมการร่วมถาวรว่าด้วยการขนส่งสินค้าแนวเสี่ยงง่าย คณะอนุกรรมการประมง คณะอนุกรรมการการท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งคณะกรรมการและอนุกรรมการเหล่านี้ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศ และจะรายงานโดยตรงต่อคณะกรรมการร่วมฯ



คณะกรรมการร่วมฯ มีภาระหน้าที่ในการพิจารณาทบทวนสภาพความสัมพันธ์
ในภาพรวม รวมทั้งการวางหรือกำหนดทิศทางความสัมพันธ์ ประสานผลประโยชน์ และพิจารณา
แก้ไขประเด็นปัญหาที่ติดค้างอยู่ในระดับคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ในการพิจารณา
สถานะความสัมพันธ์และกำหนดทิศทางของคณะกรรมการร่วมฯ ก็คำนึงถึงทั้งปัญหา (prob-
lems) และคู่ทาง (prospects) และในการนี้ก็มีความจำเป็นที่จะต้องลำดับความสำคัญก่อนหลัง
แยกแยะว่าเรื่องใดเป็นเรื่องเฉพาะหน้า ระยะสั้น-ยาว เรื่องใดคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรม
การดำเนินการอยู่แล้ว และดำเนินการได้ ไม่จำเป็นที่คณะกรรมการร่วมฯ จะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว
หรือเกี่ยวข้อง คณะกรรมการร่วมฯ จะช่วยเสริมงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
เป็นตัวประสาน และดำเนินการเมื่อได้รับการขอร้องมา หรือในแง่กลับกันคณะกรรมการร่วม
อาจมีข้อเสนอแนะไปยังคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการก็ได้ การที่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน
ต่าง ๆ ในระดับสูงของทั้งสองประเทศจะได้มีโอกาสเห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ และตระหนัก
ถึงผลประโยชน์ร่วมกันในหลาย ๆ แง่มุม ซึ่งน่าจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาทวิภาคีและการแสวงหา
ความร่วมมือระหว่างกันเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะในการเจรจาของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ
คณะกรรมการร่วมฯ อาจเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จากกรณีหนึ่งกับอีกกรณีหนึ่งได้

คณะกรรมการร่วมฯ ในฐานะผู้ประสานและพิจารณาภาพรวมของความสัมพันธ์
อย่างเป็นระยะ ๆ ควรอยู่ในฐานะที่จะเสนอต่อรัฐบาลในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์แทนการ
แก้ไขปัญหาคือกรณี ๆ เท่านั้น เพราะการแก้ไขปัญหาคือกรณีอาจเกิดภาวะชะงักงัน จำต้อง
แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน

คณะกรรมการร่วมฯ รับผิดชอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่าง
ไทยกับมาเลเซียทั้งหมด เพราะไทยและมาเลเซียมีการขัดแย้งกันเกี่ยวกับผลประโยชน์ทั้งสองด้าน
อยู่เสมอ การแก้ไขความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะกระทำไ้ก็โดยอาศัยเจตนารมณ์
ทางการเมือง (political will) ซึ่งมีอยู่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการร่วมฯ อย่างไรก็ตาม
ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวจะต้องมีความหมายอย่างกว้างขวางรวมถึง
การเกษตร การลงทุน การค้า การท่องเที่ยว แรงงาน วัฒนธรรม ศุลกากร การคลัง การคมนาคม
ขนส่ง วิชาการ ฯลฯ ทั้งนี้ โดยอาจจะไม่จำเป็นจะต้องระบุให้แน่ชัดลงไป เพื่อเปิดโอกาสให้
คณะกรรมการร่วมฯ มีกรอบหรือขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่ยืดหยุ่นและกว้างขวางที่สุดเท่าที่
จะเป็นไปได้ เพื่อประโยชน์ต่อการปรับตัวให้เข้ากับความร่วมมือหรือเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่จะเกิด
ขึ้นมาในอนาคต

2.3 การพบปะหารือระหว่างหัวหน้ารัฐบาล

นอกจากการประชุมคณะกรรมการร่วมและคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย-มาเลเซีย แล้ว การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง ยังสามารถเป็นไปได้อยู่ภายในกรอบของการหารือระหว่างนายกรัฐมนตรี การหารือดังกล่าวจะพยายามกระทำขึ้นปีละ 1 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นภายหลังการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย

นายกรัฐมนตรีทั้งสองจะหารือกันในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจะตกลงกันได้ในการประชุมคณะกรรมการร่วมฯ และคณะกรรมการชายแดนทั่วไป ฯ โดยนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าความขัดแย้งทุกเรื่องจะต้องได้รับการแก้ไขทันที เพราะบางเรื่องอาจจะต้องใช้เวลาและความรอบคอบที่ดีว่น เช่น เรื่องเขตแดน ซึ่งควรจะพิจารณาให้ชัดเจนครบถ้วนด้านหลักฐานก่อนตกลง นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีทั้งสองอาจหารือกันในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นผลประโยชน์ร่วมหรือผลประโยชน์สำคัญของแต่ละประเทศ



สาธารณรัฐอินโดนีเซีย : ประชาธิปไตย แบบนำวิถี

โดย ปรีชา แก่นตา *

บทนำ

มองในแง่ภูมิรัฐศาสตร์แล้ว อินโดนีเซียเป็นประเทศที่ใหญ่ในเอเชียประเทศหนึ่ง ตั้งอยู่บนจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีอาณาเขตกว้างใหญ่จากตะวันออกจรดตะวันตกราว 6,000 กิโลเมตร จากเหนือจรดใต้ประมาณ 3,000 กิโลเมตร ใหญ่โตเท่า ๆ สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซียเป็นประเทศหมู่เกาะที่ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่จำนวน 13,700 เกาะ ขวางกั้นอยู่ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดียจึงมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เป็นสะพานเชื่อมระหว่างเอเชียกับออสเตรเลีย เป็นเส้นทางที่ควบคุมการค้าต่อระหว่างมหาสมุทรทั้งสองโดยผ่านช่องแคบที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ช่องแคบมะละกา ช่องแคบซุนดาและช่องแคบลีอมบีอก เป็นเส้นทางขนส่งน้ำมันจากตะวันออกกลางมายังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก

อินโดนีเซียประกอบด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่นับหมื่นคั้งกล่าว ซึ่งมีเกาะที่สำคัญเช่น เกาะชวา (Java) เกาะสุมาตรา (Sumatra) เกาะกาลิมันตัน (Kalimantan) เกาะสุลาเวสี (Sulawesi) และเกาะอีเรียนจาฮา (Irian Jaya) อินโดนีเซียนอกจากจะเป็นประเทศที่มีพื้นที่กว้างขวางแล้วยังมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 6 ของโลกอีกด้วย คือ ประมาณ 170 ล้านคนโดยประมาณ ร้อยละ 78 นับถือฮินดู ร้อยละ 11 นับถือศาสนาคริสต์ ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาพุทธ ภาษาอินโดนีเซีย (Bahasa) เป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียว ส่วนภาษาท้องถิ่นมีถึง 36 ภาษา แต่ตามข้อเท็จจริงแล้วในประเทศอินโดนีเซียนั้นมีภาษาที่ใช้พูดกันถึง 360 ภาษา

* กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

ในด้านเศรษฐกิจ อินโดนีเซียอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ในสมัยโบราณชาวยุโรปเดินทางเข้ามาเพื่อแสวงหาเครื่องเทศในถิ่นนี้ ปัจจุบันอินโดนีเซียได้ชื่อว่ามีน้ำมัน ปิโตรเลียม แร่อะลูมิเนียม ถ่านหิน ป่าไม้ และสัตว์ทะเลมาก ทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายสนใจที่จะมาลงทุนในประเทศอินโดนีเซียเป็นจำนวนมาก

สำหรับด้านการเมืองถือได้ว่าอินโดนีเซียมีการปกครองที่มั่นคง เพราะนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2488 ที่อินโดนีเซียได้รับเอกราชเป็นต้นมา เพิ่งจะมีประธานาธิบดีเพียง 2 คน โดยเฉพาะประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งติดต่อกันถึง 6 สมัย เป็นเวลาถึง 26 ปี จึงจะสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2536 และมีท่าทีว่าจะสมัครรับเลือกตั้งอีกต่อไป

มองย้อนประวัติศาสตร์

อินโดนีเซียเคยเป็นอาณานิคมของโปรตุเกสและของฮอลแลนด์มาก่อน ชาวดัตช์ได้ปกครองหมู่เกาะอินเดียนตะวันออก (Dutch East Indies) ตั้งแต่ปี 2162 จนถึงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเวลา ถึง 350 ปี ในช่วงที่ชาวดัตช์ปกครองอยู่นี้คนพื้นเมืองอินโดนีเซียได้รับการกดขี่กีดกัน คนจีนกลับได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคนกลางค้าขายกับอินโดนีเซียเพราะ 1) ชาวดัตช์ไม่ไว้วางใจชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นคนกลุ่มที่มีความรู้ รักด้านการเมือง คอสูเพื่อเอกราชเสมอ และ 2) ชาวจีนไม่ค่อยสนใจด้านการเมืองมีความคล่อง ฝึกอบรมง่าย ฉลาด อดทนการค้าขาย

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้บุกยึดอินโดนีเซียเมื่อเดือนมีนาคม 2485 จนกระทั่งวันที่ 17 สิงหาคม 2488 หลังจากญี่ปุ่นแพ้สงครามเพียง 3 วัน ดร.ซูการ์โน ซึ่งเป็นนักชาตินิยมที่คอสูเพื่อเอกราชมานับทศวรรษได้ประกาศเอกราชให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย แต่ก็ถูกต่อต้านจากฮอลแลนด์ซึ่งพยายามจะกลับมามีอำนาจอีกครั้ง แต่หลังจากนั้น 4 ปีก็สามารถตกลงกันได้ อินโดนีเซียจึงได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ในปี 2492 อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียถือว่าวันที่ 17 สิงหาคม ของทุกปีเป็นวันประกาศเอกราชของประเทศ

ในช่วง 5 ปีแรกของประธานาธิบดีซูการ์โน นับได้ว่าอินโดนีเซียต้องประสบความยุ่งยากกับการทำสงครามต่อต้านฮอลแลนด์ที่พยายามจะกลับมามีอำนาจอีกครั้ง อีกทั้งต้องเผชิญกับปัญหาการก่อการกบฏต่าง ๆ หลายครั้ง จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของอินโดนีเซียที่คอสูเพื่อปลดแอกอาณานิคม ทำให้อินโดนีเซียตระหนักดีว่าผลประโยชน์ที่สำคัญของชาติคือ รักษาคนให้พ้นจากลัทธินาณานิคม อินโดนีเซียพยายามระมัดระวังคนไม่ยอมผูกพันกับมหาอำนาจใดคือ

ไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด ด้วยเกรงภัยที่จะมาทั้งจากฝ่ายขวาคือพวกอานานิคม และทั้งฝ่ายซ้ายคือพวกคอมมิวนิสต์

ภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีซูการ์โน นโยบายการปกครองได้ยึดหลักชาตินิยมอย่างสุดโต่งจนกลายเป็นเผด็จการไปในที่สุด และศัตรูตัวฉกาจของเผด็จการก็คือคอมมิวนิสต์ ซึ่งเชื่อว่าจะได้รับการสนับสนุนจากจีนแผ่นดินใหญ่และพยายามก่อกวนรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองคลอตาม และในช่วงนั้นรัฐบาลได้เผชิญกับปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรง นอกจากนี้ ฝ่ายตรงข้ามก็ได้พยายามโจมตีรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งในปี 2508 ได้เกิดรัฐประหารขึ้นแต่ประสบความสำเร็จล้มเหลวและเชื่อว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังรัฐประหารครั้งนี้คือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดนีเซีย (Indonesian Communist Party - PKI) จึงมีการปราบปรามพวกคอมมิวนิสต์อย่างหนัก และเนื่องจากปัญหาดังกล่าวฝ่ายทหารจึงไม่ค่อยไว้วางใจในเสถียรภาพของรัฐบาลมากนัก ดังนั้นในปี 2509 ฝ่ายทหารจึงบังคับให้ประธานาธิบดีโอนอำนาจการประกาศภาวะฉุกเฉินให้กับผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งก็คือพลเอกซูฮาร์โตนั่นเอง และต่อมาในเดือนมีนาคม 2511 พลเอกซูฮาร์โตก็ได้รับการเลือกจากสภาที่ปรึกษาประชาชนให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

เอกภาพในความหลากหลาย (Unity in Diversity)

อินโดนีเซียถือว่าเอกภาพของประเทศชาติเป็นสิ่งมีค่าและควรแก่การรักษาตลอดไป เพราะอินโดนีเซียประกอบด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่กว่า 13,000 เกาะ มีชนเชื้อชาติต่าง ๆ กว่า 300 เชื้อชาติใช้ภาษาต่างกันกว่า 350 ภาษา มีศาสนาต่าง ๆ เช่น อิสลาม คริสเตียน ฮินดูและพุทธ สิ่งเหล่านี้ทำให้อินโดนีเซียตระหนักดีว่า ความมีเอกภาพเท่านั้นที่จะเป็นประโยชน์ช่วยให้ชาติดำรงเอกราชต่อไปได้ อินโดนีเซียจึงเน้นเรื่อง Unity in Diversity เอกภาพในความหลากหลาย เช่น การพัฒนาภาษาอินโดนีเซียให้เป็นภาษากลางในการติดต่อในประเทศ ทฤษฎี Achipelago ซึ่งเสนอหลักให้กำหนดเส้นเขตแดนโดยรอบที่ล้อมรอบหมู่เกาะทั้งหลายก็เป็นผลเนื่องจากผลประโยชน์ที่จะต้องรักษาเอกภาพของประเทศ ขอยกตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งคือ ในอินโดนีเซีย ในทางปฏิบัติจะหลีกเลี่ยงการพูดถึงไปถึงเรื่องความแตกต่างของเผ่าพันธุ์ (Ethnic Origin) เรื่องความแตกต่างทางเชื้อชาติ (Race) และแตกต่างระหว่างชนชั้น (Class distinction) ทั้งนี้ก็เพื่อระวังมิให้ปัญหาอันละเอียดเหล่านี้ระเบิดขึ้นกระทบผลประโยชน์ของชาติในเรื่องเอกภาพ



LIIRT

สถานะทางเศรษฐกิจ

อินโดนีเซียปัจจุบันนับว่าเจริญก้าวหน้าไปมากเมื่อเทียบกับช่วงได้รับเอกราชใหม่ ๆ แต่อินโดนีเซียยังคงเดินทางอีกยาวไกลในเส้นทางการพัฒนาประเทศ เนื่องจากประเทศที่กว้างใหญ่ประชากรที่มาก การพัฒนาเศรษฐกิจยังกระจุกตัวอยู่เฉพาะในตัวเมืองใหญ่ ๆ ประชาชนส่วนใหญ่ยังยากจนรายได้เฉลี่ยประชาชาติต่อหัว (per capita income) เพียงประมาณ 403.7 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปี (ปี 2532) เทียบกับไทย 1,038 เหรียญสหรัฐฯ มาเลเซีย 1,876 เหรียญสหรัฐฯ สิงคโปร์ 8,162 เหรียญสหรัฐฯ และฟิลิปปินส์ 867.4 เหรียญสหรัฐฯ อินโดนีเซียได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีระบบ ชักชวนต่างชาติ เช่น ใต้หวัน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ฯลฯ เข้ามาลงทุนทำการผลิตเพื่อการส่งออกสินค้า อินโดนีเซีย นับว่าเป็นประเทศที่ดึงดูดการลงทุนได้มากประเทศหนึ่งในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าอินโดนีเซียจะได้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไปมาก อย่างไรก็ตามความมั่งคั่งยังคงกระจุกตัวอยู่ในมือของนักธุรกิจ นักอุตสาหกรรม นายธนาคารไม่กี่ครอบครัว ความเจริญที่เห็นเด่นชัดมีแค่ในกรุงจาการ์ตาที่เป็นเมืองหลวง แต่ประชากรโดยทั่วไปโดยเฉพาะตามเกาะเล็ก ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ มีความเป็นอยู่แร้นแค้นรัฐบาลอินโดนีเซียจึงเน้นด้านการกระจายความมั่งคั่งสมบูรณ์ให้เท่าเทียมกัน (equal distribution of prosperity) เพื่อให้สังคมโดยรวมมีความเจริญทั่วกัน

ระบบการปกครองและความมั่นคงของรัฐบาล

รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2488 ได้กำหนดระบบการปกครองของอินโดนีเซียเป็นสาธารณรัฐโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้ารัฐบาลและได้กำหนดอุดมการณ์อันเป็นหลักปรัชญาของรัฐที่ทุกองค์กรจะต้องถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนาม “ปัญจศีล” (Panja Sila) มีหลักการ 6 ข้อ ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นในพระเจ้าเป็นเจ้าสูงสุดองค์เดียว
2. เป็นมนุษย์ที่เจริญและคงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม
3. ความเป็นเอกภาพของอินโดนีเซีย
4. ประชาธิปไตยนำโดยวิจาร์ณญาณอันชาญฉลาดในหมู่ผู้แทนราษฎร
5. ความยุติธรรมทางสังคมแก่ชาวอินโดนีเซียทั้งมวล

ศีลข้อที่ 4 คู่มือนี้จะกลายเป็นที่มาของมาตรการ Guided Democracy หรือ “ประชาธิปไตยแบบนำวิถี” ซึ่งอินโดนีเซียมีโครงสร้างในระบบการปกครองที่ทำให้ประธานาธิบดีมี



LIIRT

อิทธิพลในสภาที่ปรึกษาประชาชน (People's Consultative Assembly) ทางด้านบริหารนิติบัญญัติ และตุลาการ เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศได้โดยเด็ดขาด ซึ่งในความเห็นของอินโดนีเซีย ถือว่าทำให้การปกครองมีประสิทธิภาพและเสถียรภาพเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ แต่คนภายนอกอาจไม่เข้าใจเช่นนั้น

ลักษณะพิเศษของโครงสร้างในระบบการปกครองของอินโดนีเซียโดยสังเขปมีดังนี้

1. **สภาที่ปรึกษาประชาชน (People's Consultative Assembly)** เป็นองค์กรนิติบัญญัติที่มีอำนาจสูงสุดของประเทศ ประกอบด้วยสมาชิก 1,000 คน ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยตรง 500 คน อีก 500 คน มาจากสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 500 คนนี้ มาจากการเลือกตั้งเพียง 400 คน อีก 100 คน แต่งตั้งโดยประธานาธิบดี (ผู้แทนจากฝ่ายทหาร 76 คน และจากฝ่ายอื่น ๆ อีก 26 คน) สภาที่ปรึกษาประชาชนมีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี แต่ในการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาประชาชนนั้น ประธานาธิบดีมีอำนาจในการแต่งตั้งถึง 600 คน ในทั้งหมด 1,000 คน มีอายุครั้งละ 6 ปี

2. **สภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives)** เป็นส่วนหนึ่งของสภาที่ปรึกษาประชาชน ประกอบด้วยสมาชิก 500 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง 400 คน อีก 100 คน ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสภานิติบัญญัติร่างกฎหมายได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากประธานาธิบดีซึ่งมีอำนาจยับยั้ง (Veto) ได้

3. **ประธานาธิบดี** เป็นประมุขที่มีอำนาจสูงสุดของรัฐ ดำรงตำแหน่งฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารซึ่งมีคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ช่วย มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนรัฐมนตรี บริหารประเทศ ภายใต้ความรับผิดชอบต่อสภาที่ปรึกษาประชาชน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 6 ปี และสามารถได้รับการแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ได้

4. **สภาที่ปรึกษาสูงสุด (Supreme Advisory Council)** มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ประธานาธิบดี สมาชิกได้รับการคัดเลือกจากบุคคลอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งสมาชิกพรรคการเมือง

5. **ศาลสูงสุด (Supreme Court)** เป็นองค์กรสูงสุดด้านตุลาการ มีความอิสระในการดำเนินการด้านตุลาการ

6. **คณะกรรมการเงินแผ่นดิน (Supreme Audit Board)** มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐอย่างอิสระคล้าย ป.ป.ป.ของไทย และส่งผลการตรวจสอบต่อสภาผู้แทนราษฎร

รัฐบาลปัจจุบันของอินโดนีเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูฮาร์โต จัดได้ว่าเป็นรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมั่นคง ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีตั้งแต่ปี 2511 (1968)



LIART

เรื่อยมาโดยไม่มีคู่แข่งแต่อย่างใด เนื่องจากบุคคลชั้นนำของประเทศล้วนเป็นผู้ใกล้ชิดจงรักภักดีเป็นที่ไว้วางใจอย่างยิ่ง นอกจากนี้ประธานาธิบดีก็ยังมีอำนาจในการแต่งตั้งสมาชิกที่ปรึกษาประชาชนถึง 600 คน จากทั้งหมด 1,000 คน ดังที่กล่าวมาแล้ว อีก 400 คนนั้นก็เป็นผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ซึ่งพรรครัฐบาลได้รับเสียงส่วนใหญ่มาโดยตลอด ทำให้รัฐบาลสามารถคุมเสียงข้างมากในสภาที่ปรึกษาประชาชน ซึ่งเป็นอำนาจการแต่งตั้งประธานาธิบดี

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ใ้ว่าจะบริหารประเทศโดยปราศจากการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด แต่การกระทำนั้นถูกปราบปรามอย่างเด็ดขาดจากอำนาจรัฐซึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จจึงดูเหมือนว่าไม่มีการต่อต้าน แต่ข้อเท็จจริงแล้วผู้มีความคิดเห็นตรงข้ามประธานาธิบดีก็ได้ดำเนินการมาโดยตลอด และยิ่งทวีความรุนแรงและเปิดเผยขึ้นเรื่อย ๆ เช่นในปีที่ 2531 เกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินในเกาะชวา (Java) และเกาะซัมบาวา (Sumbawa) ทำให้ประชาชนเสียชีวิตจากการปราบปรามถึง 100 คน ทำให้นักศึกษาเดินขบวนประท้วงและเป็นการเดินขบวนครั้งแรกของนักศึกษานับตั้งแต่ปี 2521 ในขณะเดียวกัน กลุ่มทหารในพรรครัฐบาลก็ได้เรียกร้องให้รัฐบาลปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ผู้บัญชาการทหารบกของอินโดนีเซีย พลเอก Edi Sudrajat ได้เคยแถลงว่าในปัจจุบันประชาชนอินโดนีเซียมีความต้องการที่จะแสดงออกถึงความคิดเห็นของตัวเองมากขึ้น และบทบาทของทหารในปัจจุบันมีอาจทำตัวเป็น “รถดับเพลิง” อีกต่อไปได้ นอกจากนี้ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2533 ได้มีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลซึ่งเรียกตัวเองว่า “กลุ่ม 60” นำโดยพลเรือโท Ali Sadikin ทหารนอกราชการได้แถลงต่อผู้สื่อข่าวต่างประเทศว่า กลุ่มของตนจะรวมตัวกับพรรคการเมืองเก่า 9 พรรค ซึ่งถูกยุบตัวลงในปี 2518 เพื่อดำเนินการทางการเมืองให้มีการปรับปรุงระบบการปกครองในปัจจุบันและผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีไม่ควรจะอยู่ในตำแหน่งเกินกว่า 2 สมัย

ถึงตรงนี้อาจนำบทบาททหารของอินโดนีเซียมากล่าวพอสังเขป เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดและบทบาทของทหารอินโดนีเซีย ตามรัฐธรรมนูญของอินโดนีเซียทหารไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งหรือลงคะแนนเสียง เนื่องจากอินโดนีเซียมีนโยบายให้ทหารมีบทบาทเป็นกลางต่อการเลือกตั้ง แต่ทางปฏิบัติทหารยังมีบทบาททางการเมืองภายในอย่างสูง คือ นอกจากรัฐธรรมนูญจะจัดสรรที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรและสภาที่ปรึกษาประชาชนให้แก่ผู้แทนจากกองทัพแล้ว ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีส่วนหนึ่งก็เป็นของฝ่ายทหาร นอกจากนั้น ได้มีการจัดกำลังกองทัพที่เรียกว่า Dual Function (military and socio-economic) คือ นอกจากให้ทหารทำหน้าที่รักษาความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศแล้ว ยังให้ทหารทำหน้าที่พัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้วย นับตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา กองทัพอินโดนีเซียได้นำทหารเข้าหมู่บ้านหรือ Armed Forces Enter Villages มาใช้ ทหารทั้ง 3 เหล่าทัพได้เข้าไปช่วยพัฒนาท้องถิ่น โดยมีจุดประสงค์ทางการเมืองคือต้องการควบคุมสถานการณ์ภายในอย่างใกล้ชิด



นโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียเคยถูกปกครองด้วยลัทธิอาณานิคมมาก่อน ดังนั้นนโยบายต่างประเทศจึงมีพื้นฐานมาจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อลัทธิอาณานิคม โดยยึดถือนโยบายที่เป็นอิสระแข็งขัน (independent and active foreign policy) เน้นหนักในการวางตัวเป็นกลาง ไม่พึ่งพาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกินไป (non-alignment) ต้องการให้ชาติอื่นยอมรับเกียรติภูมิของตน พยายามแสดงบทบาทนำในการประชุมระหว่างประเทศในกลุ่มต่าง ๆ นอกจากเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติและสมาคมอาเซียน แล้ว อินโดนีเซียยังเป็นสมาชิกในขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด สมาชิกกลุ่มเอเชีย-แอฟริกา กลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC) กลุ่ม 77 กลุ่มประเทศอิสลาม ฯลฯ

ในโอกาสฉลองวันครบรอบปีที่ 45 ที่อินโดนีเซียได้รับเอกราชเมื่อ 17 สิงหาคม ที่ผ่านมารัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซียได้กล่าวไว้ว่า นโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียยังเน้นหนักในด้านการดำเนินความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกลุ่มต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มเอเชียและแปซิฟิกการให้ความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายดังกล่าว เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า สันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ อินโดนีเซียถือว่าตนเป็นประเทศใหญ่ นิยมดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อกลุ่มประเทศหรือประเทศต่าง ๆ อย่างอิสระและแข็งขัน เพื่อให้เห็นภาพความเป็นจริงถึงนโยบาย บทบาทและความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างอินโดนีเซียกับกลุ่มประเทศหรือประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-aligned Movement) ด้วยประสบการณ์จากประวัติศาสตร์ของประเทศ อินโดนีเซียจึงระมัดระวังตนไม่ยอมเข้าอยู่ในฝ่ายทุนนิยมหรือสังคมนิยม และเห็นว่าตนเป็นประเทศใหญ่อยากมีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ จึงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงชักจูงประเทศเล็ก ๆ ให้รวมกลุ่มกัน มีนโยบายอิสระไม่ขึ้นต่ออำนาจทั้งสอง ใน 3 ปีที่ผ่านมา อินโดนีเซียพยายามมีบทบาทสูงในขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และเสนอที่จะเป็นเจ้าภาพของการประชุมสุดยอดของขบวนการฯ ครั้งต่อไป

กลุ่มประเทศอิสลาม (OIC) อินโดนีเซียเห็นว่าตนเป็นประเทศอิสลามที่ใหญ่ที่สุดในโลกมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าประเทศใด อินโดนีเซียจึงพยายามวางตนเป็นผู้นำในการประชุมกลุ่มประเทศอิสลาม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างขององค์การให้มีประสิทธิภาพมีพลังอยู่ตลอดเวลา

กลุ่มประเทศสมาคมอาเซียน (ASEAN) สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nation - ASEAN) สถาปนาเมื่อปี 2510 โดยมีวัตถุประสงค์จะพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค สำนักเลขาธิการของสมาคมตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซียซึ่งถือว่าเป็นประเทศสมาชิกใหญ่ที่สุดออกจะมีบทบาทสูง ยิ่งเมื่อได้รับ



มอบหมายให้เป็นประเทศผู้ประสานติดต่อกับเวียดนาม (interlocuter) เพื่อหาทางแก้ไข ปัญหาแก้มปูชา อินโดนีเซียได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังกับเรื่องนี้ ได้เป็นประธานร่วมกับฝรั่งเศส ของการประชุม Paris International Committee on Cambodia (PICC) และได้เป็นเจ้าภาพในการประชุม JIM (Jakarta Informal Meeting) ต่าง ๆ ในการร่วมแก้ไขปัญหาแก้มปูชา โดยการเป็นเจ้าภาพจัดให้มีการประชุมเกี่ยวกับเรื่องนี้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2533 การประชุมเพื่อจัดตั้งสภาแห่งชาติสูงสุดของแก้มปูชา (SNC) เมื่อเดือนกันยายน 2533 และการประชุมประธานกรรมการต่าง ๆ ของที่ประชุม PICC และเจ้าหน้าที่อาวุโสจากประเทศสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2533

ในสมาคมอาเซียน อินโดนีเซียมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมาเลเซียและสิงคโปร์ เพราะถือว่าประเทศทั้งสองนี้เป็นกันชนจากภัยคุกคามที่มาจากทางด้านเหนือ นอกจากนี้ อินโดนีเซียกับมาเลเซียต่างก็เป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศอิสลามด้วยกัน ส่วนสิงคโปร์หลังจากอินโดนีเซียได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Mutual Understanding) เกี่ยวกับการพัฒนาเกาะ Batam ค่อกันเมื่อปี 2527 ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น และทั้งสามประเทศได้เห็นพ้องที่จะจัดตั้งสามเหลี่ยมแห่งความเจริญเติบโตหรือ Triangle of Growth ขึ้นเชื่อมระหว่างสิงคโปร์ รัฐยะโฮร์ของมาเลเซียและเกาะ Batam ของอินโดนีเซีย

ความสัมพันธ์ระหว่างอินโดนีเซียและไทยในเวทีการเมืองระหว่างประเทศนั้นเป็นไปด้วยดีมาตลอด โดยอินโดนีเซียเป็นมิตรประเทศที่ให้ความสนับสนุนไทยมาโดยตลอด สมาชิกภาพของอินโดนีเซียในกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดก็ดี ในกลุ่มประเทศอิสลามก็ดี เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยมาก เพราะอินโดนีเซียดำเนินการตามที่ไทยขอร้องอยู่เสมอ กล่าวคือ ช่วยพิทักษ์ผลประโยชน์ของไทยต่อการโจมตีโดยประเทศอิสลามบางประเทศเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้ หรือการกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยเลือกปฏิบัติต่อชาวมุสลิมในประเทศ เป็นต้น ในบางครั้งช่วยรักษาผลประโยชน์ของไทยต่อการโจมตีจากกลุ่มประเทศค่ายสังคมนิยมที่มีหัวรุนแรงในกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเกี่ยวกับบทบาทของไทยในอินโดจีนในอดีต

ความสัมพันธ์กับประเทศอินโดจีน โดยที่อินโดนีเซียดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบอิสระและแข็งขันไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด พยายามมีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ในขณะที่สนับสนุนนโยบายต่อต้านการยึดครองแก้มปูชาของเวียดนาม อินโดนีเซียก็พยายามที่จะแสวงหาช่องทางแก้ไขปัญหาแก้มปูชาโดยวิถีทางการเมือง เป็นผู้มีบทบาทสูงในการเจรจาเพื่อปัญหาแก้มปูชา โดยการเป็นเจ้าภาพให้มีการประชุมเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นที่กรุงจาการ์ตา เริ่มตั้งแต่การประชุมอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับปัญหาแก้มปูชาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2533 การประชุมเพื่อจัดตั้งสภาแห่งชาติสูงสุดของแก้มปูชา (SNC) เมื่อเดือนกันยายน 2533 และการประชุมประธานกรรมการต่าง ๆ ของที่ประชุม PICC และเจ้าหน้าที่อาวุโสจากประเทศสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2533 เพื่อพิจารณาว่าแนวทางแก้ไขปัญหาแก้มปูชา



เนื่องจากนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระของอินโดนีเซีย อินโดนีเซียจึงมีความใกล้ชิดกับเวียดนามโดยเฉพาะด้านการทหาร เศรษฐกิจและการค้า เพราะอินโดนีเซียเห็นว่าเวียดนามอยู่ห่างไกลจากอินโดนีเซีย มีมหาสมุทรขวางกั้น มีประชากรและความเจริญน้อยกว่า จึงไม่น่าจะเป็นภัยคุกคามแก่อินโดนีเซีย นอกจากนี้ อินโดนีเซียมีความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) ต่อเวียดนาม เพราะเคยเป็นประเทศอาณานิคมมาก่อนเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศก็ได้มีการติดต่อและร่วมมือกันมากขึ้น เพราะอินโดนีเซียต้องการหาตลาดสินค้าที่มีไขมันและก๊าซ

การรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับจีน ความเคลื่อนไหวด้านต่างประเทศของอินโดนีเซียที่สำคัญอีกเรื่องก็คือ การที่อินโดนีเซียได้ประกาศรื้อฟื้นความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2538 หลังจากได้ตัดความสัมพันธ์มาเป็นเวลา 23 ปี (2510) เนื่องจากอินโดนีเซียได้กล่าวหาจีนว่าให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียสายจีนให้ทำการรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลอินโดนีเซียเมื่อปี 2508 ต่อมาอินโดนีเซียได้ตระหนักถึงบทบาทและการดำรงอยู่ของจีนในฐานะมหาอำนาจ ในด้านเศรษฐกิจอินโดนีเซียเห็นว่าจีนเป็นตลาดใหญ่ที่สามารถรองรับผลผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมได้ เพราะเท่าที่ผ่านมาอินโดนีเซียได้ทำการค้ากับจีนอย่างไม่เป็นทางการได้กำไรปีละประมาณ 300-400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การค้าของทั้งสองฝ่ายมีมูลค่ารวมประมาณ 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ นับตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมา

ความสัมพันธ์กับสองอภิมหาอำนาจ (สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต) โดยทั่วไปความสัมพันธ์ระหว่างอินโดนีเซียกับมหาอำนาจทั้งสองเป็นไปด้วยดี โดยอินโดนีเซียเห็นว่าสหรัฐฯ เป็นประเทศอุตสาหกรรมมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นตลาดใหญ่สำหรับสินค้าของอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ยังมีบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้ ในขณะที่เคียวกันอินโดนีเซียก็ไม่มองข้ามบทบาทของสหภาพโซเวียตในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะกำลังทางทหารในอินโดจีน จึงทำให้อินโดนีเซียได้ปรับปรุงความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียตรื่อยมา และเมื่อเดือนกันยายน 2532 ประธานาธิบดีซูฮาร์โตของอินโดนีเซียก็ได้เดินทางไปเยือนสหภาพโซเวียตและได้มีการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างกันด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างอินโดนีเซียกับไทย อินโดนีเซียและประเทศไทยมีความสัมพันธ์ด้วยดีมาโดยตลอด แม้ก่อนอินโดนีเซียได้รับเอกราช สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 6 และสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เคยเสด็จประพาสอินโดนีเซีย และในระหว่างต่อสู้เพื่อเอกราช ไทยได้เคยให้ความช่วยเหลือแบบไม่เปิดเผย เมื่ออินโดนีเซียได้รับเอกราชแล้วทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะเมื่อทั้งสองประเทศต่างเข้าเป็นสมาชิกก่อตั้งสมาคมอาเซียน ซึ่งจะขอนำกรอบความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับอินโดนีเซียมากล่าวพอสังเขปดังนี้

ด้านการทหารและความมั่นคง กองทัพของทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์กัน
อย่างใกล้ชิดโดยมีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำเหล่าทัพ โครงการฝึกร่วม การเดินทางดูงาน
และโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนายทหารระดับโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ ในปี 2533 ที่ผ่านมามี
ได้มีนายทหารระดับสูงของฝ่ายไทยเดินทางไปเยือนอินโดนีเซียหลายนาย เช่น พลเอกสุนทร
กงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลอากาศเอกเกษม โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ
พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก เป็นต้น และในขณะเดียวกัน พลเอก Thi Sutrisno
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดอินโดนีเซียก็ได้เดินทางมาเยือนไทยถึง 2 ครั้ง

ด้านการเมืองและการต่างประเทศ ความสัมพันธ์ด้านนี้ของทั้งสองประเทศนับว่า
ราบรื่นและอยู่ในเกณฑ์ดี มีการติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนการเยือนระดับต่าง ๆ อย่าง
สม่ำเสมอ ทั้งสองประเทศตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความเป็นเอกภาพของกลุ่ม
อาเซียน มีนโยบายและท่าทีต่อปัญหาการเมืองระหว่างประเทศคล้ายกัน โดยเฉพาะปัญหากัมพูชา
อินโดนีเซียได้แสดงบทบาทนำในการแก้ไขปัญหโดยวิถีทางการเมือง ซึ่งฝ่ายไทยเองก็เห็นด้วย
แต่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา อินโดนีเซียมีท่าทีไม่ค่อยพอใจนักที่ไทยเปลี่ยนนโยบายสนามรบเป็น
สนามการค้า และไทยเป็นผู้ผลักดันให้มีการประชุมปัญหากัมพูชาที่กรุงโคโคเกวทำให้อินโดนีเซีย
รู้สึกว่าคุณไม่ได้รับการปรึกษาหารือก่อน

ด้านเศรษฐกิจและการค้า ไทยและอินโดนีเซียได้ทำความตกลงด้านเศรษฐกิจ
เฉพาะเรื่องต่อกันหลายฉบับ เช่น ความตกลงด้านการเดินอากาศ ด้านการยกเว้นภาษีซ้อน
ด้านความร่วมมือทางเกษตร นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังร่วมมือกันในกรอบพหุภาคีหลายเรื่อง
ด้วยกัน เช่น ในเรื่องสิ่งทอ ในเรื่องสินค้าเกษตรโดยร่วมมือกับกลุ่มแครนส์ และการจัดตั้ง
องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC)

สำหรับการค้าแบบทวิภาคีของทั้งสองประเทศนั้น ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา การค้า
ระหว่างกันมีมูลค่าเฉลี่ยปีละประมาณ 220 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยฝ่ายไทยเสียเปรียบดุลการค้า
มาตลอด คิดเป็นมูลค่าปีละประมาณ 53 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าที่ไทยส่งไปขายในอินโดนีเซีย
ได้แก่ น้ำตาล พืชผัก อาหารสัตว์ เส้นใยสังเคราะห์ สี ยิปซัม วัสดุก่อสร้าง อะไหล่รถยนต์
รถยนต์เอร์เว็ค เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้าจากอินโดนีเซียได้แก่ ปลาทูน่า
ปุยยูเรีย ปูนซีเมนต์ ไม้กระดาน เหล็กแผ่น เหล็กกล้า ผลิตภัณฑ์ยางธรรมชาติ และถ่านหิน



สรุป

หากจะมองอินโดนีเซียด้วยสายตานักประชาธิปไตยแล้ว คงจะมีจุดบกพร่องหลายประการที่ควรได้รับการคำหามิ (critical) โครงสร้างของรัฐที่กำหนดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ ทำให้รัฐบาลยึดการปกครองไว้ได้อย่างเหนียวแน่นและมั่นคง สังคมการเมืองไม่เป็นประชาธิปไตยแบบเสรี หากเป็นแบบนำวิถี (guided democracy) เศรษฐกิจและธุรกิจอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อย (คนจีน) มีปัญหาคอร์ปชั่นในวงราชการอย่างรุนแรงประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ยากจน ในขณะที่เคียวกันอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีบทบาทโดดเด่นในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ มีนโยบายต่างประเทศที่อิสระและแข็งขันไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด สามารถยังประโยชน์ให้แก่ภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศอาเซียน และถือได้ว่าอินโดนีเซียมีความสำคัญต่อประเทศไทยมาก จึงควรที่จะรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจและการค้าให้ดียิ่งขึ้นตลอดไป

ASEAN : PROBLEMS AND PROSPECTS

*Boonlert Wongpibul***

ASEAN : background

ASEAN will celebrate its 24th anniversary on 8 August this year. The fact that ASEAN still exists during the past 24 years through various periods of up and down, and has been cited as cornerstone of member countries' foreign policy is a testimony to its significance and its contribution to the region.

ASEAN took its birth in August 1967 amidst the period when relations among the member states were quite different from what we see today. It was noted by conflicts and confrontation. ASEAN emerged as a result of indigenous initiative and farsightedness of the leaders of the region.

The Bangkok Declaration which marked the creation of ASEAN specified the objectives as to accelerate economic growth, social progress and cultural development in the region through joint endeavours. It also aimed to promote regional peace and stability, to collaborate in economic, social, cultural, technical, scientific and administrative fields.

** Boonlert Wongpibul, currently an official in the Thai foreign Ministry, was from 1986-1989 Public Information Officer of the ASEAN Secretariat, Jakarta, Indonesia.



LI RT

Though economic cooperation is the declared goal, it did not start moving very far until the Bali Summit in 1976. The period between 1967 to 1976 was the time of turbulence and limited cooperation of ASEAN. It almost collapsed just after it was formed. But eventually it sailed through difficult times and events. The changes in Indochina forced ASEAN to react and to assess its role, and also contributed to the realization of the first Summit, in Bali, Indonesia.

In Bali 3 documents were signed.

- the Declaration of ASEAN Concord,
- Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia,
- and the Agreement of the Establishment of the ASEAN Secretariat.

The Declaration of ASEAN Concord provided guidelines for action covering economic, social and cultural fields, as well as cooperation in the pursuit of political stability in the region. It also called for priority to members on the matter of supplying one another's needs for commodities, particularly food and energy, in any emergency.

The Treaty of Amity and Cooperation laid down principles of mutual respect for independence and sovereignty of all nations, non-interference in the internal affairs of one another, settlement of disputes by peaceful means, and effective cooperation among the members. It reiterated the principles of economic element in the Declaration, but with more guidelines on the mode of approach.

The Agreement to establish the ASEAN Secretariat agreed on setting up a small Secretariat, now in Jakarta, Indonesia to coordinate ASEAN activities.

The Bali Summit also agreed that the economic ministers would meet annually. It also generated programmes of cooperation such as negotiating preferential trade arrangement, forming common ASEAN industrial projects, developing joint approach in international economic negotiation. The Bali Summit of 1976 may be said to have steered ASEAN on a course, whereas prior to that, ASEAN was comparatively sailing without a coherent schedule.

ASEAN's major contribution during the period prior to Bali probably lied in political area. The existence of ASEAN helped promote friendly relations and good neighborliness among the members. It had helped ease tension that could otherwise have aggravated. After 1976 we saw ASEAN cooperation start branching out. Economic and functional cooperation were included in ASEAN agenda of activities.

ASEAN Cooperation

Main areas of ASEAN cooperation are political, economic which includes intra-ASEAN cooperation and extra-ASEAN cooperation, and functional cooperation. Of all these areas ASEAN seems to be successful in all but intra-ASEAN cooperation.

Political cooperation draws our minds to the Kampuchean problem where ASEAN has during the past 10 years actively sought a solution. In 1971 the idea of Zone of Peace Freedom and Neutrality-- ZOPFAN had been developed and accepted by ASEAN. In the world arena from 1979, ASEAN has taken a lead in pursuing a solution to the Kampuchean problem and was well recognized for the role.

Functional cooperation encompasses a wide ranging area of ASEAN cooperation, from social, culture, information, drugs, labour, women and youth, health, environment, science and technology. In these areas, ASEAN has been most successful. ASEAN has served as a vessel and policy instrument in bringing the peoples of ASEAN closer together, promoting public awareness of ASEAN and ASEAN studies.

Economic cooperation is the only area that critics voice concern on the slowness of ASEAN progress. But that is true to a certain extent only on intra-ASEAN economic cooperation, the issue which will be elaborated further.

On extra-ASEAN cooperation or ASEAN's cooperation with third countries, this is the area that ASEAN has done very well. ASEAN has developed joint approaches and formed common positions on various economic issues when entering negotiations with third countries. ASEAN's voice



LIART

has been well recognized and several initiatives by ASEAN such as those on commodities, agricultural trade, tropical products are views that the international community has to take into account. ASEAN as a group is a force to be reckoned with. This is partly attributed to the state of economic performance of the member countries as well as the fact that ASEAN jointly presents those approaches.

ASEAN's cooperation with her six dialogue partners; Australia, Canada, the European Community, Japan, New Zealand and the U.S.A. has been a wonder other small nations look with amazement. Every year foreign ministers of these 6 dialogue partners, most of them major economic powers, converge to an ASEAN capital for consultations with their ASEAN counterparts. ASEAN can also voice its opinion on international issues to the dialogue partners during this annual forum.

ASEAN's economic cooperation with these dialogue partners, the UNDP, and the starting up of a sectorial dialogue with the Republic of Korea, concentrates mainly on ASEAN projects that normally result in a direct resource transfer to ASEAN. This explains partly why agreeing on cooperation with the dialogue partners imposes the least problem for ASEAN. Nevertheless, ASEAN extra-cooperation with dialogue partners only serves as a complement to bilateral relations. Hardly has this forum been thought of as a replacement to the normally conducted bilateral negotiations between member states and the dialogue partners. Only a matter of common ASEAN interests, such as access to market, GSP privileges, were brought up jointly in the ASEAN dialogue forum.

ASEAN intra-economic cooperation

Of all the areas of cooperation, intra-ASEAN economic cooperation faces most of the criticism. Critics point to the slow progress made, while ASEAN leaders argue that though ASEAN is moving at a slow pace, it is steady and firm. The real problem of ASEAN intra-economic cooperation lies in its political will.

The way ASEAN agrees, based on consensus and the style of negotiations which normally very cautious, particularly on any issue that might involve national resources, or economic sovereignty, helps limit progress in intra-economic cooperation to a certain extent. Some ASEAN



LIRT

Industrial Projects (AISP) or ASEAN Industrial Complementation Scheme (AIC) projects faced difficulties because they involved sharing of market. Other projects are more successful, such as ASEAN Food Security Reserve, or similarly the ASEAN Petroleum Security Agreement, ASEAN Finance Cooperation and ASEAN Swap Arrangement. Programmes in forming of NGOs which bring a number of ASEAN peoples together are also successful.

Another problem ASEAN economic cooperation faces is economic complementarity. The fact that ASEAN economies are rather similar, lacks complementarity and indeed are competitive with one another limits the scope of cooperation. ASEAN mainly trades with the industrialized countries rather than among the members. Intra-ASEAN trade still accounts only less than 25% of the total volume of ASEAN trade. The issue was widely discussed during the preparation for the Manila Summit.

The Summit itself which put major emphasis on economic cooperation tried some new recommendations. These measures included the signing of the Memorandum of Understanding on Standstill and Rollback of Non-Tariff Barriers Among the ASEAN countries, improving the ASEAN Preferential Trading Arrangements--PTA by reducing the exclusion lists, reducing on a case-by-case basis the ASEAN content requirement as laid out in the rules of origin, reducing the margin of preference to 50 percent for items already in the PTA. The Agreement for the Promotion and Protection of Investments aimed at increasing and facilitating the flow of investments and technology in the region was also signed during the Summit. Another agreement also included the Revised Basic Agreement on ASEAN Industrial Joint Ventures (BAIJV) to make the AIJV scheme more flexible, quicker to implement, and attractive to the private sectors.

PROSPECTS

In the short and medium terms future ASEAN functional cooperation will still be the dominant area that success can be seen. And as the pace of economic development grows, with better transportation and communication, the region will even be smaller and closer. People to people contacts will increase. This is where functional cooperation bears fruits.



LIART

Political cooperation will still be the issue that attracts attention and headlines. The Kampuchean question will still be on ASEAN agenda for quite some time, and subsequently the reconstruction of Indochina will replace the issue once the Kampuchean problem is over. The issues of ZOPFAN and Nuclear Weapon Free Zone (NWFZ) are expected to gain attention again after the issue of Kampuchea starts to recede.

Then the question of ASEAN's relations with other countries in the region, including the issue of new membership which might include Burma and the Indochinese states would unavoidably have to be dealt with.

The changing world political climate; the easing of East-West tension, and the collapse of Communist rule in Eastern Europe which was unthinkable a couple of years ago will affect ASEAN relations with third countries. This is a "turning point" for Europe. The shift from East-West rivalries to global economic competition will force ASEAN to reassess its role as a group in dealing with various international issues with third countries.

The modernization of China, like a giant awoken from its long sleep will cause economic waves in the region. Again ASEAN will have to assess the scenario and be prepared.

The extension of the dialogue partner of ASEAN is only a matter of time. This July in Kuala Lumpur, during the Twenty-fourth ASEAN Ministers Meeting (AMM), the Soviet Union and China are expected to attend the forum as "observers"--an unprecedented event for ASEAN. This will certainly be a first step for ASEAN in its over two decades of existence and over fifteen years of cooperation with third countries in the present form of dialogue to extend further, having embarked on a sectorial dialogue with the Republic of Korea just after the Manila Summit.

The formation, though loosely and at an early stage, of the Asia Pacific Economic Cooperation--APEC will no doubt affect ASEAN. How ASEAN will deal with this issue has already been debated among its leaders. ASEAN's stand on APEC is simply to go along with the beneficial cooperation, as long as the forum does not dilute ASEAN, particularly its prestigious Post Ministerial Conferences (PMC).

The recent discussion to form the East Asia Economic Group—EAEG begins to gather momentum. The forum, initiated by Malaysia, is still in its embryonic stage. ASEAN is still consulting among its own on the validity and possibility of having this forum. The realization of EAEG, if ever, will change the way ASEAN cooperates, particularly in economic areas. ASEAN's cooperation with its dialogue partners and with the third countries should also be affected, in the longer term.

The changing economic scene shortly this decade when the European Single Market takes place will imply that the world economy is in the hand of 3 major powers: the U.S.A., EC and Japan. These big three will have 2/3 of the world GNP among them. Either economic conflicts or cooperation of the big three will affect the state of the world economy and growth. How ASEAN will cooperate among the members economically to prepare for any change and how ASEAN as a group will deal with the three major economic powers to ASEAN's benefit will be important agenda for ASEAN. And the question needs to be dealt with now or very shortly.

The conclusion of the Uruguay Round, scheduled end of this year after an extension, is of major interest to ASEAN. Should the negotiations collapse ASEAN would have to react and be prepared to bring issues of ASEAN's interest to other fora. Again this problem needs to be tackled soon.

Above is the list of prospective issues that ASEAN will have to face. It is by no means exhaustive. If ASEAN deals with them successfully to its common benefit it will no doubt enhance ASEAN status in the world as well as help prove that it remains the effective instrument of foreign policy for member countries. From the list it is not hard to see that ASEAN will need to adapt itself and be ready for changes. In economic area ASEAN will have to adjust to be more competitive to survive the changing global economic environment. Competitiveness will also contribute to ASEAN's positions when negotiating with third countries as well as when cooperation in larger regional economic cooperation such as APEC.

Former US secretary State George Shultz said during the FMC in Bangkok, July 1988 that the world was facing major changes in virtually every area from science to Superpower relations. He also noted that understanding and managing change will be crucial. Shultz said "And I have been impressed, in the years I have been coming to these meetings in the various member countries, by the obvious capacity of ASEAN nations to cope with change, manage it, focus it. Your Policies have been pragmatic, flexible - and increasingly market oriented - and the results speak for themselves."

The prospect ahead is very likely that world events will evolve even faster, as the world will be equipped with better technologies regarding transportation and communication. People to people contacts will be much quicker and easier, the world will shrink because of technologies and turn more interdependent. ASEAN will inevitably face bigger challenges ahead than those in its previous two decades of existence. Indeed some major challenges to the validity and vitality of ASEAN have already started. ASEAN will have to adapt to time and these challenges time brings with. The ability to cope with change will be increasingly more vital to ASEAN.

การขยายความร่วมมือของอาเซียน

โดย อัครเมศวร์ ทองนวล

บทนำ

ในสมัยโบราณ เมื่อมีภัยอันตรายมาใกล้ตัว มนุษย์จะต่อสู้กับศัตรูโดยลำพัง แต่เมื่อสังคมเจริญขึ้น มนุษย์ก็รู้จักรวมกำลังกับเพื่อนบ้านเพื่อต่อสู้กับศัตรู เนื่องจากมนุษย์ได้เรียนรู้ว่าถ้าคนและเพื่อนบ้านมารวมกำลังกันจะมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น

ประเทศต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกันกับกลุ่มชน ก็ได้มีการรวมกำลังกันระหว่างประเทศเพื่อก่อสงครามหรือเพื่อเจรจาสันติภาพกันบ่อยครั้ง ลักษณะดังกล่าวนี้จึงนำไปสู่แนวความคิดที่ว่า เสถียรภาพและความสงบสุขจะยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อประเทศต่าง ๆ รวมกำลังกันเป็นปึกแผ่น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การจัดกระบวนการแห่งความมั่นคงร่วมกัน นับเป็นก้าวที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากการเผชิญหน้ากันระหว่างฝ่ายโลกเสรีกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ การเลิกระบบอาณานิคมและการมีรัฐใหม่ ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศเป็นจำนวนมากเพื่อลดปัญหาของระบบสังคมโลกให้น้อยลงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

การเข้าร่วมในองค์การสหประชาชาติเป็นสิ่งที่ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากยังไม่มีระบบความร่วมมือที่จะทำให้สามารถบรรลุผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างแท้จริง ดังนั้นความร่วมมือในส่วนภูมิภาคจึงเป็นทางออกที่ดีและนิยมทำกันโดยทั่วไป แม้แต่กฎบัตรสหประชาชาติก็ยังสนับสนุนให้จัดตั้งองค์การเพื่อบำเนนความร่วมมือส่วนภูมิภาคขึ้นให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักการของสหประชาชาติ ทั้งนี้เพื่ออาศัยข้อตกลงส่วนภูมิภาคสำหรับระงับข้อพิพาทในท้องถิ่นโดยสันติวิธี โดยประเทศที่มารวมกลุ่มกันในด้านความร่วมมือส่วนภูมิภาคมักจะมีผลประโยชน์ที่คล้ายคลึงกัน และอยู่ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน

ความเป็นมาของสมาคมอาเซียน

สมาคมอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ก่อกำเนิดขึ้นมาจากเจตจำนงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับ



LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

ประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวความคิดทางการเมืองคล้ายคลึงกัน เมื่อได้ปรึกษาหารือกันและตกลงกันในหลักการสำคัญแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทยจึงได้ประชุมกันระหว่างวันที่ 6-8 สิงหาคม พ.ศ.2510 และตกลงกันให้ก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศเพื่อการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้นใหม่ โดยมีประเทศทั้ง 5 ประเทศเป็นสมาชิกผู้ริเริ่มก่อตั้งและได้ลงนามในปฏิญญาก่อตั้งองค์การนี้เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2510 เรียกว่า "ปฏิญญาสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" (ASEAN Declaration) และให้ชื่อองค์การความร่วมมือส่วนภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นใหม่ว่า "สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" (Association of Southeast Asian Nations) หรือสมาคมอาเซียน (ASEAN)

ในปฏิญญาของสมาคมอาเซียน ได้มีการขำถึงผลประโยชน์ซึ่งมีอยู่ต่อกันและปัญหาที่มีอยู่ร่วมกันระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างสายสัมพันธ์แห่งความเป็นปึกแผ่นและความร่วมมือในภูมิภาคที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงออกซึ่งความปรารถนาที่จะจัดวางรากฐานอันมั่นคงสำหรับการดำเนินการร่วมกันเพื่อที่จะอำนวยให้มีสันติสุข ความก้าวหน้า และความมีเสถียรภาพในภูมิภาค

สมาคมอาเซียน มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในปฏิญญาเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2510 ดังนี้

1. เพื่อเร่งรัดความเจริญทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และการพัฒนาทางวัฒนธรรมในภูมิภาค โดยความเพียรพยายามร่วมกันด้วยเจตนารมณ์แห่งความเสมอภาค และความร่วมมือร่วมใจ ทั้งนี้เพื่อเสริมรากฐานสำหรับประชาคมที่มีความรุ่งเรืองและสันติสุขในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
2. ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค โดยเคารพอย่างแน่วแน่ในความยุติธรรม และหลักแห่งเนติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบรรดาประเทศในภูมิภาคและยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ
3. ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกระทำการอย่างจริงจังและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหาร
4. จัดให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการอำนวยความสะดวกทางการศึกษา อบรมและวิจัยในด้านการศึกษาวิชาชีพและการบริหาร
6. ร่วมมือกระทำการอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อการใช้ประโยชน์มากขึ้นในการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ซึ่งรวมถึงการศึกษาปัญหาในเรื่องการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับโลกทัศน์ การปรับปรุงบริการความสะดวกเกี่ยวกับการขนส่งและคมนาคม และการยกระดับการครองชีพของประชาชนของตน



LIART

6. ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

7. ดำรงไว้ซึ่งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและมีคุณภาพประโยชน์กับองค์การระหว่างประเทศ และในตํานกภูมิภาคในปัจจุบันที่มีจุดหมายและความมุ่งประสงค์คล้ายคลึงกัน และที่จะแสวงหาช่องทางทั้งหลายให้มีความร่วมมือระหว่างกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

ในปฏิญญาสมาคมอาเซียนได้กล่าวถึงการจัดรูปงานและจักรกลของสมาคมไว้ดังนี้

1. การประชุมประจำปีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นจักรกลสูงสุดของสมาคม และจะหมุนเวียนกันไปประชุมที่เมืองหลวงของประเทศสมาชิก เรียกว่าการประชุมรัฐมนตรีสมาคมอาเซียน แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาจจะประชุมกันเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากการประชุมประจำปีได้ตามความจำเป็นด้วย

2. คณะกรรมการประจำ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศเจ้าภาพหรือผู้แทนของรัฐมนตรี เป็นประธาน และมีสมาชิกประกอบด้วยเอกอัครราชทูตของประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่ประจำอยู่ในประเทศนั้น ทั้งนี้เพื่อที่จะดำเนินงานของสมาคมในระหว่างที่ไม่มีการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

3. คณะกรรมการถาวรและคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ซึ่งคณะกรรมการประจำแต่งตั้งขึ้นให้ปฏิบัติงานในสาขาอันอยู่ในขอบข่ายหน้าที่ หรือเพื่อพิจารณาเรื่องราวบางเรื่องโดยเฉพาะ

4. สำนักเลขาธิการแห่งชาติ ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับสมาคมอาเซียนในนามของประเทศนั้น ๆ และทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการสำหรับการประชุมใด ๆ ที่สมาคมอาเซียนกำหนดให้มีขึ้นในประเทศนั้น ๆ

6. สมาชิกภาพ ซึ่งสมาคมอาเซียนจะรับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เข้าเป็นสมาชิกใหม่ได้ ถ้าประเทศนั้น ๆ ยอมรับเจตนารมณ์ หลักการและวัตถุประสงค์ของสมาคม ดังที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาอาเซียน แต่การรับสมาชิกใหม่นี้จะต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากบรรดาประเทศสมาชิก นอกจากนี้ปฏิญญาอาเซียนยังได้ระบุไว้ด้วยว่า สมาคมอาเซียนได้ก่อกำเนิดขึ้นมาจากความตั้งใจร่วมกันของบรรดาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในอันที่จะรวมกันเป็นกลุ่มโดยอาศัยมิตรภาพและความร่วมมือกัน เพื่อแสวงหาสันติสุข เสรีภาพ และความเจริญรุ่งเรืองสำหรับประชาชนของคนในอนาคด โดยอาศัยความเพียรพยายามและความเสียสละร่วมกัน ดังนั้นสมาคมอาเซียนจึงเป็นการเข้ามาร่วมกันของบรรดาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อร่วมมือกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ เพื่อสันติสุขและความรุ่งเรืองในภูมิภาค โดยไม่มีเจตนาที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

เจตนารมณ์ของประเทศสมาชิกในการเข้าร่วมสมาคมอาเซียน

1. อินโดนีเซีย



อินโดนีเซีย เป็นประเทศที่ใหญ่และมีประชากรมากที่สุดใภูมิภาคนี้อินโดนีเซียได้รับอิทธิพลจากกบฏคอมมิวนิสต์และเริ่มมีบทบาทในฐานะประเทศเอกราชเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2488 ความรู้สึกถึงตนเอง (Self-respect) และความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ (Self-importance) มีผลกระทบต่อ การเข้าร่วมในสมาคมอาเซียนของอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้อินโดนีเซียเข้าร่วมในสมาคมอาเซียน อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ความรู้สึกหวงแหนในเอกราชและอธิปไตยของชาติ ประสบการณ์ในฐานะที่เป็นประเทศอาณานิคมมาเป็นเวลานานนับร้อยปี ทำให้อินโดนีเซียมีนโยบายต่อต้านจักรวรรดินิยมทุกรูปแบบ และพยายามเข้าร่วมกิจกรรมนานาชาติต่าง ๆ ที่มีแนวนโยบายตรงกันข้ามกับลัทธิจักรวรรดินิยม

2) การเปลี่ยนแปลงผู้นำของอินโดนีเซียเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2508 กล่าวคือรัฐบาลอินโดนีเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูการ์โน มีนโยบายที่แข็งกร้าวและพยายามที่จะเป็นผู้นำในหมู่ประเทศที่มีประชาชนเชื้อสายมาเลย์ และเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Komunis Indonesia) ได้ทำการรัฐประหาร ก็มีหลักฐานว่าประธานาธิบดีซูการ์โนมีส่วนรู้เห็นกับการกระทำครั้งนี้ แต่การทำรัฐประหารล้มเหลว เนื่องจากการต่อต้านของฝ่ายทหาร ทำให้อินโดนีเซียต้องเผชิญกับปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขภาพพจน์ของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งแต่เดิมเคยมีนโยบายเอนเอียงเข้ากับประเทศในกลุ่มสังคมนิยม และถอนตัวออกจากองค์การสหประชาชาติ วิธีการที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่ออินโดนีเซียก็คือการเข้าร่วมกับองค์การระหว่างประเทศที่มีนโยบายเป็นอิสระและไม่อยู่ใต้อิทธิพลของมหาอำนาจ อินโดนีเซียจึงตัดสินใจเข้าร่วมในสมาคมอาเซียน

3) ความต้องการแก้ไขความขัดแย้งกับประเทศในภูมิภาค กล่าวคืออินโดนีเซียกับมาเลเซีย มีปัญหาระหว่างกันมาเป็นเวลานาน ประธานาธิบดีซูการ์โนมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในหมู่ประเทศที่มีประชาชนเชื้อสายมาเลย์ เนื่องจากมีเหตุผลมาจากประสบการณ์ที่ต้องตกเป็นอาณานิคมและการต่อสู้เพื่อเอกราชซึ่งได้เคยประสบมา ทำให้อินโดนีเซียหวาดระแวงว่า เอกราชที่อังกฤษมอบให้มัน เป็นรูปแบบหนึ่งของลัทธิอาณานิคมใหม่ ความตึงเครียดนี้จึงดำเนินอยู่ตลอดเวลาที่ประธานาธิบดีซูการ์โนดำรงตำแหน่งอยู่ และเป็นที่เชื่อกันว่านโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียนี้เป็นความพยายามของประธานาธิบดีซูการ์โนที่จะหันเหความสนใจของประชาชนในชาติจากปัญหาภายในไปสู่ปัญหา ระหว่างประเทศ แต่แนวนโยบายนี้ได้เปลี่ยนไปเมื่อประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ขึ้นมาเป็นผู้นำของอินโดนีเซีย และได้เริ่มลงมือปรับความสัมพันธ์กับมาเลเซียจนสามารถร่วมกันเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน นอกจากนี้อินโดนีเซียยังมีปัญหาขัดแย้งกับสิงคโปร์ ซึ่งสืบตอมาจากปัญหาระหว่างอินโดนีเซียกับมาเลเซีย เนื่องจากในเวลานั้นสิงคโปร์เป็นส่วน



LIIRT

หนึ่งของมาเลเซีย แต่ต่อมาอินโดนีเซียกับสิงคโปร์ก็สามารถปรับความสัมพันธ์ระหว่างกันได้

4) ความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แม้อินโดนีเซียจะเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง แต่ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้อินโดนีเซียยังประสบปัญหาการมีประชากรมาก ขาดงาน และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน ดังนั้น ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความก้าวหน้าในการใช้ทรัพยากรของประเทศให้เป็นประโยชน์เพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

5) โอกาสที่จะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในภูมิภาค เนื่องจากอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีประชากรมากที่สุดในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ การที่ประชากรส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้อินโดนีเซียมีโอกาสที่จะวางตัวเป็นประเทศผู้นำโดยอาศัยศาสนาเป็นเครื่องมือได้

2. มาเลเซีย

หลังจากที่อังกฤษให้เอกราชโดยสมบูรณ์แก่สหพันธมลายาในปี พ.ศ.2500 ดนกู อับดุลราห์มาน นายกรัฐมนตรี ก็ได้เสนอความคิดให้จัดตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียขึ้นในปี พ.ศ.2504 โดยนำเอาสิงคโปร์ ซาราวัก ซาบาห์ และบรูไน มารวมเข้าด้วยกัน สหพันธรัฐมาเลเซียจึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2506 การเกิดขึ้นของสหพันธรัฐใหม่นี้ ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นดินแดนที่มีประชาชนเชื้อสายจีนอยู่มากกว่าเชื้อสายมาเลย์ นอกจากนี้มาเลเซียยังมีปัญหาในเรื่องเชื้อชาติ และปัญหาพรมแดนกับประเทศไทย ทุกปัญหาดังกล่าวมีผลต่อเจตนารมณ์ของมาเลเซียในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ปัญหาคอมมิวนิสต์ เป็นปัญหาที่คุกคามมาเลเซียมาตั้งแต่ยังไม่เป็นประเทศเอกราช เนื่องจากได้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์มลายูมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2473 ปัญหาคอมมิวนิสต์นี้เป็นปัญหาที่มีผลกระทบทั้งภายในประเทศและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะไทย ปัญหาที่มีผลกระทบภายในประเทศ เกิดจากการที่พรรคคอมมิวนิสต์ได้พยายามสร้างความรู้สึกรากชาตินิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวจีน ทำให้รัฐบาลมาเลเซียซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยชนเชื้อสายมาเลย์ ไม่ไว้ใจชนเชื้อสายจีนในประเทศ เนื่องจากคิดว่าชนเชื้อสายจีนคอยให้ความช่วยเหลือแก่ พรรคคอมมิวนิสต์ ส่วนปัญหาที่มีผลกระทบความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านนั้น ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งกับไทยในเรื่องของพรมแดน เนื่องจากมาเลเซียต้องการที่จะปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์มลายู ซึ่งชุมนุมอยู่ในบริเวณพรมแดนไทย - มาเลเซีย การปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์มลายูในบางครั้ง ทำให้มาเลเซียละเมิดอธิปไตยของไทยด้วยการติดตามกวาดล้าง เข้ามาในดินแดนของไทย

2) ปัญหาชนหลายเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาระหว่างประชาชนเชื้อสายมาเลย์กับเชื้อสายจีน เนื่องจากชาวมลายูกับชาวจีนต่างมีวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความคิด และ



LIART

อุดมการณ์ แตกต่างกันมาก

3) ปัญหาความขัดแย้งกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.1) ปัญหากับอินโดนีเซีย : มาเลเซียเชื่อว่า ประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นเผด็จการ และเป็นเครื่องมือของจีนคอมมิวนิสต์ ส่วนอินโดนีเซียหันเกรงว่าสหพันธ์มลายาที่อังกฤษจัดตั้งขึ้นเป็นรูปแบบหนึ่งของจักรวรรดินิยม อย่างไรก็ตาม เมื่อประธานาธิบดีซูการ์โนหมดอำนาจลง ปัญหานี้ก็คลี่คลาย

3.2) ปัญหากับฟิลิปปินส์ : ปัญหาที่สำคัญระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์คือปัญหา ซาบาห์ ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ของกลุ่มประเทศอาเซียนมากที่สุด เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างอ้างสิทธิในดินแดนนี้จนไม่อาจหาข้อยุติได้

3.3) ปัญหากับสิงคโปร์ : เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนเชื้อสายมาเลย์กับเชื้อสายจีน เนื่องจากในสิงคโปร์มีประชาชนเชื้อสายจีนอยู่เป็นจำนวนมาก ระหว่างที่สิงคโปร์ยังรวมเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซีย ความขัดแย้งในเรื่องเชื้อชาติเป็นปัญหาที่มีอยู่ทั่วไปและรัฐบาลมาเลเซียก็มุ่งที่จะให้สิทธิพิเศษแก่ประชาชนเชื้อสายมาเลย์มากกว่าประชาชนเชื้อสายอื่น เช่น กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่าประมุขของรัฐต้องเป็นชาวมาเลย์ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และภาษามาเลย์เป็นภาษาราชการ เป็นต้น นอกจากนี้มาเลเซียยังมีความหวาดระแวงภัยจากจีนคอมมิวนิสต์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสิงคโปร์ด้วยแม้สิงคโปร์ได้ถอนตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียในปี พ.ศ.2508 ความขัดแย้งก็ยังคงมีอยู่

3.4) ปัญหากับไทย : เนื่องจากมาเลเซียมีพรมแดนติดกับไทยทั้งที่เป็นพื้นดินและพื้นน้ำปัญหาในเรื่องพรมแดนจึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ เช่น ปัญหาคอมมิวนิสต์ซึ่งมาเลเซียกล่าวหาว่าไทยให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์มลายูที่หนีเข้ามาหลบซ่อนอยู่ในเขตไทย ทำให้ยากแก่การปราบปราม เพราะการเข้ามาปราบปรามในเขตไทยเป็นการล่วงละเมิดอธิปไตยของไทย ส่วนไทยก็หวาดระแวงมาเลเซียว่าอาจให้การสนับสนุนขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแบ่งแยกดินแดน เนื่องจากขบวนการโจรก่อการร้ายมีส่วนใหญ่เป็นประชาชนเชื้อสายมาเลย์ที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทย เมื่อมีการก่อการร้าย ขบวนการนี้จะหลบหนีการติดตามของไทยเข้าไปในดินแดนมาเลเซีย แม้จะได้มีการตกลงกันบ้างแล้วในเรื่องการให้สิทธิติดตาม แต่ไทยก็ยังรู้สึกเสียเปรียบที่ข้อตกลงมิได้กล่าวถึงการที่มาเลเซียจะช่วยไทยแก้ไขปัญหานี้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการแบ่งเขตบริเวณปากแม่น้ำโกลก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงของสันทรายปากแม่น้ำ ทำให้ในบางครั้งเรือเดินทะเลของไทยต้องแล่นเข้าไปในเขตมาเลเซียเพื่อออกทะเลและถูกจับกุมแทบทุกครั้ง

4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

4.1) ปัญหาการกระจายรายได้ระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองกับผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก



4.2) ปัญหาคนว่างงาน เนื่องจากการขยายตัวของงานไม่เพียงพอกับการเพิ่มของประชากร

4.3) ปัญหาการครอบงำทางเศรษฐกิจโดยคนต่างชาติซึ่งจะนำผลกำไรส่งออกไปนอกประเทศ

3. ฟิลิปปีนส์

ฟิลิปปีนส์ มักถูกมองโดยสมาชิกอาเซียนว่าไม่ค่อยจะมีลักษณะของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ร่วมกับประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ เนื่องจากฟิลิปปีนส์ถูกครอบงำโดยจักรวรรดินิยมตะวันตกมาเป็นเวลานานถึง 425 ปี ทำให้ชาวฟิลิปปีนส์รับเอาวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา หรือแม้แต่กระทั่งบุคลิกลักษณะของชาติตะวันตกเข้าไปในสายเลือดของคนเป็นอันมาก และในทางภูมิศาสตร์ ฟิลิปปีนส์ก็มีลักษณะเป็นหมู่เกาะซึ่งอยู่ห่างจากแผ่นดินใหญ่ ทำให้ไม่มีความผูกพันกับปัญหาที่ประเทศบนแผ่นดินใหญ่ได้รับผลกระทบร่วมกัน นอกจากนี้ ความผูกพันแน่นแฟ้นกับสหรัฐอเมริกาก็เป็นลักษณะพิเศษของฟิลิปปีนส์ ซึ่งถึงแม้จะเป็นประเทศเอกราชตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2489 แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสหรัฐอเมริกามีบทบาททางการเมืองภายในฟิลิปปีนส์เป็นอันมาก ฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในฟิลิปปีนส์เป็นเครื่องยืนยันถึงอิทธิพลครอบงำอันนี้ได้เป็นอย่างดี เจตนารมณ์ของฟิลิปปีนส์ในการเข้าร่วมสมาคมอาเซียนจึงแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) เพื่อผลในการที่จะแสดงได้ว่าฟิลิปปีนส์เป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเพื่อแสดงคนในฐานะเป็นประเทศเอกราช เนื่องจากความใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามาเป็นเวลานาน ทำให้ฟิลิปปีนส์จำเป็นต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก แต่แม้ความคุ้มครองที่สหรัฐอเมริกาให้นั้นจะช่วยให้ฟิลิปปีนส์มีความมั่นใจในเรื่องของความปลอดภัยในปัจจุบัน แต่ในอนาคต เป็นสิ่งที่ไม่อาจเชื่อถือนั่นได้ ดังจะเห็นได้จากนโยบายของฟิลิปปีนส์ที่พยายามเป็นมิตรกับมหาอำนาจอื่น ๆ

2) เพื่อแก้ไขปัญหาค่าเงินแข็งกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน กล่าวคือฟิลิปปีนส์มีความขัดแย้งกับมาเลเซียในเรื่องของซาบฮ์ แม้ในปัจจุบัน ความตึงเครียดจะได้ลดถอยลงไปแล้ว เนื่องจากฟิลิปปีนส์มีท่าทีที่อ่อนลงในการเรียกร้องดินแดนซาบฮ์ แต่ความตกลงในเรื่องนี้ก็ยังไม่มีการชี้ขาดแต่ประการใด

3) เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากฟิลิปปีนส์มีประชาชนส่วนใหญ่อยากงาน และดำรงชีพด้วยการกสิกรรม ปีใดเกิดภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม ประชาชนจะประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาหารอย่างหนัก ทำให้รัฐบาลต้องสั่งซื้อข้าวจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในรูปของสมาคมอาเซียน จึงเป็นสิ่งที่ประจักษ์ชัดต่อฟิลิปปีนส์เป็นอย่างยิ่ง



สิงคโปร์

สิงคโปร์เพิ่งจะเป็นประเทศเอกราชก่อนที่จะมีการจัดตั้งสมาคมอาเซียนเพียง 2 ปีเศษ กล่าวคือสิงคโปร์ได้แยกตัวเป็นอิสระจากมาเลเซียอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2508 สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีลักษณะแตกต่างจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นในลักษณะที่เรียกได้ว่า รุงกนข้าม คือสิงคโปร์เป็นประเทศขนาดเล็กและมีสภาพเป็นเกาะ ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่กว่ามาก และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์กว่า สิงคโปร์เองคนารมณ์ของสิงคโปร์ในการเข้าร่วมสมาคมอาเซียนจึงเกิดขึ้นจากความประสงค์ใน ผลประโยชน์ของคนในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) ผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคง เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศเล็กและเป็นประเทศ เกิดใหม่ จึงมีความไม่มั่นคงในเสถียรภาพหรือการถูกแทรกแซงอยู่เป็นอันมาก ในเวลาที่สิงคโปร์ รวมอยู่กับมาเลเซียนั้น ก็เป็นเวลาที่มาเลเซียมีปัญหาทางการเมืองกับอินโดนีเซีย และอินโดนีเซีย ก็เคยส่งกำลังทหารเข้าแทรกแซงในสิงคโปร์มาแล้ว ความกังวลใจในฐานะที่สิงคโปร์เป็นประเทศ เล็กที่ถูกกระทบกระเทือนจากมหาอำนาจได้ง่าย ทำให้สิงคโปร์มีความกังวลต่อการถอนตัวของ มหาอำนาจในภูมิภาคนี้ เนื่องจากสิ่งที่จะตามมาหลังจากการถอนตัวของมหาอำนาจคือช่องว่าง แห่งอำนาจที่อาจจะถูกแทรกแซงจากอำนาจอื่นได้ง่าย

2) ความเกรงกลัวภัยคอมมิวนิสต์ เมื่ออินโดนีเซียแทรกแซงสิงคโปร์ในอดีตสิงคโปร์ก็ มีความหวาดระแวงภัยจากคอมมิวนิสต์ เพราะอินโดนีเซียเคยมีนโยบายใกล้ชิดกับคอมมิวนิสต์ และจากการที่คอมมิวนิสต์แทรกแซงสิงคโปร์โดยตรง ทำให้ผู้นำสิงคโปร์มีความเชื่อว่าชาวจีนใน ประเทศได้รับอิทธิพลจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการเผยแพร่ของพรรคการเมือง ฝ่ายซ้ายในสิงคโปร์

3) ผลประโยชน์ทางการแสดงตัวว่าเป็นประเทศเอกราชที่มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับประเทศ สมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศเล็กที่เกิดใหม่ ระยะเวลาที่ผ่านมาจึงไม่ นานพอที่จะทำให้ประเทศต่าง ๆ มองสิงคโปร์ในลักษณะที่เป็นประเทศเอกราช แม้สิงคโปร์จะมี ความสามารถสูงในทางเศรษฐกิจก็ตาม การเข้าร่วมในสมาคมอาเซียนจึงเป็นหนทางที่ถูกต้องที่ จะทำให้สิงคโปร์ได้รับการยอมรับในฐานะเป็นประเทศเอกราชในการเมืองระหว่างประเทศ

4) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แม้สิงคโปร์จะขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติแต่สิงคโปร์ก็ มีประชาชนที่มีความสามารถทางเศรษฐกิจสูง จนทำให้สิงคโปร์มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน ความเด่นชัดในเรื่องนี้ทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศผู้ผลิต ที่อยู่ท่ามกลางทรัพยากรอันมากมายของสมาชิกสมาคมอาเซียน ยิ่งไปกว่านั้นประเทศในภูมิภาคนี้ ก็เป็นตลาดขนาดใหญ่สำหรับสินค้าซึ่งผลิตในสิงคโปร์ด้วย สิงคโปร์จึงย่อมจะได้ผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจจากความร่วมมือกันในรูปของสมาคมอาเซียนมากกว่าประเทศอื่น ๆ



5. ไทย

ไทย มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานก่อตั้งสมาคมอาเซียน และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและไกล่เกลี่ยประเทศสมาชิกที่มีปัญหาระหว่างกันอยู่ สาเหตุที่ไทยใช้ความพยายามอย่างมากในการก่อตั้งสมาคมอาเซียนจนเป็นผลสำเร็จ เนื่องจากเห็นว่าสมาคมอาเซียนเป็นความจำเป็นในฐานะที่เป็นทางเลือกใหม่ นอกเหนือจากการพึ่งพิงมหาอำนาจในการเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงภายในประเทศเจตนารมณ์ของไทยในการเข้าร่วมสมาคมอาเซียนจึงแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ความมั่นคงของประเทศ นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ไทยได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ผูกพันใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทยเชื่อว่าการคงอยู่ของทหารสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ใช่เรื่องถาวร อีกทั้งการแทรกแซงของคอมมิวนิสต์ก็ได้เริ่มแผ่ขยายมากขึ้นตามลำดับ ไทยจึงควรที่จะหาทางเลือกใหม่เพิ่มขึ้นเพื่อแทนที่ช่องว่างแห่งอำนาจที่จะเกิดขึ้นสมาคมอาเซียนจึงเป็นทางเลือกที่ดีของไทยที่จะแสดงออกถึงนโยบายที่จะไม่พึ่งพิงประเทศนอกภูมิภาคมากเกินไป ทั้งนี้โดยการสนับสนุนเป้าหมายของอาเซียน เพื่อให้ได้มาซึ่งการรับรองและการเคารพจากนานาประเทศต่อปฏิญญาว่าด้วยการประกาศให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง นอกจากนี้ไทยยังมีความเชื่ออีกว่าความร่วมมือของอาเซียนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จะก้าวสู่สันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคอีกด้วย เนื่องจากการใช้กำลังทหารเป็นเครื่องประกันความมั่นคง จะกระทำไม่ได้ต่อเมื่อประเทศสมาชิกมีกำลังมากพอที่จะสนับสนุนเท่านั้น

2) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ผลผลิตของประเทศที่ส่งออกไปสู่ตลาดโลกจึงเป็นผลผลิตที่มีราคาไม่สูง ความยากจนของประชาชนจึงเป็นปัญหาสำคัญของไทย การร่วมมือกับอาเซียนเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจ จึงเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นการประสานประโยชน์ทางการค้าของไทยซึ่งมีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับอีกด้วย

เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว อาจสรุปได้เป็น 3 ลักษณะสำคัญคือ

1. ความต้องการที่จะใช้อาเซียนเป็นเครื่องมือในการลดความขัดแย้งระหว่างกัน
2. ความหวาดระแวงภัยจากภายนอกภูมิภาค โดยเฉพาะภัยคอมมิวนิสต์ที่จะกระทบกระเทือนถึงเอกราชและความมั่นคงของชาติ เนื่องจากเห็นว่าความร่วมมือกันในสมาคมอาเซียนจะทำให้เกิดการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์ร่วมกัน
3. ความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ



LIART

ความร่วมมือของอาเซียน

ความร่วมมือในระดับภูมิภาคถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของสมาคมอาเซียน ซึ่งได้ประกาศเจตนาโดยชัดแจ้งไว้ในปฏิญญา การปรึกษาหารือกันระหว่างผู้นำในระดับทวิภาคีมีส่วนในการเสริมสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค เนื่องจากมีการเสนอแนะความร่วมมือใหม่ ๆ อยู่เรื่อยมา ประชุมสุดยอดแบบทวิภาคีของสมาคมอาเซียน จึงมีผลในทางปฏิบัติต่อความร่วมมือในระดับภูมิภาคของอาเซียนอย่างเด่นชัด เนื่องจากการประชุมสุดยอดแบบทวิภาคีช่วยให้การแก้ไขปัญหามันในเรื่องที่ต่อแหลมเป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าการดำเนินการไปตามกลไกที่เป็นทางการของอาเซียน และช่วยให้การดำเนินการในขั้นปฏิบัติตามกลไกที่เป็นทางการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สนองความต้องการในช่วงเวลานั้น และสร้างความเข้าใจในจุดยืนของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากการประชุมสุดยอดของผู้นำประเทศมีขึ้นได้ไม่บ่อยนัก การประชุมสุดยอดแบบทวิภาคีของสมาคมอาเซียนที่ผ่านมา แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การเสนอข้อเสนอมิตรภาพร่วมกันทางเศรษฐกิจ และความพยายามที่จะสร้างความเข้าใจร่วมกัน
2. การแก้ไขปัญหามันที่ประเทศสมาชิกมีอยู่ระหว่างกัน ซึ่งมีความล่อแหลมเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ในกรอบของอาเซียน เช่น ปัญหาการแบ่งแยกดินแดน ปัญหาชายแดน และปัญหาเรื่องอาณาเขตทางทะเล เป็นต้น
3. ปัญหาความมั่นคง ความร่วมมือทางทหารในอาเซียน ความร่วมมือทางทหารกับประเทศอื่น ๆ นอกอาเซียน และปัญหาการก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์
4. ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ เช่น การดำเนินนโยบายไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด การแจ้งให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ทราบ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และการกำหนดนโยบายของอาเซียนต่อเวียดนาม ลาว กัมพูชา และจีน เป็นต้น
5. ปัญหาระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่ออาเซียนและส่วนอื่น ๆ ในภูมิภาค เช่น การปรับความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน และการแข่งขันความเป็นใหญ่ของมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ เป็นต้น
6. ปัญหาการจตุการของอาเซียน เช่น การประชุมสุดยอดของผู้นำประเทศ และการจัดโครงสร้างใหม่ของอาเซียน เป็นต้น

การทบปะกันระหว่างผู้นำของอาเซียน มีส่วนสำคัญทำให้ความร่วมมือในระดับภูมิภาคประสบความสำเร็จ การเดินทางไปเยือนประเทศมาเลเซียของประธานาธิบดีมาร์กอส ซึ่งเป็นผู้นำของฟิลิปปินส์ในปี พ.ศ. 2511 นับเป็นการเดินทางเยือนมาเลเซียเป็นครั้งแรกของผู้นำฟิลิปปินส์ หลังจากเกิดวิกฤตการณ์ซาบาร์ในปี พ.ศ. 2508 การเจรจากันส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมาเลเซียตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคใน



LI RT

การปลูกป่าถัมน้ำมันในหมู่เกาะคอนไค้ของฟิลิปปินส์ ในขณะที่ฟิลิปปินส์จะให้ความช่วยเหลือแก่มาเลเซียในเรื่องการทำป่าไม้ ในการพบปะเจรจากับผู้นำของมาเลเซีย ประธานาธิบดีมาร์กอส ได้ย้่าถึงข้อเสนอในการจัดตั้ง "Southeast Asia Council" เพื่อความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ซึ่งได้มีการดำเนินการกันในเรื่องนี้้อยมาก นอกจากนั้น ประธานาธิบดีมาร์กอสยังได้เสนอให้มีการจัดตั้ง "Southeast Asia University" ซึ่งจะเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงสำหรับความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ การศึกษาและวัฒนธรรมที่กว้างขวางขึ้น สำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประธานาธิบดีมาร์กอสได้เสนอโครงการประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยการแบ่งสาขางานระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อให้แต่ละประเทศผลิตสินค้าที่ตนมีข้อได้เปรียบ ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ จะเลิกผลิตสินค้าชนิดนั้น ๆ ซึ่งเมื่อตนผลิตเองจะมีราคาสูงกว่าการสั่งเข้ามาจากประเทศแรก

ในการเดินทางไปเยือนประเทศอินโดนีเซียในปีพ.ศ. 2511 ของประธานาธิบดีมาร์กอส ซึ่งนับว่าเป็นการเดินทางไปเยือนของผู้นำจากต่างประเทศเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ประธานาธิบดีซูฮาร์โตเข้ารับตำแหน่ง ผู้นำทั้งสองได้เจรจากันถึงแนวทางในการปรับปรุงและกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และอื่น ๆ โดยตกลงกันที่จะจัดตั้งคณะกรรมการร่วม (Joint Commission) เพื่อปรับปรุงข้อตกลงทวิภาคีต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้ทันสมัยและรวดเร็วในการดำเนินการ นอกจากนั้นยังได้มีการเสนอวิธีการที่แต่ละฝ่ายอาจจะให้ความช่วยเหลือแก่อีกฝ่ายได้ทันที ข้อตกลงเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความช่วยเหลือกันทางเทคนิคในการเพิ่มผลผลิตข้าว ความร่วมมือในการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นผู้นำทั้งสองได้ประกาศความตั้งใจที่จะส่งเสริมการพัฒนาของอาเซียนให้สามารถมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความก้าวหน้า เสถียรภาพและความสามานสามัคคีระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้

ในปี พ.ศ. 2511 ดนกู อับดุล ราห์มาน นายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย ได้พบปะเจรจากับประธานาธิบดีซูฮาร์โต ซึ่งนับเป็นการเดินทางไปเยือนประเทศอินโดนีเซียเป็นครั้งแรกของผู้นำมาเลเซีย นับตั้งแต่การเผชิญหน้ากันสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2508 ผู้นำทั้งสองได้ปรึกษาหารือกันในเรื่องการพัฒนาภาษาร่วมระหว่างประเทศทั้งสอง และการร่วมมือกันทางการค้า

ในการเดินทางมาเยือนประเทศไทย ของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ในปี พ.ศ. 2513 ได้มีการปรึกษาหารือกับจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีของไทย ผู้นำทั้งสองได้ตกลงให้มีการดำเนินการเจรจาอย่างเป็นทางการในด้านการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศทั้งสอง นอกจากนั้นทางฝ่ายอินโดนีเซียก็แสดงความต้องการที่จะศึกษาการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวจากไทย

ในปี พ.ศ. 2513 ดนกู อับดุล ราซัค นายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย ซึ่งเพิ่งรับตำแหน่งต่อจากดนกู อับดุล ราห์มาน ได้เดินทางไปเยือนอินโดนีเซีย ผู้นำทั้งสองได้ตกลงกันที่จะจัดให้มีการปรึกษาหารือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลของทั้งสองฝ่ายในด้านต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น ปีต่อมา ดนกู



อับดุล ราซัค ได้พบปะเจรจากับนายตี กวนยู นายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ และได้แนะนำว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้น่าจะใช้ยุทธวิธีร่วมกันในการแก้ปัญหาในภูมิภาค ซึ่งในปี พ.ศ. 2516 จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ได้พยายามชักชวนและสร้างความเข้าใจกับนายตี กวนยู เพื่อให้สิงคโปร์ให้ความร่วมมือในด้านการตัดสินใจและความพยายามในด้านต่าง ๆ ของอาเซียนให้มากขึ้น นอกจากนี้การเดินทางไปเยือนประเทศสิงคโปร์ของผู้นำประเทศอาเซียนอื่น ๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน ได้มีส่วนในการจูงใจผู้นำสิงคโปร์ให้หันมาให้ความสนใจในการให้ความร่วมมือภายใต้กรอบของอาเซียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2516 สิงคโปร์ก็เริ่มให้ความสนใจเข้ามามีบทบาทในกิจการของภูมิภาคมากขึ้น

ปีพ.ศ. 2516 นายตี กวนยู ได้เดินทางไปเยือนประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนับเป็นการพบปะกันระหว่างผู้นำสิงคโปร์กับผู้นำอินโดนีเซียเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์บาคหมางกันในปี พ.ศ. 2511 เนื่องจากสิงคโปร์ได้ลงโทษประหารชีวิตนาวิกโยธินของอินโดนีเซีย 2 คนในความผิดฐานก่อวินาศกรรมในสิงคโปร์ การเดินทางไปเยือนอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2518 เป็นการแสดงให้เห็นความพยายามของสิงคโปร์ในการปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศอาเซียนอื่น ๆ ในการพบปะกันทั้ง 2 ครั้ง ผู้นำทั้งสองได้ปรึกษากันในเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม

การเดินทางไปเยือนสิงคโปร์ของตนกู อับดุล ราซัค นายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย นับเป็นความพยายามในการปรับปรุงความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยแน่นแฟ้นนักของประเทศทั้งสองนับตั้งแต่การแยกประเทศออกจากกัน การเดินทางไปเยือนฟิลิปปินส์ของนายตี กวนยู ในปี พ.ศ. 2517 มีความสำคัญต่อการกระตุ้นเตือนให้ประเทศอาเซียนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ความพยายามร่วมกันต่อวิกฤตการณ์พลังงานซึ่งประเทศทั่วโลกกำลังประสบอยู่

การเดินทางไปเยือนฟิลิปปินส์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดร่วมอาเซียน (ASEAN Common Market) ซึ่งจะมีการประสานนโยบายร่วมกัน

ในปี พ.ศ. 2519 ประธานาธิบดีมาร์กอส ได้เดินทางไปเยือนสิงคโปร์ ผู้นำของประเทศทั้งสองต่างเห็นพ้องต้องกันในการเตรียมตัวของทั้งสองฝ่ายเพื่อความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งเมื่อนายตี กวนยู ได้เดินทางไปเยือนฟิลิปปินส์ในปี พ.ศ. 2520 ก็ยังคงมีการย้ำกันถึงเรื่องนี้ และชี้ให้เห็นถึงความเร่งด่วนในการเร่งโครงการต่าง ๆ ของอาเซียน การเจรจากันของนายตี กวนยู กับนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีของไทยในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการปรึกษากันถึงการลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่ส่งข้ามแดนระหว่างกัน การขนส่ง การวางผังเมือง การควบคุมการจราจร ตลอดจนความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

การเดินทางไปเยือนอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในปี พ.ศ. 2521 นอกจากจะเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศทั้งสาม การ



เจรจากันเพื่อขยายการค้า และการร่วมมือกันทางการเมืองภายในกรอบของอาเซียนแล้ว ยังได้มีการปรึกษาหารือกันถึงปัญหาภัยพิบัติและวิกฤตการณ์น้ำมันในปี พ.ศ. 2522 อีกด้วย

ในการเดินทางมาเยือนประเทศไทยของนายกรัฐมนตรีควาโต๊ะ สุสเซน ออน ในปี พ.ศ. 2522 ผู้นำทั้งสองได้เจรจากันในเรื่องเกี่ยวกับการสำรวจและขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย โดยได้มีการลงนามในข้อตกลงร่วมกันด้วย นับเป็นความร่วมมือแบบทวิภาคีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในเรื่องซึ่งได้มีความพยายามที่จะร่วมมือกันในระดับภูมิภาค การเดินทางไปเยือนฟิลิปปินส์ของนายลี กวนยู ในปี พ.ศ. 2523 ผู้นำของทั้งสองประเทศก็ได้ย้ำถึงความสำคัญของการกระชับความร่วมมือของอาเซียนในด้านพลังงาน นอกจากนี้การเจรจาระหว่างนายลี กวนยู กับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในการเดินทางมาเยือนไทยของนายลี กวนยูในปี พ.ศ. 2523 ผู้นำของสิงคโปร์ก็ตกลงที่จะส่งผลิตภัณฑ์น้ำมันให้กับไทย และยังได้ปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับความร่วมมือทางการค้าและอุตสาหกรรมด้วย โดยต่างเห็นพ้องต้องกันที่จะให้มีการปรับปรุงและขยายการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน และเชิญชวนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกรอบของความร่วมมือของอาเซียนมากขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการประชุมสุดยอดแบบทวิภาคีระหว่างผู้นำของประเทศอาเซียน นอกจากจะเป็นการร่วมกันปรึกษาหารือและตกลงกันในปัญหาต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันและอนาคตอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าการสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ติดต่อกันในการประชุมสุดยอดแบบทวิภาคีระหว่างผู้นำประเทศอาเซียนเหล่านี้ มีส่วนช่วยกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือกันในขอบข่ายอาเซียน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศซึ่งเคยมีความขัดแย้งกัน และทำให้เกิดช่องทางที่จะร่วมมือกันในด้านใหม่ ๆ มากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงองค์กรและการขยายความร่วมมือของอาเซียน

ในการประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ 15 เมื่อปี พ.ศ. 2525 ที่ประเทศสิงคโปร์ ที่ประชุมได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงาน(Task Force) ขึ้น โดยคณะกรรมการนี้ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 16 คน จากประเทศสมาชิก 5 ประเทศ ประเทศละ 3 คน คณะกรรมการนี้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพิจารณาทบทวน ศึกษาและประเมินสถานการณ์การดำเนินงานของอาเซียน ซึ่งแบ่งแยกหน้าที่ได้ดังนี้

1. ทบทวนและประเมินสถานการณ์ความก้าวหน้าของอาเซียน
2. แสวงหาแนวนโยบายหรือวิธีการที่จะยังประโยชน์สูงสุดเพื่อให้อาเซียนก้าวไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้
3. พิจารณาหาแนวทางที่เป็นไปได้สำหรับความร่วมมือในทิศทางใหม่ของอาเซียน

การดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงานได้ยึดถือเอกสารสำคัญซึ่งเป็นหลักของอาเซียน ๒ ฉบับคือ ปฏิญญาอาเซียนหรือปฏิญญากรุงเทพฯ (๒๕๑๐) และปฏิญญาความสามัคคีอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord-2519) โดยมีหลักการดำเนินงานภายใต้ความสำคัญที่ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศ มีวัตถุประสงค์ที่จะปกป้องอิสรภาพและพัฒนาชาติของตน พร้อมทั้งสร้างสรรค์สันติภาพและความมั่นคงให้แก่ภูมิภาคและสังคมโลก โดยตระหนักว่าการที่อาเซียนจะก้าวไปสู่วัตถุประสงค์เช่นว่านั้น เป็นสิ่งซึ่งมิได้ทำได้โดยง่าย และคณะกรรมการนี้มีความเห็นว่าอาเซียนควรจะต้องแสดงออกถึงความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

หลังจากที่ได้พิจารณาดังกล่าวทั้งหมดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของอาเซียนแล้ว คณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงานได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 18 มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ประเทศสมาชิกควรจะต้องเรียกร้องหรือแสวงหาความร่วมมือจากองค์การที่ไม่ใช่ภาครัฐบาลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยให้ความสะดวกที่เหมาะสมทางด้านการเมือง ศิลธรรม และให้การสนับสนุนทางวัตถุโดยการกำหนดแนวทางและสำนึกที่ถูกต้อง
2. สนับสนุนอุดมการณ์และแนวความคิดเกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชนในระยะยาวเพื่อความร่วมมืออันต่อเนื่อง
3. สร้างความร่วมมือกันในด้านกฎหมายให้แข็งแกร่ง เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในผลประโยชน์
4. ประเทศสมาชิกจะต้องตระหนักถึงคุณค่าแห่งการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีตามสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
5. เพื่อให้ความร่วมมือในทางการเมืองและการทูตกว้างขวางยิ่งขึ้นไปกว่านี้ ประเทศสมาชิกควรจะต้องจัดตั้งองค์การที่เหมาะสมเพื่อการนี้
6. ประเทศสมาชิกควรจะต้องดำเนินการในเรื่องปัญหาที่กระทบกระทั่งกันโดยตนเองและร่วมกันอย่างกว้างขวางและจริงจัง เพื่อหาข้อยุติทางการเมือง โดยควรจะต้องหาแนวทางที่เป็นไปได้หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีผลจริงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
7. ในเรื่องความตกลงว่าด้วยเขตสันติภาพ เสรีภาพ และเป็นกลาง (Zone of Peace Freedom and Neutrality-ZOPFAN) นั้น ประเทศสมาชิกควรจะต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้หลักการนี้เป็นที่ยอมรับโดยนานาประเทศและโดยภูมิภาค ด้วยวิธีการต่อไปนี้
 - 7.1 แสดงให้ปรากฏถึงการกระทำร่วมกันเพื่อบรรลุหลักการนี้ของกลุ่มประเทศอาเซียน
 - 7.2 ควรจัดลำดับความจำเป็นอย่างเป็นขั้นคืบเพื่อสร้างเขตสันติภาพ เสรีภาพ และ



เป็นกลาง อย่างเร่งด่วน :

7.3 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเขตสัมติภาพ เสรีภาพ และเป็นกลางให้กับองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนและนักวิชาการกลุ่มต่าง ๆ

7.4 ปรึกษาหารือกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในภูมิภาคให้กว้างขวางขึ้น

7.5 สร้างความเข้าใจและความรู้สึกร่วมกันแก่ผู้นำประเทศต่าง ๆ

ส่วนในเรื่องของโครงสร้างและการจัดองค์กร คณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงาน ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ โดยยึดเอาข้อ 3 ของปฏิญญาอาเซียน และข้อ 6 ของปฏิญญาความสามัคคีที่อนันต์เป็นหลักในการพิจารณา และได้เสนอการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างการจัดองค์กรของอาเซียน ดังนี้

1. เมื่อได้พิจารณาปัญหาและการดำเนินงานของอาเซียนแล้ว คณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงานพบว่าอาเซียนมีปัญหาคือความไม่สมดุลย์ของโครงสร้าง ทำให้กระทบกระเทือนต่อการระดมการตัดสินใจ กระบวนการงานขององค์กรต่าง ๆ ของอาเซียนจึงมีความยุ่งยากสับสนและไม่คล่องตัว

2. คณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงานระลึกอยู่เสมอว่าความร่วมมือในทางการเมืองและเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นสิ่งสำคัญมาก และเห็นว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงองค์การที่มีอยู่ใหม่ และยกเลิกองค์กรบางองค์กรเพื่อสร้างหน่วยงานที่เหมาะสม

3. แม้ว่าการประชุมระดับรัฐมนตรีและการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ จะเป็นองค์กรที่มีอำนาจตัดสินใจหลักของอาเซียน และได้ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จในด้านความสัมพันธ์ทางการทูต อีกทั้งได้สร้างหลักฐานที่มั่นคงในด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ แต่องค์กรทั้งสองก็ยังมีปัญหาในด้านการประสานงานและขอบข่ายของอำนาจหน้าที่

4. คณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงานเชื่อว่ามีความจำเป็นต้องจัดตั้งสภารัฐมนตรีของอาเซียน (ASEAN Council of Ministers) เพื่อเป็นตัวประสานองค์กรที่ประชุมระดับรัฐมนตรี ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ และที่ประชุมรัฐมนตรีอื่น ๆ ซึ่งสภารัฐมนตรีของอาเซียนนี้ควรประชุมกันอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และอาจมีการประชุมพิเศษอื่น ๆ เฉพาะเรื่อง

5. สำนักเลขาธิการอาเซียนต้องทำหน้าที่ต่าง ๆ มากมาย ทั้งการประสานงานตามแนวทางและการตัดสินใจของคณะกรรมการประจำ และการเป็นตัวแทนของอาเซียนในกิจการระหว่างประเทศบางเรื่อง แต่สำนักเลขาธิการก็ขึ้นอยู่ภายใต้การกำกับของบุคคลากรและงบประมาณ

จากข้อสังเกตเหล่านี้ คณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงาน จึงได้เสนอแนะมาตรการและทิศทางใหม่ให้แก่อาเซียนดังนี้

1. เสนอให้มีการจัดตั้งสภารัฐมนตรีอาเซียน (ASEAN Council of Ministers-ACM)



LIART

เพื่อประสานงานที่ประชุมรัฐมนตรีทั้งสาม ซึ่งได้แก่ที่ประชุมระดับรัฐมนตรี ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ และที่ประชุมรัฐมนตรีอื่น ๆ ในฐานะที่เป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของอาเซียน

2. คณะกรรมการผู้แทนถาวร (Committee of Permanent Representatives) แทนที่คณะกรรมการประจำ (Standing Committee) โดยคณะกรรมการผู้แทนถาวรนี้จะต้องประกอบด้วยบุคคลระดับเอกอัครราชทูต ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลของประเทศสมาชิก ทั้งนี้เพื่อความต่อเนื่องและเป็นแนวทางที่กระฉ่างชัดของกิจกรรมของอาเซียน โดยทำหน้าที่ประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก และสำนักงานเลขาธิการอาเซียน

3. คณะกรรมการต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม ซึ่งตั้งขึ้นในการประชุมสุดยอด ควรจะเป็นคณะกรรมการที่ทำงานหลักให้แก่อาเซียน และรับผิดชอบโดยตรงต่อคณะกรรมการผู้แทนถาวรซึ่งจะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจระหว่างที่ไม่มีการประชุมสภารัฐมนตรีอาเซียน

4. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส (The Senior Officials Meeting) ควรยกเลิก และแทนที่ด้วยคณะกรรมการความร่วมมือด้านการเมืองของอาเซียน (ASEAN Committee on Political Cooperation-ACPC) ซึ่งควรจะได้รับมอบหมายโดยตรงต่อสภารัฐมนตรีอาเซียน โดยคณะกรรมการนี้ต้องเอาใจใส่ในเรื่องการเมืองที่มีผลกระทบต่อภูมิภาค รวมทั้งพิจารณาเรื่องราวทางการเมืองระหว่างประเทศอื่น ๆ เพื่อให้อาเซียนสามารถประสานงานและมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

5. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาในเรื่องนโยบาย (ASEAN Advisory Committee on Policy Studies-AACPS) โดยประกอบด้วยผู้แทนสองคนจากแต่ละประเทศสมาชิก การดำเนินงานของคณะกรรมการนี้ควรจะมีทั้งโครงการระยะสั้นและระยะยาว เพื่อศึกษาปัญหาที่สำคัญต่อความก้าวหน้าและการพัฒนาความร่วมมือของอาเซียน คณะกรรมการนี้รับผิดชอบโดยตรงต่อสภารัฐมนตรีอาเซียน

6. สำนักเลขาธิการควรมีเจ้าหน้าที่ที่เพียงพอ พร้อมด้วยงบประมาณ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ควรจะได้ขยายอำนาจหน้าที่ของเลขาธิการให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

8. เลขาธิการ และเจ้าหน้าที่ประจำ ควรอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

9. การพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งเลขาธิการ และเจ้าหน้าที่ประจำ ควรมีหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

9.1 ควรมีการรวบรวมรายชื่อผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งเลขาธิการจากประเทศสมาชิก โดยไม่คำนึงถึงฐานะตามระเบียบราชการ เว้นแต่จะได้มีการปรึกษาหารือกันเป็นที่ตกลงแล้ว

9.2 เลขาธิการควรมีสิทธิในการตัดสินใจเลือกเจ้าหน้าที่ประจำ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการผู้แทนถาวร

10. สำนักเลขาธิการควรอำนวยความสะดวกให้แก่คณะกรรมการผู้แทนถาวร คณะกรรม



LI RT

การดำเนินงานคณะต่าง ๆ และคณะกรรมการที่ปรึกษาในเรื่องนโยบาย เชาธิการควรจะร่วมการประชุมและเป็นเลขานุการการประชุมของสภารัฐมนตรี การประชุมรัฐมนตรีต่าง ๆ การประชุมคณะกรรมการผู้แทนถาวร และคณะกรรมการความร่วมมือด้านการเมืองของอาเซียน

11. หน่วยงานชั่วคราวของสำนักเลขาธิการที่ประสานงานกับคณะกรรมการเศรษฐกิจควรวินิจฉัยการดำเนินงานไปพร้อมกับสำนักเลขาธิการ โดยควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญและเงินทุน ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นที่จะดำเนินการในหน้าที่เหล่านั้น

12. ตั้งคณะกรรมการความร่วมมือกับประเทศที่สามในประเทศนั้น ๆ ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่อาเซียนมีความสัมพันธ์ด้วย

13. คณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงานเสนอให้มีการรวมคณะกรรมการนี้เข้ากับโครงสร้างถาวรอย่างเป็นทางการโดยรับผิดชอบต่อคณะกรรมการผู้แทนถาวร

ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนครั้งที่ 17 ที่ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อปีพ.ศ. 2527 ได้พิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงาน และได้แสดงถึงการพิจารณารายงานของคณะกรรมการนี้ว่าแม้รายงานนี้จะได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทของอาเซียนทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับนานาชาติ แต่ก็ยังคงไม่มีคำตอบอันเป็นผลที่สุดของปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการจัดวางโครงสร้างการจํอองครุใหม่ หากเป็นแต่เพียงความพยายามที่จะหาคำตอบเช่นนั้นเท่านั้น อย่างไรก็ตามที่ประชุมได้พิจารณาและยอมรับข้อเสนอบางประการที่พิจารณาเห็นว่าเมื่อได้มีการปฏิบัติเช่นนั้นแล้ว จะมีผลให้อาเซียนสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลังจากที่สมาคมอาเซียนได้พยายามเปลี่ยนแปลงองค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมาคมอาเซียนก็ได้ขยายความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับนานาชาติออกไปอย่างกว้างขวาง ดังที่จะได้ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีทีหนึ่ง : มีการประชุมกลุ่มประเทศความร่วมมือเอเชีย-แปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation) หรือที่รู้จักกันในนามของ APEC จำนวน 12 ประเทศ ประกอบด้วย 6 ประเทศในเครืออาเซียนได้แก่อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และบรูไน และ 6 ประเทศที่เป็นคู่ค้าสำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2533 จากการประชุมแสดงให้เห็นถึงมิมิตหมายอันคิบางประการ กล่าวคือ

1. ประเทศสมาชิกทั้ง 12 ประเทศ มีความกระตือรือร้นต่อการประชุม และมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดที่จะประสานงานความร่วมมือกันต่อไปในอนาคต ญี่ปุ่นได้แสดงความพึงพอใจกับการประชุมเป็นอย่างมาก และกล่าวว่าที่ประชุม APEC ได้บรรลุเป้าหมายสำคัญ 3 ประการคือ

1.1 ต้องการแสดงความสำคัญของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกให้โลกรับรู้

1.2 ต้องการให้ APEC มีข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อที่ประชุมรอบอุรุกวัยโดยให้ประเทศ



LIART

สมาชิกอีก 12 ประเทศขณะนี้กำลังและแสวงเจ็ดจำนวนในอรรถที่จะสนับสนุนให้การประชุมอภิ
 อภิปรายประสบความสำเร็จ

1.3. ต้องการจะผลักดันให้โครงการที่ ๔ และโครงการที่ได้เสนอกันมาในการประชุม
 ครั้งแรกของ APEC มีความก้าวหน้าในวงกว้างขึ้น

2. ได้มีการตอบปัญหาข้อข้องใจของอาเซียนต่อกรณียุทธศาสตร์ขององค์การเพื่อ
 เศรษฐกิจและสังคมอาเซียนว่า การกระทำการคว่ำประเทษของสหรัฐอเมริกาได้ย่ำว่า ๑ สหรัฐอเมริกา
 ตระหนักดีว่าอาเซียนคือองค์กรและสถาบันทางการเมืองและเศรษฐกิจหลักของภูมิภาคนี้เสมอ

การประชุม APEC จึงเป็นไปด้วยดี มีการตกลงในกรที่จะประจันงานในโครงการต่างๆ
 ในอนาคต ญี่ปุ่นได้เสนอความเป็นตัวจักรสำคัญในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดย จะประสาน
 งานกับไทยพัฒนาบุคลากรในด้านเศรษฐกิจ การจัดการธุรกิจและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ส่วน
 สหรัฐอเมริกาจะเน้นทางด้านความมั่นคง การสร้างไว้ซึ่งความไว้วางใจเป็นประชาธิปไตยและความเจริญ
 รุ่งเรืองของภูมิภาค

จากผลการประชุม ได้แสดงให้เห็นบทบาทของ APEC ที่เป็นรูปเป็นร่างว่าจะเติบโตไป
 ในทิศทางขององค์การความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าที่จะไปเป็น trade bloc ซึ่งบรรดา
 ประเทศสมาชิกต่างก็เห็นด้วยทุกประการ

กรณีที่สอง : มีการเจรจาระหว่างอาเซียนกับสหรัฐอเมริกา เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๓ ในประเทศ
 ไทย โดยมีผู้แทนระดับสูงจากหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศอาเซียนและสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมทั้ง
 ภาครัฐบาลและภาคเอกชน ที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านเศรษฐกิจในเรื่องที่
 ทั้งสองฝ่ายให้ความสนใจร่วมกันหลายประการทั้งด้านการค้า และการลงทุนระหว่างกัน โดยทั้ง
 สองฝ่ายต่างเห็นพ้องกันว่าให้มีการเพิ่มความร่วมมือระหว่างกันในด้านการลงทุนให้มากขึ้น
 โดยเฉพาะในภาคเอกชน นอกจากนี้ที่ประชุมยังให้ความสำคัญกับความพยายามของคณะมนตรี
 ความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ต้องการแก้ไขปัญหากัมพูชาโดยการเรียกร้องให้เขมรทุกฝ่ายร่วม
 มือกันในการจัดตั้งสภาสูงสุดแห่งชาติกับพูชา และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงสถานการณ์
 ในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะในด้านผลกระทบต่อทั้งสองฝ่ายในทางเศรษฐกิจ ซึ่งที่ประชุมยืนยัน
 จะให้การสนับสนุนมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในเรื่องนี้

กรณีที่สาม : รัฐมนตรีเศรษฐกิจของประเทศอาเซียนทั้ง ๖ ประเทศได้ประชุมร่วมกัน
 เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๓ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับกิจกรรมความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่าง
 กลุ่มประเทศอาเซียน ก่อนเปิดการประชุม อินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศเจ้าภาพได้กล่าวเป็นเชิง
 คาดการณ์แนวโน้มในอนาคตว่าปริมาณการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะเพิ่มพูน
 ขึ้นอย่างรวดเร็วและมากกว่าปริมาณการค้าที่เคยมีมาเมื่อ ๒๐ ปีก่อน ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้าง
 ระบบเศรษฐกิจของอาเซียนกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบการผลิตด้านอุตสาหกรรม ซึ่งจะต้องมุ่งเน้น



LIART

วิธีการแบ่งงานกันทำมากขึ้น ส่วนเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คาดหมายไว้ดังกล่าวก็คือ การที่ประเทศอาเซียนมีแนวโน้มที่จะเริ่มตระหนักถึงศักยภาพภายในของกลุ่มของคนมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นประสิทธิผลที่ได้มาจากความพยายามรักษาตลาดอันยากลำบากและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตาม การค้ากันเองในกลุ่มประเทศอาเซียนก็ยังนับว่าเป็นรองมาก เมื่อเทียบกับการค้าระหว่างอาเซียนกับญี่ปุ่นและยุโรปตะวันตก และการติดต่อการค้าระหว่าง อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ก็เป็นไปในลักษณะของผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าที่จะเป็นการริเริ่มของรัฐบาล อินโดนีเซียจึงเสนอให้ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนส่งเสริมประสิทธิภาพของสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในกลุ่มมากกว่าการจัดตั้งเป็นกลุ่มการค้า อย่างเช่นประชาคมยุโรป

หลังจากเสร็จสิ้นการประชุมได้มีการประกาศรับรองมาตรการที่มุ่งจะปรับปรุงการค้าขายและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกร่วมกันมากขึ้น มาตรการที่ว่านี้ได้แก่การจูงใจใหม่ ๆ แก่นักลงทุนต่างชาติที่เข้าร่วมกิจการในภูมิภาค รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่จัดคัดแล้วบางอย่าง นอกจากนี้บรรดาประเทศอาเซียนยังได้แสดงความวิตกกังวลต่อการหารือเรื่องการค้าระหว่างประเทศรอบอุรุกวัยที่กำลังดำเนินไปว่าไม่มีความคืบหน้า และยังเรียกร้องให้มีการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากประเทศที่ร่ำรวยต่อประเทศที่ยากจนในด้านการเงิน การค้า และการพัฒนาต่าง ๆ ที่ประเทศที่ยากจนต้องการด้วย

กรณีທີสี่ : มีการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียนในปี พ.ศ.2534 ซึ่งนับเป็นกระแงที่สะท้อนถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มกันของประเทศในภูมิภาคนี้ เนื่องจากอาเซียนกลายเป็นคู่แข่งของมหาอำนาจ ซึ่งนอกจากจะเจรจากันเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจแล้วยังมีการพยายามขยายความไปถึงอาเซียนว่าควรมีทำที่อย่างไรต่อบทบาทและความมั่นคงในภูมิภาคนี้ด้วย

ที่ประชุมเห็นชอบตามข้อเสนอของไทยที่เสนอให้กำหนดเขตอาเซียนเป็นเขตการค้าเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป และให้มีความเป็นเขตการค้าเสรีเต็มรูปในปี พ.ศ. พ.ศ.2543 ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เอง จะทำให้ดินแดนอาเซียนหรืออาจเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด กลายเป็นตลาดร่วมขึ้นมาอย่างรวดเร็วเนื่องจากเริ่มด้วยขั้นตอนการกำหนดเป็นเขตการค้าเสรีในกลุ่มอาเซียนด้วยกันก่อน ซึ่งหมายถึงว่า สินค้าจากแหล่งผลิตของอาเซียนทุกประเทศสามารถข้ามแดนไปขายในเขตภาคีอาเซียนของประเทศใดก็ได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องเสียภาษี หรือเสียน้อยที่สุด เนื่องจากภาคีอาเซียนทุกประเทศจะใช้กฎและระเบียบเดียวกันหมด

บทสรุป

แม้สมาคมอาเซียนจะประสบ กับปัญหาหลายประการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่สมาคมอาเซียนก็เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีความสามารถสมบูรณ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ



LI RT

โดยมีองค์ประกอบของความเป็นองค์การระหว่างประเทศโดยสมบูรณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ทำให้อาเซียนเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีลักษณะเฉพาะตัวและมีความสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ โครงสร้างนี้จึงเป็นโครงสร้างที่สามารถคงอยู่ได้ แม้ประเทศสมาชิกจะมีปัญหาขัดแย้งกันอีกก็ตาม การปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการย้าถึงความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้นำของแต่ละประเทศในอาเซียนสามารถทราบถึงความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาในการกำหนดทิศทาง การดำเนินนโยบายความร่วมมือของอาเซียนต่อไป เช่นการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร การแลกเปลี่ยนข้อมูลการวิจัย โครงการแบ่งการผลิตทางอุตสาหกรรม (ASEAN Industrial Complementation Scheme) และข้อเสนอเกี่ยวกับตลาดร่วมอาเซียน เป็นต้น นอกจากนี้ การเจรจาพปะกันยังมีส่วนทำให้ผู้นำซึ่งมีแนวโน้มที่จะเน้นในผลประโยชน์แห่งชาติของตนและให้ความสำคัญในระดับภูมิภาคน้อย ได้หันมาให้ความสนใจในภูมิภาคนิยมและความร่วมมือกันในระดับภูมิภาคมากขึ้น ทำให้โอกาสในการขยายความร่วมมือของอาเซียนมีมากขึ้นตามลำดับไปด้วย



บรรณานุกรม

- เขมทัต วิสวโยธิน สมาคมประชาชาติ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : วิเคราะห์โครงสร้างและการจัดองค์กร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์, "มาเลเซียกับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก. สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์, "สาธารณรัฐฟิลิปปินส์", เอเชีย : ความรู้ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- "ญี่ปุ่นหนุนจุดยืนอาเซียน / เขมรแดง", สยามรัฐ, 13 พฤศจิกายน 2533.
- "ตลาดร่วมอาเซียน", ไทยรัฐ, 24 กรกฎาคม 2534.
- เดช นูนนาค, "ประเทศไทยและอาเซียน", สราญมย์, ปีที่ 33 ฉบับที่ระลึก 10 กุมภาพันธ์ 2528.
- ถนัด คอมันตร์, "ไทยกับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก. สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.
- พรพิมล ศรีไชติ, "APEC มุ่งเล็กหรือมุ่งใหญ่ของอาเซียนกันแน่", มติชน, 29 สิงหาคม 2533.
- มาลินคา มบุญชัย, ความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้อาเซียน : การค้าระดับภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- วิชัย วรรณสิน, ความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.
- วิชา สุจริตรนารักษ์, "อินโดนีเซียกับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก. สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . กรุงเทพมหานคร:เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.
- วิมิตา ศุกรเสพย์, "สิงคโปร์กับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก. สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.
- "สหรัฐ-อาเซียนปิดประชุม", สยามรัฐ, 4 กันยายน 2533.
- "อาเซียนปรับแผนเศรษฐกิจ", สยามรัฐ, 1 พฤศจิกายน 2533.
- "อาเซียนประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ อีหนาคัดกันบีบบังคับรัฐตั้งกลุ่มการค้า", สยามรัฐ, 30 ตุลาคม 2533.
- "อาเซียนออกแถลงการณ์ร่วมสร้างแรงกระตุ้นการลงทุน", มติชน, 2 พฤศจิกายน 2533.
- อุษา จีรพงศ์. การประชุมสุดยอดแบบทวิภาคี : หนทางของอาเซียนสู่บูรณาการภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- Charles E. Morrison and Astri Suhrke. Strategies of Survival : The Foreign Policy Dilemmas of Smaller Asian State. Queensland : University of Queensland Press, 1978.
- Han H. Indorf ASEAN : Problems and Prospects. Singapore : Institute of Southeast Asia Studies, 1975.
- Opas Boonlom, "ASEAN approves legal exchange programme", The Nation, June 29, 1990.
- The ASEAN Declaration . Bangkok , 8th August 1967.



LIART

องค์การรัฐสภาอาเซียน

โดย ทิเชษฐ์ กิตติสิน

องค์การรัฐสภาอาเซียน มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า "ASEAN Inter-Parliamentary Organization" หรือเรียกกันทั่วไปว่า "AIPO" ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 5 ประเทศ คือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และราชอาณาจักรไทย

ระบบรัฐสภาของประเทศสมาชิกโดยสังเขป

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย รัฐสภาของอินโดนีเซียเป็นระบบหนึ่งสภา (unicameral system) มีชื่อเรียกเป็นภาษาอินโดนีเซียว่า "Dewan Perwakilan Rakyat" ซึ่งหมายความถึง สภาผู้แทนมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 500 คน (เมื่อการเลือกตั้งครั้งล่าสุด คือ 23 เมษายน 2530) มาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีซึ่งเป็นประมุขแห่งรัฐ จำนวน 100 คน ที่เหลืออีก 400 คน มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งอินโดนีเซียใช้วิธีการเลือกตั้งแบบอัตราส่วนตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคจัดทำขึ้นในการเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้ง สำหรับพรรคการเมืองที่สำคัญมีอยู่ 3 พรรค คือ พรรคสหพัฒนา (The United Development Party หรือ PPP) พรรคประชาธิปไตยอินโดนีเซีย (The Indonesian Democracy หรือ PDI) และกลุ่มอาชีพ (The Functional Group หรือ GOLKAR) สมาชิกสภาผู้แทนของอินโดนีเซีย ทั้งที่มาจากการแต่งตั้งและเลือกตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 5 ปี สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้ง มีองค์กรของรัฐที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "General Election Institution" ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Minister of Home Affairs) เป็น ประธาน ที่รับผิดชอบในการเลือกตั้งทั่วไป

มาเลเซีย จัดการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federation) มีรัฐสภาเป็นระบบสองสภา (bicameral system) เรียกกันในภาษามาเลเซียว่า "Parlimen" ประกอบด้วย วุฒิสภา เรียกกันในภาษามาเลเซียว่า "Dewan Negara" และ สภาผู้แทน เรียกกันในภาษามาเลเซียว่า "Dewan Rakyat"

วุฒิสภาประกอบด้วยบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจากสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ (State Assemblies) จำนวน 26 คน จากทั้งหมด 13 รัฐ (รัฐละ 2 คน) และมาจากการแต่งตั้งโดยพระราชาธิบดี (Yang Di - Pertuan Agong) อีกจำนวน 43 คน รวมเป็น 69 คน สมาชิกวุฒิสภา



LIERT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ที่มาจาก การเลือกตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่ง 3 ปี ทั้งนี้จะดำรงตำแหน่งได้อย่างมากเพียง 2 วาระ เท่านั้น

สภาผู้แทน ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งทั่วไป จำนวน 177 คน มีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี การเลือกตั้งทั่วไปมีองค์กรของรัฐรับผิดชอบมีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Election Commission" พรรคการเมืองที่สำคัญของมาเลเซีย คือ พรรคอัมโนใหม่ (New United Malays National Organization) ซึ่งเป็นพรรคที่สามารถกุมเสียงข้างมากในรัฐบาล สำหรับพรรคฝ่ายค้านที่สำคัญมีอยู่ 2 พรรค คือ พรรคดีเอพี (Democratic Action Party) และ พรรคอิสลาม (PartiIslam หรือ PAS)

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีรัฐสภาเป็นระบบสองสภา เรียกเป็นภาษาฟิลิปปินส์ว่า "Kongreso" มีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบของเกรส (Congress) ของสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย วุฒิสภามีชื่อเรียกเป็นภาษาฟิลิปปินส์ว่า "Senado" และ สภาผู้แทน ที่เรียกกันในภาษาฟิลิปปินส์ว่า "Kapulungan ng mga Kinatawan"

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 24 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปจากบุคคลที่ได้รับการเสนอโดยประธานาธิบดี มีวาระดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 6 ปี ทั้งนี้จะดำรงตำแหน่งได้อย่างมากเพียง 2 วาระ เท่านั้น

สภาผู้แทน ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน มาจากการเลือกตั้งจำนวน 196 คน และมาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีอีกจำนวน 4 คน มีวาระดำรงตำแหน่ง 3 ปี จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ฉบับปัจจุบันที่ประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2530 มีบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนมีจำนวนได้ไม่เกิน 250 คน

พรรคการเมืองที่สำคัญ คือ Laban ng Demokratikaug Pilipino หรือ "LDP" และ United Nationalist and Democratic Organization หรือ "UNIDO" ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายรัฐบาล สำหรับพรรคฝ่ายค้าน คือ Nationalist Party หรือ "N", People's Party หรือ "Png B", Communist Party of the Philippines หรือ "PKP"

สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีรัฐสภาเป็นระบบหนึ่งสภา เรียกว่า "Parliament" มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด จำนวน 81 คน มีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี พรรคการเมืองที่สำคัญ คือ People's Action Party หรือ "PAP", Workers' Party หรือ "WP" และ Singapore Democratic Party หรือ "SDP"

ราชอาณาจักรไทย ปัจจุบันมีรัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 เป็นแม่บทใช้ชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ได้กำหนดรูปแบบรัฐสภาเป็นระบบหนึ่งสภาเรียกชื่อว่า "สภานิติบัญญัติแห่งชาติ" โดยกำหนดให้มีสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 200 คน แต่ไม่เกิน 300 คน



ความเป็นมา

รัฐอินโดนีเซียเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2517 ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะให้เกิดความร่วมมือให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในระดับรัฐสภาแห่งชาติของ ประเทศภาคีสมาชิกสมาคมอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations) และได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก ประเทศภาคีสมาชิกสมาคมอาเซียนอีก 4 ประเทศ (ขณะนั้นสมาคมอาเซียนมีภาคีสมาชิก 5 ประเทศ) คือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย จึงได้มีการประชุมในระดับสมาชิกรัฐสภาแห่งชาติของ ประเทศภาคีสมาชิกสมาคมอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ เป็นครั้งแรกเมื่อเดือนมกราคม 2518 ที่ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย โดยเรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า "First ASEAN Parliamentary Meeting" สาระสำคัญประการหนึ่งจากการประชุมครั้งแรกนี้ คณะผู้แทนรัฐสภาของทั้ง 5 ประเทศ เห็นพ้องต้องกันว่า การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน โดยตรงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสนับสนุนการดำเนินงานของสมาคมอาเซียนให้บรรลุความสำเร็จยิ่งขึ้นตามปฏิญญาอาเซียน ที่ได้มีการลงนามเมื่อวันที่ 8 เดือนสิงหาคม 2510 ที่ กรุงเทพมหานคร การประชุมของสมาชิกรัฐสภาของประเทศภาคีสมาชิกสมาคมอาเซียนดังกล่าวนี้ ได้มีขึ้นเป็นครั้งที่ 2 เมื่อสิงหาคม ปีเดียวกัน ที่ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เพื่อทบทวนและพิจารณาร่างกฎบัตรของความ ร่วมมือกันระหว่างรัฐสภาของประเทศภาคีสมาชิกสมาคมอาเซียน และได้มีการพิจารณาและให้ความเห็นชอบ รวมทั้งได้มีการลงนามจัดตั้งเป็นองค์การรัฐสภาอาเซียนในการประชุมครั้งที่ 3 เมื่อเดือนกันยายน 2520 ที่ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ โดยผู้ลงนามในกฎบัตรฉบับนี้เป็น ประธานรัฐสภาของทั้ง 5 ประเทศ คือ ฯพณฯ H.M Soedjono สำหรับอินโดนีเซีย ฯพณฯ Tan Sri Datuk Nik Ahmed Kamil สำหรับมาเลเซีย ฯพณฯ Eduardo R.Gullas สำหรับฟิลิปปินส์ ฯพณฯ Ong Teng Cheong สำหรับสิงคโปร์ และ ฯพณฯ พลอากาศเอก หะริน หงสกุล สำหรับไทย

ดังนั้น องค์การรัฐสภาอาเซียน ได้มีการจัดตั้งเป็นทางการโดยมีกฎบัตรเป็นของตนเอง เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2520 เป็นต้นมา

เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์

ตามกฎบัตรขององค์การรัฐสภาฯ มีอยู่ 4 ประการคือ

- 1) ส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างรัฐสภาของประเทศภาคีสมาชิกสมาคมอาเซียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นและส่งเสริมการติดต่อสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างบรรดาสมาชิกรัฐสภาของประเทศภาคีสมาชิกสมาคมอาเซียน
- 2) เพื่อสนับสนุนและร่วมมือช่วยเหลือการดำเนินงานของสมาคมอาเซียนให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของปฏิญญาอาเซียน ที่ได้ประกาศและลงนามกันเมื่อเดือนสิงหาคม 2510 ที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย



LIERT

3) เพื่อศึกษา ค้นคว้า อภิปราย และเสนอแนะข้อแก้ไขสำหรับปัญหาต่าง ๆ ที่มีผล ประโยชน์ร่วมกัน และ

4) เพื่อให้มีการบอกแจ้งแก่รัฐสภาของประเทศสมาชิกองค์การรัฐสภาอาเซียน ถึงความ เคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและความก้าวหน้าของรัฐสภาประเทศสมาชิกได้ดำเนินการ และบรรลุความสำเร็จเจริญก้าวหน้าของแต่ละรัฐสภาคตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ ขององค์การรัฐสภาอาเซียน

ภาคีสมาชิก

รัฐสภาแห่งชาติของประเทศภาคีสมาชิกของสมาคมอาเซียนไม่ว่าจะเรียกชื่อเช่นไร แต่ ต้องเป็นองค์กรแห่งชาติที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกขององค์การรัฐสภาอาเซียนได้ ปัจจุบัน แม้ว่าสมาคมอาเซียนจะมีภาคีสมาชิกรวม 8 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย แต่ภาคีสมาชิกขององค์การรัฐสภาอาเซียนยังคงมีอยู่เพียง 5 ประเทศเหมือนตอนแรกจัดตั้งคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย เนื่องจาก บรูไนดารุสซาลาม ยังไม่มีองค์กรแห่งชาติที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ

องค์กรประชุมต่าง ๆ

องค์การรัฐสภาอาเซียน มีการประชุมเป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่มีการจัดตั้งเมื่อปี 2520 โดยมีการประชุมคณะกรรมการปฏิบัติงาน (Working Committee Meeting) หนึ่งครั้ง และเป็นการประชุมสมัชชา (General Assembly) อีกครั้งหนึ่ง รวมเป็น 2 ครั้งของแต่ละปี สำหรับสถานที่ ประชุมดังกล่าวจะหมุนเวียนไปตามลำดับตัวอักษรชื่อประเทศเป็นภาษาอังกฤษ ของประเทศภาคี สมาชิกเริ่มจาก อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมาในการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 7 ที่ กรุงเทพฯ เมื่อปี 2527 ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นการประชุมต่อเนื่องกันไป ด้วย เหตุผลเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของประเทศเจ้าภาพโดยมีระยะเวลาของการประชุมประมาณ 5-6 วัน และส่วนใหญ่จัดให้มีขึ้นในเมืองหลวงของประเทศเจ้าภาพ

การประชุมดังกล่าวตามธรรมเนียมขององค์การรัฐสภาอาเซียนกำหนดให้มีเป็นประจำ ทุกปีแต่อย่างไรก็ตาม หากว่าประเทศภาคีสมาชิกประเทศหนึ่งประเทศใดไม่พร้อมเนื่องจากเหตุ การณ์ผันแปรทางการเมืองแล้ว ก็จำเป็นต้องเลื่อนไปจนกว่าภาคีสมาชิกทุกประเทศพร้อมที่จะ มาร่วมการประชุม เพราะการตัดสินใจหรือการลงมติใด ๆ นั้น ภาคีสมาชิกทั้ง 6 ประเทศต้อง เห็นชอบร่วมกันเป็นเอกฉันท์ เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้เคยเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ทำให้ไม่มีการประชุมขององค์การรัฐสภาเป็นเวลา 2 ปี คือ ในปี 2529 และ 2530



LIART

สำหรับเนื้อหาของข้อมติการประชุมส่วนใหญ่แล้วเป็นเรื่องความร่วมมือเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาคและความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของภาคีสมาชิกทั้ง 5 ประเทศ ดังนั้น การประชุมจึงได้มีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณารายละเอียดและจัดทำร่างข้อมติ รวม 4 คณะ คือ

คณะกรรมการปัญหาการเมือง (Committee on Political Matters)

คณะกรรมการกิจการขององค์การรัฐสภาอาเซียน (Committee on Organizational Matters)

คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม (Committee on Socio-Economic Matters)

คณะกรรมการแถลงการณ์ร่วม (Committee on Joint Communique)

นอกจากนี้ ในการประชุมสมัชชาแต่ละครั้ง ยังได้มีการประชุมร่วมกับผู้สังเกตการณ์ซึ่งเป็นผู้แทนจากรัฐสภาที่ไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกขององค์การรัฐสภาอาเซียน เป็นลักษณะการเจรจา (Panel Dialogue) ทั้งนี้ มีหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่ง คือ ประเทศดังกล่าวต้องมีสัมพันธ์อันดีทางเศรษฐกิจกับทุกประเทศภาคีสมาชิกของอาเซียน ที่ผ่านมามีปรากฏว่ามีอยู่ 6 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี และสหรัฐอเมริกา และยังได้มีการประชุมร่วมกับคณะผู้แทนรัฐสภายุโรป (European Parliament) เป็นประจำโดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพระหว่างองค์การรัฐสภาอาเซียนกับรัฐสภายุโรป

ความสัมพันธ์กับรัฐสภา หรือองค์การรัฐสภาอื่น

สืบเนื่องจากข้อมติของสหภาพรัฐสภา (Inter-Parliamentary Union หรือ IPU) ที่รัฐสภาไทยก็เป็นสมาชิกอยู่ด้วย ได้เชิญชวนให้รัฐสภาของประเทศสมาชิกสหภาพส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ดังนั้น องค์การรัฐสภาอาเซียนซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 5 ประเทศ คืออินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย (ทั้ง 5 ประเทศก็เป็นสมาชิกของสหภาพรัฐสภาด้วย) จึงได้มีความสัมพันธ์กับรัฐสภาหรือองค์การรัฐสภาอื่นในลักษณะของการแลกเปลี่ยนการเยือนและมีการเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบรรดาสมาชิกรัฐสภาในด้านการเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจของโลก และทางด้านสังคม

ปัจจุบัน องค์การรัฐสภาอาเซียนมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐสภาและองค์การรัฐสภาอื่นคือ รัฐสภายุโรป รัฐสภาออสเตรเลีย และรัฐสภาแคนาดา ในลักษณะผลัดเปลี่ยนการเยือนซึ่งกันและกันโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2522 สำหรับรัฐสภายุโรป รัฐสภาแคนาดาคั้งแต่ปี 2523 และรัฐสภาแคนาดาเมื่อปี 253๑

ผลงานขององค์การรัฐสภาอาเซียน

ตลอดระยะเวลา 14 ปี ภายหลังจากจัดตั้งองค์การรัฐสภาอาเซียน การประชุมสมัชชาแต่ละครั้งได้มีการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของภูมิภาค รวมทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอุปสรรคกับการพัฒนาประเทศภาคีสมาชิก เป็นประจำทุกครั้ง โดยออกมาเป็นข้อคิดเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สำหรับข้อคิดของสมัชชาองค์การรัฐสภาอาเซียน โดยเฉพาะการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 11 เมื่อเดือนกันยายน 2533 ที่ สิงคโปร์ ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ปรากฏว่า ที่ประชุมสมัชชา ครั้งที่ 11 ได้มีข้อคิดต่าง ๆ คือ

ก) การเมือง ประกอบด้วยเรื่องปัญหาแกมพูชา ผู้อพยพอินโดจีน เขตตันติ เสร้และเป็นกลาง(ZOPFAN) เขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANWFZ) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ASIA PACIFIC ECONOMIC COOPERATION) การเปลี่ยนแปลงในยุโรป ตะวันออกกลาง อิรัก-คูเวต ปาเลสไตน์ แอฟริกาใต้ การประชุมสุดยอด G-16 และการประชุมสุดยอดระหว่างบรูซกับกอบรารซอฟ

ข) สังคมเศรษฐกิจ ประกอบด้วยเรื่องความร่วมมือของอาเซียนด้านวัฒนธรรมและการสร้างคุณค่าความร่วมมือของอาเซียนทางด้านสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือของอาเซียนด้านประชากร ทักษะและการพัฒนาความร่วมมือของอาเซียนด้านสาธารณสุข ความร่วมมือของอาเซียนด้านวิจัยและการฝึกงาน แรงงานของอาเซียนโครงการอาเซียนด้านอาชีพคิด การศึกษา และการบำนาญการศึกษา โครงการอาเซียนด้านเยาวชนและผู้นำทางการเมืองในวัยหนุ่มสาว บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชาติ แผนระยะยาวสำหรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน ความริเริ่มของอาเซียนเพื่อต่อต้านลัทธิคึกคักทางการค้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเอเชียและแปซิฟิก

ค) กิจการขององค์การ ประกอบด้วยเรื่องการแลกเปลี่ยนการเยือนกับรัฐสภาอื่น สนับสนุนให้มีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดและโดยตรงระหว่างองค์การรัฐสภาอาเซียนและการประชุมระดับรัฐมนตรีของอาเซียนหรือคณะกรรมการประจำของอาเซียน การจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการถาวรขององค์การรัฐสภาอาเซียนและการจัดตั้งรัฐสภาอาเซียน (ASEAN PARLIAMENT)

ประธานองค์การรัฐสภาอาเซียน

ตามกฎบัตรขององค์การรัฐสภาอาเซียนไม่ระบุไว้ชัดเจนในเรื่องตำแหน่งประธานองค์การรัฐสภาอาเซียนมีบัญญัติไว้เพียงว่าประธานรัฐสภาของประเทศภาคีสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมัชชาหรือนุคคลอื่นที่ได้รับการเสนอชื่อจากบรรดาผู้แทนรัฐสภาของประเทศเจ้าภาพจะเป็นประธานสมัชชาเท่านั้น



LIART

แต่จากการปฏิบัติทางพฤตินัยที่ผ่านมาประธานรัฐสภาของประเทศที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะกรรมการการปฏิบัติงานและการประชุมสมัชชาคือประธานองค์การรัฐสภาอาเซียนนั่นเองโดยมีวาระดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี

สำนักงานเลขาธิการถาวรขององค์การรัฐสภาอาเซียน

เมื่อแรกจัดตั้งองค์การรัฐสภาอาเซียนยังไม่มีสำนักงานเลขาธิการถาวรขององค์การรัฐสภาอาเซียน โดยกฎบัตรขององค์การรัฐสภาอาเซียนกำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมัชชาเป็นผู้สรรหาบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งเลขาธิการ บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งเลขาธิการ จะ เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกรัฐสภาก็ได้ และมีวาระดำรงตำแหน่งจนถึงการประชุมสมัชชาครั้งต่อไป เช่นเดียวกับตำแหน่งประธานองค์การรัฐสภาอาเซียนที่จะหมุนเวียนกันไปตามประเทศภาคีสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมัชชา (หมายความว่าถึงประธานรัฐสภาของประเทศนั้น ๆ) สำหรับที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการก็ให้อยู่ที่ รัฐสภาของประเทศเจ้าภาพเป็นการชั่วคราวหมุนเวียนกันไป โดยให้สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ของการประชุมคณะกรรมการการปฏิบัติงานและการประชุมสมัชชาทุกครั้ง

ต่อมาในการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 10 เมื่อเดือนสิงหาคม 2532 ที่ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ได้มีการพิจารณาสถานที่จัดตั้งสำนักงานเลขาธิการถาวรขององค์การรัฐสภาอาเซียนขึ้น โดยมีมติให้มีการประชุมระดับหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาของภาคีสมาชิกเพื่อตัดสินใจการเลือกสถานที่ต่อมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2533 ที่รัฐสภาอินโดนีเซีย กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ปรากฏว่า ที่ประชุมระดับหัวหน้าคณะผู้แทนดังกล่าวได้ตัดสินใจตกลงให้มีการทดลองจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการถาวรขององค์การรัฐสภาอาเซียนขึ้นที่ทำการรัฐสภาอินโดนีเซีย ณ กรุงจาการ์ตา เป็นเวลา 3 ปี และในการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 11 เมื่อเดือนกันยายน 2533 ที่สิงคโปร์ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเลขาธิการและรองเลขาธิการขององค์การรัฐสภาอาเซียนเป็นครั้งแรก โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 3 ปี สำหรับบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งทั้งสองดังกล่าวจะต้องไม่เป็นสมาชิกรัฐสภาของประเทศภาคีสมาชิก

ปัจจุบันเลขาธิการและรองเลขาธิการขององค์การรัฐสภาอาเซียนที่ได้รับการแต่งตั้งและได้รับความเห็นชอบจากประธานรัฐสภาหรือหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาของประเทศภาคีสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ ในคราวประชุมสมัชชา ครั้งที่ 11 ได้แก่ ดร. โจฮัน บีที มารามิส (Dr. Johan B.P. Maramis) อดีตนักการทูตชาวอินโดนีเซีย และอดีตเลขาธิการคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) เป็น เลขาธิการและนายบุรีรักษ์ นามวัฒน์ รองเลขาธิการรัฐสภาของประเทศไทย เป็น รองเลขาธิการ

สำหรับสถานที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการถาวรองค์การรัฐสภาอาเซียนปัจจุบันด้วยเหตุผล
ที่องค์การรัฐสภาอาเซียนปรารถนามีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและโดยตรงกับสมาคมอาเซียนจึง
ได้ย้ายออกจากรัฐสภาอินโดนีเซียไปอยู่ที่สำนักงานเลขาธิการสมาคมอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา

การประชุมสมัชชาครั้งที่ 12

การประชุมคณะกรรมการปฏิบัติงานและการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 12 กำหนดจะมี
ขึ้นระหว่างวันที่ 16 ถึง 21 กันยายน 2534 ที่ กรุงเทพฯ แต่ปรากฏว่าเกิดมีการยุบรัฐสภาสิงคโปร์
และความไม่พร้อมของประเทศมาเลเซีย ทำให้รัฐสภาไทยโดยหน่วยประจำชาติไทยในองค์การ
รัฐสภาอาเซียน ซึ่งมี ฯพณฯ ศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เป็น ประธานหน่วยฯ ได้เรียกประชุมคณะกรรมการบริหารหน่วยเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2534
เพื่อพิจารณาและเห็นชอบให้เลื่อนการจัดประชุมออกไปเป็นในช่วงสัปดาห์ที่ 2 หรือ 3 ของ
เดือนมกราคม 2535 ทั้งนี้ ปัจจุบัน ถึงวาระที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพและประธานสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติของประเทศไทยมีตำแหน่งเป็นประธานองค์การรัฐสภาอาเซียน

สรุป

การจัดตั้งองค์การรัฐสภาอาเซียนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ดีในการเสริมสร้างความสัมพันธ์
และความร่วมมือของบรรดาสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้แทนของประชาชนของทั้ง 5 ประเทศในภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การดำเนินงานขององค์การรัฐสภาอาเซียนในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาถึงแม้ว่าจะ
ยังไม่มีข้อคิดใด ๆ ขององค์การที่บังเกิดผลเป็นรูปธรรมก็ตาม แต่ก็มีส่วนเสริมสร้างความร่วมมือ
โดยทางอ้อมให้กับบรรดาสมาชิกทั้ง 5 ประเทศได้บ้าง ไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ อาจจะเป็นเหตุผล
ที่องค์การนี้ไม่มีบทบาทไทยในการไม่ปฏิบัติตาม ข้อคิดต่าง ๆ เช่น องค์การสหประชาชาติ
อย่างไรก็ตามเป็นที่เชื่อกันว่าเมื่อได้มีการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการถาวรและได้มีเลขาธิการกับ
รองเลขาธิการแล้ว บทบาทและการดำเนินงานขององค์การรัฐสภาในทศวรรษข้างหน้าย่อมจะเกิด
ประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นจากทศวรรษที่ผ่านมา





การประชุมคณะกรรมการรัฐสภาอาเซียน องค์การรัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ 6 ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ วันที่ 30 กันยายน - 3 ตุลาคม 2526



การประชุมคณะกรรมการปฏิบัติงานองค์การรัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ 7 วันที่ 6-10 กุมภาพันธ์ 2527 ที่จังหวัดภูเก็ต ประเทศไทย



LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand



การประชุมสมัชชาองค์การรัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ 7 ที่กรุงเทพฯ
วันที่ 2 -6 ตุลาคม 2527



วันที่ 11 เม.ย. 2528 นายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานรัฐสภา เดินทางไปอินโดนีเซีย
ส่งมอบตำแหน่งประธานองค์การรัฐสภาอาเซียนให้แก่ประธานรัฐสภาอินโดนีเซีย



LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand



นายปึ้งจะ เกสรทอง รองประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมรัฐสภาอาเซียน ที่ประเทศสิงคโปร์ วันที่ 10 - 5 กันยายน 2533



LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand